

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA ETKİLİLİK
SAĞLANMASI İÇİN ÖĞRETMENLERİN AİLELERDEN
BEKLENTİLERİ (SAKARYA İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayfer YILMAZ

**Enstitü Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri
Enstitü Bilim Dalı : Eğitim Yönetimi ve Denetimi**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Hasan Basri GÜNDÜZ

MAYIS 2006

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA ETKİLİLİK
SAĞLANMASI İÇİN ÖĞRETMENLERİN AİLELERDEN
BEKLENTİLERİ (SAKARYA İLİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayfer YILMAZ

Enstitü Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri
Enstitü Bilim Dalı : Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Bu tez 06/06/2006 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yrd.Doç.Dr. Hasan Basri GÜNDÜZ Yrd.Doç.Dr.Osman TİTREK Yrd.Doç.Dr.Aynur Bozkurt BOSTANCI
Jüri Başkanı Jüri Üyesi Jüri Üyesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ayfer YILMAZ

06/ 06 /2006

ÖNSÖZ

Çağımızdaki değişme ve gelişmeler, bütün örgütler gibi eğitim örgütlerini de etkileyerek, eğitim örgütlerinin kendilerini yenilemelerini zorunlu kılmaktadır. Eğitim örgütlerinde yapılacak değişikliklerin temel amacı daha iyi, nitelikli ve etkili bir eğitimi amaçlamaktadır. Eğitimde çağı yakalamanın etkili, ilk ve en önemli adımı olan temel eğitimdeki değişim, gündemin en önemli konularındandır. Temel eğitimin verildiği eğitim basamaklarından olan ilköğretimde de çeşitli reformların gerçekleştirilmesinin gerekliliğinden sürekli söz edilmektedir. İlköğretimde nitelik geliştirme konusunda odaklanacak bu reformlarda ilköğretim sisteminin işleyişini doğrudan etkileyen öğelerden biri olan ailelerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Eğitilmiş insan gücüne olan ihtiyacın artmasıyla birlikte okulların tek başlarına başarılı olmaları ve nitelikli bireyler yetiştirmeleri oldukça zordur. Eğitim de kaliteyi, okulda etkililiği yakalayabilmek ve öğrencilerin ihtiyaçlarını doğru belirleyebilmek ancak amacına uygun olarak yürütülen okul – aile işbirliği ile sağlanabilir. Bu durum okul ile ailenin gittikçe daha çok yakınlaşmasını, sağlam bir ilişki kurulmasını zorunlu kılmaktadır.

Bu araştırma, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okullarında etkililik sağlanması için ailelerden beklentilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın her aşamasında rehberliğini esirgemeyen, çalışmalarımı titizlikle inceleyen tez danışmanım, Yrd. Doç. Dr. Hasan Basri GÜNDÜZ'e, yüksek lisans öğrenimim süresince düşüncelerinden ve önerilerinden yararlandığım Yrd. Doç. Dr. Murat İSKENDER'e, Yrd. Doç. Dr. Turan ÇAKIR'a maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen annem, babam ve abime en derin saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Ayfer YILMAZ

Sakarya, Mayıs, 2006

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ.....	iii
ÖZET	v
SUMMARY.....	vi
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: ÖRGÜTSEL ETKİLİLİK	6
1.1. Örgütsel Etkililiğin Ölçülmesi ile İlgili Yaklaşımlar	7
1.1.1. Amaç Yaklaşımı	7
1.1.2. Sistem – Kaynak Yaklaşımı	8
1.1.3. Ekolojik Ya Da Çevresel Yaklaşım.....	9
1.2. Örgütsel Etkililiğin Değişkenleri	10
1.2.1. Girdi Değişkenleri	10
1.2.3. İşleme Değişkenleri	10
1.2.3. Çıktı Değişkenleri.....	11
1.3. Okulun Etkililiği ile İlgili Temel Çalışmalar.....	12
1.3.1. Etkili Okul Kavramı	12
1.3.2. Etkili Okul Çalışanlarının Dayandığı Temel Varsayımlar	12
1.3.3. Etkili Okulun Özellikleri	13
1.4. Okulun Etkililiği İle İlgili Boyutlar	14
1.5. Çevre ve Aile İle İlişkiler	20
BÖLÜM 2: İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	31
BÖLÜM 3: YÖNTEM	38
3.1. Araştırmanın Modeli	38
3.2. Araştırmanın Evreni	38
3.3. Araştırmanın Örnekleme	38
3.4. Veri Toplama Araçları	39
3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	43

BÖLÜM 4: BULGULAR VE YORUMLAR	45
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	79
KAYNAKÇA.....	83
EKLER.....	88
ÖZGEÇMİŞ.....	93

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Örneklemi Oluşturan Okullar ve Öğretmen Sayıları.....	39
Tablo 2. Ailelerin Okul Yönetimi İle İlişkileri Boyutuna İlişkin Faktör Analizi ve Madde Analizi Sonuçları	40
Tablo 3. Ailelerin Öğretmenlerle İletişimi Boyutuna İlişkin Faktör Analizi ve Madde Analizi Sonuçları	41
Tablo 4. Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlaması Boyutuna İlişkin Faktör Analizi ve Madde Analizi Sonuçları	42
Tablo 5. Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımları.....	45
Tablo 6. Deneklerin Medeni Durumu'na Göre Dağılımları.....	45
Tablo 7. Deneklerin Kıdeme Göre Dağılımları	46
Tablo 8. Deneklerin Branşa Göre Dağılımları.....	46
Tablo 9. Ailelerin Okul Yönetimi ile İlişkileri Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşleri	47
Tablo 10. Ailelerin Öğretmenlerle İletişimi Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	51
Tablo 11. Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlaması Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşleri	54
Tablo 12. Ailelerin Okul Yönetimiyle İlişkilerine Yönelik Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-Testi.....	58
Tablo 13. Ailelerin Öğretmenlerle İletişimine Yönelik Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-Testi	60
Tablo 14. Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlamasına Yönelik Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-Testi.....	61
Tablo 15. Ailelerin Okul Yönetimiyle İlişkilerine Yönelik Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi	63
Tablo 16. Ailelerin Öğretmenle İletişimine Yönelik Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi.....	65
Tablo 17. Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlamasına Yönelik Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi	67
Tablo 18. Ailelerin Okul Yönetimiyle İlişkilerine Yönelik Medeni Durum Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi.....	70

Tablo 19. Ailelerin Öğretmenlerle İletişimine Yönelik Medeni Durum Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi	71
Tablo 20. Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlamasına Yönelik Medeni Durum Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi	72
Tablo 21. Ailelerin Okul Yönetimiyle İlişkilerine Yönelik Branş Değişkenine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Tukey b Testi.....	74
Tablo 22. Ailelerin Öğretmenlerle İletişimine Yönelik Branş Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi	76
Tablo 23. Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlamasına Yönelik Branş Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi.....	77

Tezin Başlığı: İlköğretim Okullarında Etkililik Sağlanması İçin Öğretmenlerin Ailelerden Beklentileri	
Tezin Yazarı: Ayfer YILMAZ	Danışman: Yrd.Doç.Dr. Hasan Basri GÜNDÜZ
Kabul Tarihi: 6 Haziran 2006	Sayfa Sayısı: VI(ön kısım) + 94 (tez) +6(ekler)
Anabilimdalı: Eğitim Bilimleri	Bilimdalı: Eğitim Yönetimi ve Denetimi
Eğitim kurumlarında gerçekleştirilecek değişimlerin temel hedefi daha etkili, kaliteli ve verimli eğitim seviyesine ulaşmaktır. Okuldaki öğrencilerin zamanlarının çok büyük kısmı okul ve aile ortamında geçmektedir. Bu nedenle okul ve aile etkileşimi ve işbirliği son derece önem taşımaktadır. Okullarda etkili eğitimi gerçekleştirebilmek için, okulların ailelerle olan ilişkilerinde var olan durumun tespiti önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, Sakarya İli ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okullarında etkililik sağlanabilmesi amacıyla ailelerden beklentilerini tespit etmektir. Bu amacı gerçekleştirmek için yapılan araştırma tarama modelindedir. Araştırmada öncelikle araştırmacı tarafından literatür taraması yapılmış, uzman görüşleri de alınarak amaca uygun ölçme aracı geliştirilmiştir. Hazırlanan beşli likert tipi anket araştırmanın örneklem grubuna uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2005-2006 eğitim öğretim döneminde Sakarya İli merkez ilköğretim okullarından tabakalı(küme) örnekleme yöntemiyle seçilen 512 öğretmen oluşturmuştur. Anket yoluyla elde edilen verilerin çözümlenmesinde boyutlara ilişkin frekans(f) ve yüzde(%), ikili küme karşılaştırılmasında t- testi, ikiden çok küme karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır. Uygulanan varyans analizi sonucunda elde edilen istatistiğin anlamlı bulunması durumunda farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey b testi uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda; ailelerin okul yönetimiyle ilişkileri, öğretmenlerle iletişimi, öğrencilere yardım ve destek sağlaması boyutlarında öğretmenlerin beklentilerini karşılamada yetersiz oldukları ortaya çıkmıştır. Okullarda etkililik sağlanabilmesi; öğretmen görüşleri cinsiyet, kıdem ve branşa göre farklılık gösterirken; medeni duruma göre manidar bir farklılık ortaya çıkarmadığı belirlenmiştir.	
Anahtar kelimeler: İlköğretim Okulu, Etkililik, Aile	

Title of the Thesis: The Expectations of The Teachers From The Families in Order to Provide Effectiveness in Elementary Education Schools

Author: Ayfer YILMAZ

Supervisor: Asist.Prof. Hasan Basri GÜNDÜZ

Date: 6 June 2006

No.of pages: VI(pre text) + 94 (main body)+6(appendices)

Department: Education Sciences

Subfield: Management and Control of Education

The main goal of the changes to be done at the education institutions is to attain a more effective, more qualified and more productive education level. A big part of the time of the students spend at the school and at the family- atmosphere. That's why, the communication and the cooperation between the school and family are very important. In order to provide effective-education at schools, it is important to determine the situation in the relationship of the schools and families.

This study has been done to determine the expectations of the teachers who work at the elementary education schools in Sakarya City, from the families in order to provide effectiveness in their schools.

In order to fulfill this goal, the survey model was used. A literature search was done by the researcher, a measurement-means that is suitable for the goal had been developed by applying to the opinions of the experts. The questionnaire of five- lickerts type has been applied to the exemplary-group of the research. The exemplary part of the research constitutes 512 teachers from the elementary schools in Sakarya in 2005–2006 education year. Those teachers have been selected by the branch exemplary method. At the analysis of the data that were resulted from the research, frequency(f) in percentage(%) about the dimensions, t-test at the comparison of the two- heaps was used and at the comparison of more than two heaps, one-sided-variance analysis was used. At the circumstance where the statistics were resulted from the variance- analysis had been thought to be meaningful, Tukey b test was applied to determine at which group the difference was originated.

At the result of the research; it is understood that the families are not sufficient enough to respond to the expectations of the teachers at the dimensions of the family. And the school administration relations, family and the teacher communication and providing and supporting the students. In order to provide effectiveness at schools, at this study while the opinions of the teachers have shown a difference according to the sex, seniority, and the branch; marital-status has been determined not to make a difference at the topic.

Keywords: Elementary school, effectiveness, family

GİRİŞ

Uluslararası rekabetin artması, dünyadaki hızlı değişme ve gelişme, bilgi toplumu yapısının ağırlık kazanması, örgütlerin kendilerini sürekli olarak yenileme ve geliştirme sorununu ortaya çıkarmıştır. Örgütlerin, çevrelerindeki değişim sürecine uyum sağlama, örgütsel etkililiği yakalayıp sürdürme girişimleri eğitim örgütleri olarak okulları da etkilemiştir. Bilgi birikiminin büyük bir hızla gelişmesi günümüzde hangi türden olursa olsun eğitim kurumlarını yeni arayışlara yöneltmiştir.

Eğitim, kişinin kendini tanımasına yardım eden, onu geleceğe hazırlayan, sosyal uyum içinde yaşamasına zemin oluşturan çalışmalar bütünüdür (Çağlayan, 2002: 13). Evrenin, yerkürenin, yaşam sistemlerinin ve bilincin hikayesini bilmek, bu hikayede insanın rolünü tanımaktır. Eğitimin öncelikli amacı ise, kişilerin bu geniş anlam içindeki rollerini yerine getirebilmelerini sağlamaktır (Şişman, 1996; Longford, 1999). Eğitim, çevre ile yakın etkileşimde olan açık ve dinamik bir sistem olup; eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için, okul denilen özel bir çevre oluşturulmuştur.

Drucker (1994), sosyal bir örgüt olan okulun meydana gelişini sağlayan en önemli etkenlerin, bireyin ve toplumun ihtiyaçları olduğunu savunmaktadır. İnsan çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabilmek için kendi kurduğu örgütlere büyük ölçüde bağımlıdır. Çünkü toplumun ihtiyaç duyduğu çeşitli mal ve hizmetleri üretmek için kurulan örgütlerin, amaçlarını gerçekleştirerek varlıklarını sürdürmeleri toplum açısından yaşamsal bir önem taşımaktadır. İnsan ve toplum açısından yaşamsal öneme sahip olan örgütlerin başında ise okul gelmektedir. Çünkü okul, toplumda hemen herkesin ya doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilendiği, vazgeçilmez önemli bir toplumsal örgüttür (Akt.Baştepe, 2004: 33).

Gerçek çevrede olmayıp olması istenen ya da olup da istenmeyen bir takım kavram ve süreçlerin okulda yer alıp almamasına dikkat edilmiştir. Okulun görevi, çocuğa gerçek çevreyi kolaylaştırarak, temizleyerek ve dengeleyerek öğretmeyi sağlamak olup; bu durum okulun çevreden tümüyle koparılması ya da ayrılması şeklinde algılanması yanlıştır. Çevrenin olumsuz etkilerini, okulun olumlu etkileriyle karşılayabilmek gerekmektedir (Bursalıoğlu, 1998: 33).

Okulun niteliğinin en önemli göstergelerinden birisi de onun etkili olma özelliğidir. Okulun birey ve toplumun eğitim gereksinimlerini karşılama düzeyi, onun etkililik düzeyi ile doğru orantılıdır. Okul etkililiğini kavramlaştırmak zordur. Çünkü okulun çok yönlü ve karmaşık bir yapısı vardır. Okulun en önemli işlevi ise öğretimdir. Okulun etkililik düzeyi ise öğrencilerin eğitimsel başarı düzeyleri ile ölçülür. Okulda öğrencilerin eğitimsel başarıları genellikle standart başarı testleri ile ölçülür. Bu testler temel bilgi, beceri ve tutum ölçmeye yöneliktir. Etkili okulun en önemli eğitimsel özelliği ise düzeyine göre temel bilgi ve becerileri öğretmektir. Okulun başarısı ve etkililiği öğrencilerinin bilgi, beceri ve davranışlarındaki gelişim ile ölçülür. Bu yüzden okul, bütün öğrencilerini geliştirmeye özen göstermelidir. Bir okulun en önemli etkililik göstergesi fiziksel özellikleri değil fakat yönetici ve öğretmenlerinin yapıcı tutum ve davranışlarıdır. Ayrıca öğrencilerinin akademik başarı ve başarısızlıklarından kendilerini sorumlu tutmalarıdır (Baştepe, 2004: 34).

Okullarda eğitim kalitesini arttırmak için bir takım araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalar okul etkililiği hareketinin başlamasına öncü olmuştur. Okulun etkililiği ya da etkili okul araştırmalarının çıkış noktası bazı okulların diğerlerinden daha başarılı olmasıdır. Okulun etkililiği kavramı, çok boyutlu bir kavram olmakla birlikte, araştırmacıların üzerinde birleştiği bir takım özellikleri vardır. Bunlar; okul yöneticilerinin liderlik özellikleri, öğrencinin başarı konusunda yüksek beklenti, etkili okul iklimi, okul aile işbirliği, öğrencilere kişisel ilgi şeklinde özetlenebilir (Balci, 2001; Şişman, 2002).

Etkili okul hareketine öncülük edenler, aile ile işbirliğinin okulun etkililiğinde önemli bir role sahip olduğunu savunmaktadırlar. Okullarda etkililiği sağlayabilmek için çevre ve ailenin desteği önemlidir. Okulların geliştirilmesinde ve eğitimin kalitesinin artırılmasında, okul içinde olduğu kadar, okul dışında da insanların eğitimde sorumluluk almasını sağlayarak, çevrenin ve katkının desteğini elde ederek, bir okul topluluğu oluşturmak amaçlanmaktadır. Çünkü çocuğun ailede başlayan eğitimi okulda şekillenir, sosyal çevrede devam eder. Etkili bir eğitim, aile-okul ve çevrenin koordine edilmesi, özellikle okul ve aile arasındaki bağın güçlü olmasına bağlıdır. Okul ve ailenin birbiriyle tutarlı olması gerekmektedir. Özellikle ilköğretim yıllarında öğrencinin okul

başarısının ve performansının artırmasında aile ve okulun işbirliği önemlidir (Özmen ve Kolay, 2004: 1306).

Eğitim alanında, herkese büyük görevler düşmektedir. Bireylerin ve kurumların da eğitimin gelişmesine katkıda bulunmaları gereklidir. Yeni araştırmaların yapılması, elde edilen bilimsel verilerin uygulanması, Türkiye'nin geleceği açısından son derece önemlidir. Anne-baba, öğretmen ya da gençler gelişmeye açık olmak ve kendi bilgi düzeyini geliştirmeye çalışmakla; kurumlar ise eğitime ilişkin araştırmalar yapmak, yapılmakta olan araştırmaları desteklemek ve eğitime ilişkin gelişmelerin ilgililere aktarılacağı ortamlar oluşturmakla; eğitim alanında ilerleme seferberliğine katkıda bulunabilirler (Fındıkçı, 2004: 49).

Eğitilmiş insan gücüne olan ihtiyacın artmasıyla birlikte okulların tek başlarına başarılı olmaları ve nitelikli bireyler yetiştirmeleri oldukça zordur. Eğitimde kaliteyi yakalayabilmek, öğrencilerin ihtiyaçlarını doğru belirleyebilmek ancak amacına uygun yapılan okul-aile işbirliği ile sağlanabilir. Bu durum okul ile ailenin gittikçe daha çok yakınlaşmasını zorunlu kılmaktadır. Okul aile ilişkileri bakımından ilköğretim okullarında mevcut durumun belirlenmesi için yapılacak araştırmalar, okulları iyileştirme ve geliştirme çalışmalarına, okullarla birlikte eğitim sisteminin de etkililiğini artırma çalışmalarına ışık tutacaktır.

Yukarıdaki bilgilere dayalı olarak, bu araştırmanın problem cümlesi aşağıdaki biçimde belirlenmiştir.

Problem Cümlesi

Sakarya İli ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okullarında etkililik sağlanması için ailelerden beklentilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

Alt Problemler

Bu araştırmanın alt problemleri şu şekilde düzenlenmiştir;

1. Okul etkililiğinin sağlanmasında ailelerin;
 - a) Okul yönetimi ile ilişkileri,
 - b) Öğretmenlerle iletişimi,

c) Öğrencilere yardım ve destek sağlaması,

boyutlarına göre öğretmen görüşleri nedir?

2. Okullarda etkililiğin sağlanabilmesine ilişkin öğretmen görüşleri;

a) Cinsiyet,

b) Medeni durum,

c) Kıdem,

d) Branş,

değişkenlerine göre anlamlı fark göstermekte midir?

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, Sakarya İli ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okullarında etkililiğin sağlanabilmesi için ailelerden beklentilerini tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın Önemi

İnsan gelişiminde çocukluk yıllarının önemi, eğitimciler tarafından sürekli vurgulanmaktadır. Bu yıllarda çocuğun gelişimini etkileyen en önemli kurumların başında aile ve okul gelmektedir. Ailede anne-baba, okulda ise öğretmen çocuğun model aldığı ve etkilendiği en önemli kişiler olmalarına rağmen aralarındaki iletişimsizlik nedeniyle çocuğun gelişimine farklı yönde etkide bulunabilmektedir.

Bu durum okul ile ailenin sıkı bir işbirliği kurmasını gerektirmektedir. Günümüzde okul- aile işbirliği yükselen bir değer olarak önemini ve işlevselliğini sürdürmektedir. Okul aile işbirliğinin etkili olabilmesi için en önemli boyutlardan birisi okul ile aile arasındaki işbirliğinin sağlanabilmesidir. Türkiye’de ise okulla aile arasında işbirliği yeterince kurulamamıştır. Bu durum eğitim-öğretimin niteliğini önemli ölçüde düşürücü etkenlerden biri olarak görülmektedir.

Bu nedenle araştırmada; ilköğretim okullarının etkililiğini arttırmak için ailelerin göstermeleri gereken davranışlar ve öğretmenlerin beklentileri konusunun araştırılması, Türkiye’de geleceğe dönük olarak ilköğretim okullarının geliştirilmesi, etkililiğinin ve

niteliklerinin arttırılabilmesi konusunda eğitim politikacısı ve uygulayıcılarına bilgi sağlayabileceği ve yardımcı olabileceği bakımından önemli görülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma Sakarya İli merkezindeki ilköğretim okullarında 2005 – 2006 eğitim öğretim yılında, görev yapan öğretmenlerin görüşleriyle sınırlıdır.

BÖLÜM 1: ÖRGÜTSEL ETKİLİLİK

Etkililik kavramı değişik zamanlarda değişik anlamlarda kullanılmış, farklı tanımlar yapılmış, farklı yöntemler ve ölçütler kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Etkililik, çıktılarda sağlanan başarı, amacı gerçekleştirme düzeyi, gerekli kaynakları elde etme yeteneği, çevreye uyum sağlama yeteneği olarak tanımlanmıştır (Karlı, 1998:1).

Örgütsel etkililik konusu örgüt ve yönetim alanında ilgi gören bir konu olmasına rağmen tümüyle açıklanabilmiş değildir. Genel olarak örgütsel etkililiğin tek boyutlu olmaktan öte çok boyutlu bir konu olduğu konusunda, genel bir uzlaşma gözlenmektedir. Dolayısıyla tek boyutlu ya da bir değişkene bağlı örgütsel etkililik tanımlaması mümkün görülmemektedir (Şişman, 2002:1).

Karlı (1998), örgütsel etkililiği uyum, amacı gerçekleştirme, entegrasyon ve değer sisteminin kurulması ve sürdürülmesi olarak boyutlandırmaktadır. Uyum boyutu, sistemin çevresini kontrol etme ihtiyacı ile ilgili; amacı gerçekleştirme boyutu, örgütsel amaçların oluşturulması ve bunlara ulaşılması; entegrasyon boyutu, sosyal dayanışmayı; değer sisteminin kurulması ve sürdürülmesi boyutu, örgütün güdülenme ve değerler örüntüsünü yaratmayı ve sürdürmeyi hedefler.

Örgüt yönünden yaklaşıldığında örgütsel etkililik, amaçlar, işlevler, süreçler, sonuçlar, kaynaklar / giderler ve örgüt dışı çevre yönlerinden yaklaşılarak farklı biçimlerde tanımlanmaktadır. Farklı açılardan yaklaşıldığında örgütsel etkililik, amaçlar ve işlevler yönünden bir örgütün öngörülen amaçları ve işlevleri gerçekleştirebilme durumu, kaynaklar yönünden örgütün çevresinden gerekli kaynak ve giderleri sağlayabilme durumu, sonuçlar açısından yaklaşıldığında da örgütün öngörülen sonuçları gerçekleştirebilme durumu olarak tanımlanabilmektedir (Şişman, 2002:2).

Batten (1989) etkili örgütlerin özelliklerini şöyle sıralamıştır (Akt.Şişman, 2002:3):

1. Amaca yönelme,
2. İyimser ve olumlu tutumlar,
3. Performansa göre ödemeler,
4. Yönetim birimiyle her düzeyde bütünleşme,

5. Değişmeden zevk alma,
6. Gelecek görüşlülük,
7. Katılma duygusu,
8. Değişme ve yeniliklerle bütünleşme,
9. Açık ve anlaşılır felsefe ve ilkeler, politika ve programlar, süreç ve prosedürler, uygulama ve projeler, amaçlar ve yararlar.

Örgütsel etkililik, genellikle örgütte istenen bir nitelik olarak düşünülür. Bu yüzden çok değişik tanımları yapılmıştır. Yapılan tanımlara dikkat edildiğinde, her birinin örgütün bir yönünü veya bir işlevini öne çıkardığı ve örgütsel etkililiği ona göre ifade ettiği açıkça görülebilmektedir (Karslı; 1998: 17).

Aşağıda örgütsel etkililiğin ölçülmesine ilişkin bazı yaklaşımlara yer verilmiştir.

1.1. Örgütsel Etkililiğin Ölçülmesi İle İlgili Yaklaşımlar

Örgütsel etkililiği ve okulun etkililiğini ölçmek için yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bunlar, amaç yaklaşımı, sistem–kaynak yaklaşımı ve ekolojik ya da çevresel yaklaşımdır (Karslı, 1998:3).

1.1.1. Amaç Yaklaşımı

Amaç yaklaşımına göre, her örgüt önceden belirlenmiş amaçları doğrultusunda etkinliklerde bulunur ve amaçlarına ulaşabildiği ölçüde etkili olur(Balcı, 1993:1). Bu yaklaşıma göre örgütün amaçlarını gerçekleştirebilmesi etkililik için yeterlidir. Çünkü örgüt, amaçlarını gerçekleştirebilmek için vardır. Amaca ulaşmadaki başarı derecesi etkililiğin derecesini gösterir. Bu yaklaşım örgütsel etkililiğin ölçülmesinde kullanılan en eski ve geleneksel modellerden biridir (Karslı, 1998:3).

Amaç yaklaşımının eleştirildiği yönler de vardır. Bunlardan bazıları şöyledir (Şişman, 2002: 8):

- a) Örgütler birçok amaca sahiptirler. Bunların çoğu birbiriyle uyumlu değildir.

b) Örgütlerde yoğunlaşma, üyeler ve müşterilerden çok, sıklıkla yöneticinin amaçları üzerinedir.

c) Örgütün amaçları, çevresel beklentilere göre sık sık değişebilir. Fakat bu yaklaşımdaki amaçlar, değerlendirilmesi için sabit kalmak durumundadır.

Amaç yaklaşımına göre örgütsel etkililiğin belirlenmesi için amaçlar, açık, kesin ve ölçülebilir nitelikte olmalıdır. Örgütsel çıktıları ölçmek, örgütten örgüte farklılık göstermektedir. Söz konusu örgüt olarak okullarda, amaçlara ulaşıp ulaşılmadığını ölçmek oldukça zordur (Şişman, 2002: 8).

1.1.2. Sistem – Kaynak Yaklaşımı

Örgütsel etkililiği açıklamada kullanılan yaklaşımlardan biri de sistem – kaynak yaklaşımıdır. Bu yaklaşım, amaç yaklaşımında olduğu gibi sonuçlardan çok sonuçlara ulaşmada kullanılan araçlar üzerinde yoğunlaşmaktadır (Bursalıoğlu, 1997: 58).

Bu yaklaşıma göre örgütte istekler sayısız, karmaşık ve dinamiktir. Bu nedenle uygun spesifik amaçlar tanımlamak mümkün değildir. Oysa örgütün asıl ilgisi yaşamak ve büyüme. Bu görüş açısı, örgütün kendisi için gerekli kaynakları çevresinden sağlayabilmesi ve rekabet edebilme yeteneğine dikkat çeker. Böylece bir örgütün etkililiği, içsel tutarlılığın sürdürülmesi, kaynakları kullanmadaki etkinliği, uyum mekanizmalarının başarısı ve kaynaklar, özellikle de az olan kaynaklar için öteki örgütlerle rekabet edebilme yeteneğinin saptanmasını gerekli kılar (Balcı, 2001:5). Bu yaklaşımda, örgütün kaynak sağlamadaki yeteneği, esnekliği, çevreye uyumu gibi konular üzerinde durulmaktadır (Karslı, 1998: 4).

Sistem yaklaşımına göre örgütsel etkililik, sistemin başarılı olarak yaşamını sürdürmesidir. Sistemin başarılı olarak yaşamını sürdürebilmesi şunlara bağlıdır (Başaran, 1998: 110):

1. Girdileri planlanan nitelik ve nicelikte sağlayabilme,
2. İç ve dış sorunları zamanında ve etkili olarak çözebilme,
3. Dış çevre ile başa çıkabilme,
4. Alt sistemle arasında oluşan çatışmaları yönetebilme,

5. Alt sistemler arasında eşgüdümü sağlayarak bütünlüğü koruyabilme,
6. Çevredeki değişmelere uyarlanabilmek için anında yenileşebilme,
7. Çıktıları değerine göre satabilme.

Bu yaklaşım da bazı yönlerden eleştirilmiştir. Bu eleştirilerden biri, yaklaşımın, kaynakların kullanımı ve çıktılarından daha çok girdiler üzerinde yoğunlaşmasıdır. Bir örgüt, sağladığı girdileri tükettiğinde, diğer işleri yerine getirememesi sorunuyla karşı karşıyadır (Şişman, 2002: 9).

1.1.3. Ekolojik Ya Da Çevresel Yaklaşım

Amaç ve sistem yaklaşımlarının örgütsel etkililiği açıklamada görülen yetersizlik ve sınırlılıkları nedeniyle, 1970'li yılların sonundan itibaren bu iki yaklaşımın sentezine dayalı modellerde oluşturulmaya çalışılmıştır (Şişman, 2002: 10). Bunların bazıları, bütünleştirilmiş model, yarışan değerler modeli, çevresel modeller gibi başlıklar altında toplanmaktadır. Bunlardan biri de ekolojik-çevresel yaklaşım olarak adlandırılmaktadır (Karlı, 1998: 6).

Çevresel yaklaşıma göre, bir örgütün amaçlara ulaşip ulaşmadığını belirlemede, önce yapılması gereken, söz konusu amaçların uygun amaçlar olup olmadığının sorgulanmasıdır. Buna göre, sadece amaçlara ulaşmak yeterli görülmemekte, bunların uygun ve doğru amaçlar olması da gerekli görülmektedir. Bu yaklaşıma göre örgütsel etkililik, örgütün içinde yer aldığı iç ve dış katılımcı, paydaş, çıkar ve baskı gruplarının beklentilerini karşılama düzeyi biçiminde tanımlanmaktadır (Aldemir, 1983: 137-138).

Bazı araştırmacılar tarafından örgütsel etkililik ile ilgili yaklaşımların okullarda uygulanabileceği, okulların etkililiğinin belirlenmesinde çok boyutlu ya da çok faktörlü modellerin ve çok bağlamsal kriterlerin kullanılması gerektiği, geliştirilecek yaklaşımda okul başarısının tayininde, okul ve yönetimi (girdiler, yapı, yönetim süreçleri), öğretmen ve/veya sınıf (girdiler, öğretim stratejileri), öğrencinin geçmişinin ve performans düzeyinin göz önüne alınması gerekli görülmektedir (Şişman, 2001: 11).

Yukarıdaki yaklaşımların dışında okulun etkililiğinin ölçülmesine ilişkin, okul çıktılarına dayalı, okul ve öğrenci merkezli başka yaklaşımlar da geliştirilmiştir. Geliştirilen yaklaşımlar etkililiğin ölçümü için, kendine göre bazı üstünlük ve

sınırlılıklara sahiptir. Dolayısıyla farklı zaman, durum ve amaçlara bağılı olarak farklı yaklaşımlar okulun etkililiğinin araştırılmasında kullanılabilir.

1.2. Örgütsel Etkililiğin Değişkenleri

Örgütün amaçlarını oluşturan çıktılarının niceliğine ve niteliğine etkide bulunan değişkenler etkililiğinin de değişkenleridir. Dolayısıyla, örgütün girdi, işleme ve çıktı değişkenleri ölçülebildiğinde etkililiğini tanımak olanaklı olacaktır (Başaran,1992: 138).

1.2.1. Girdi Değişkenleri

İşleyen, işlenilen, tüketilen ve teknoloji girdilerinin tek tek dökümü yapıldığında girdi değişkenleri saptanmış olur. Her örgütün girdileri başka örgütün girdilerinden ayrıdır (Başaran, 1992: 139).

Okulun çevresinden aldığı girdiler, öğrenciler, eğitim işgörenleri, eğitim araç gereçleri, eğitime gereken tüketim girdileri ve eğitim teknolojisidir. Okulun, davranışları değiştirebilmek ya da yeni davranışlar kazandırılmak için işlenen girdisi öğrencilerdir (Başaran,1996: 18).

1.2.2. İşleme Değişkenleri

Sistem, çevresinden aldığı insan gücü girdisinin, kendine gerekli bilgisini, becerisini ve tutumunu kullanarak bu girdiyi kendi gücüne dönüştürüp ürün üretir. Bu sürece işleme denir. İşleme değişkenleri, örgütün ürün üretmek için yaptığı çabanın değişkenleridir. İşleme değişkenlerini, örgütün yapısını oluşturan alt sistemlere göre sınıflandırabiliriz. Bunlar üretim, alışveriş, uyarılma, yaşatma ve yönetimdir. Üretim, örgütün yaşaması ve yaşamını sürdürmesi için gereklidir. Alışveriş, çevreden girdileri alarak alt sistemlere dağıtır ve onların çıktılarını çevresine salar. Uyarılma, sistemin çevresine uyulanmasını sağlar. Yaşatma, sistemin can ve mal varlığını koruyarak yaşamasını sağlar. Yönetim, sistemin yönetiminden ve denetiminden sorumludur (Başaran, 1992: 139).

Okul, öğrencilerini diğer girdilerinin eliyle ve yardımıyla eğitir. Eğitim, bir üretim sürecidir. Bu süreçle okulun ürettiği ürün, eğitimidir. Eğitim sürecinden geçen öğrenci, kendine gerekli olan bilgileri, becerileri ve tutumları kazanarak bir öncekinden daha yeterli duruma dönüşür. Niteliği artan öğrencinin değeri de artar. Böylece okul, işleme süreciyle öğrencilerin değerini sürekli artırmaya uğraşan bir sistem olmaktadır (Başaran,

1996: 18). Örneğin, öğrenciler çevreden yahut alt düzeyde bir okuldan sisteme girer. İşleme sürecinden geçtikten sonra ya üst düzeyde bir okula, yahut piyasaya katılır. İşleme alt sistemi, öğrencileri olumlu yönde değiştiren bütün süreçleri kapsar. Bu alt sistem, eğitim sisteminin çevresini meydana getiren sosyal, politik ve ekonomik sistemler ile etkileşmek zorundadır. Eğitim ve öğretimin ilk, orta, yüksek gibi aşamalarını boyutlaştırır ve ahenkleştirir (Bursalıoğlu, 1997: 89).

Okul, öğrenciyi hızla sanayileşen ve şehirleşen bir çevre ve topluma, demokratik vatandaşlığın gitgide güçleşen görevlerine, bilimsel yöntem ve üretimin geçerli olduğu bir dünyaya, artan ve çeşitlenen bilgi ve becerilere, ayrıca her öğrencinin yetenekleri, ilgileri ve gereksinimlerine göre hazırlamalıdır (Bursalıoğlu, 2000: 48).

1.2.3. Çıktı Değişkenleri

Örgütün kendisi ve işgörenin ürettiği ürünleri etkileyen değişkenlerdir (Başaran,1992:140).

Sistemin çıktısı, üründür. Okulun ürünü ise, davranışları eğitimin amaçlarına uygun olarak değiştirilen ve yeni davranışlar kazandırılan öğrencilerdir. Okul eğitim alanında yayınlar, eğitim etkinlikleri ve yeni düşünceler üretir. Böylece, gerek öğrencilerini eğitmek gerekse çevreye yardım etmek için ürettiği eğitim hizmetleri, okulun çıktısı olmaktadır. Kimi okullar mal da üretirler. Okulun mal, eğitim hizmeti ve düşünce çıktılarının değeri, toplumca bunlara biçilen fiyatla bulunabilir. Bu fiyat öğrenci velilerinin çocuklarını okula göndermek için vergi gibi dolaylı ve okul masrafları gibi doğrudan ödedikleri paranın toplamıdır (Başaran,1996: 18).

Öğrencilerle ilgili çıktılar, bilginin kazanılması, bilginin problem çözmeye uygulanması, kişisel ve sosyal beceriler, motivasyon şeklinde sınıflandırılmaktadır (Şişman, 2001: 80).

Açık bir sistem olarak okullar, çevreyle etkileşim içinde, çevreden girdi olarak aldığı öğretmen, yönetici vb. insan kaynağı, parasal ve fiziksel kaynaklarla yine girdi olarak aldığı öğrencilerini belli bir süreç içinde yetiştirir ve işlenmiş bir ürün olarak aldığı öğrencilerini belli bir süreç içinde yetiştirir ve işlenmiş bir ürün olarak, yeni bilgi ve becerilerle donatılmış durumda dış çevreye çıktı olarak sunar (Özmen ve Kolay, 2004: 1306).

1.3. Okulun Etkililiği İle İlgili Temel Çalışmalar

Etkililik, örgüt ve yönetim kuramında olduğu kadar eğitim ve okul yönetiminde de üzerinde çok durulan merkezi konuma sahip bir konudur. Araştırmacılar okulun etkililiği ya da etkili okul kavramını birlikte açıklamaya çalışmışlardır.

1.3.1. Etkili Okul Kavramı

Etkili okul araştırmalarının başlangıç noktası olarak pek çok yazar tarafından “Coleman Raporu” gösterilmektedir (Huber, 1998:3). Amerika Birleşik Devletleri’nde 1966 yılında ilk etkili okul araştırmaları James Coleman ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. 1960’lı yıllarda yapılan bazı araştırmalarda, okulların öğrenciler üzerinde fazla etkisinin olmadığı, yani öğrenciler üzerinde okul dışındaki sosyal çevrenin ve ailenin daha etkili olduğu ileri sürülmüştür. Sonuçta, bu çalışmalara bağlı olarak okula dönük bazı eleştiriler yapılmaya başlanmıştır (Ilich, 1985: 24). 1980 yılından itibaren de bu alanda araştırmalar yoğunlaşmıştır.

Araştırmacılar tarafından etkili okulu tanımlama girişimi oldukça fazladır. Etkili okul, öğrencilere temel becerileri ve öteki davranışları öğretmede sadece seçilmiş öğrencilere değil de tüm öğrencilere öğretmede etkili olan okul olarak tanımlanmıştır (Balcı, 1996: 126).

Etkili okulu tanımlayan en anlamlı ve kapsamlı tanımlardan birini yapan Klopff ve arkadaşları (1982) ise, etkili okulu, “farklı zeka ve yetenekteki her öğrencinin bilişsel, duyuşsal, psikomotor, sosyal ve estetik yönden gelişmesine olanak sağlayan bir okul” diye tanımlamaktadır (Akt.Baştepe, 2004: 34).

1.3.2. Etkili Okul Çalışmalarının Dayandığı Temel Varsayımlar

Etkili okul konusunda yapılan çalışmalar, okul ve okulun etkileri ile ilgili bazı varsayımlar üzerine kurulmuştur. Bu varsayımların bir kısmı şöyle sıralanabilir (Şişman, 2002: 39):

1. Okullar, etkili / iyi ve etkisiz / kötü okullar olarak ikiye ayrılabilir. Yani bazı okullar, diğerlerinden daha etkilidir ve daha başarılıdır.

2. Okulların, yoksul çevrelerden gelen veya toplumdaki azınlıklara mensup çocukların eğitiminde, onlara temel becerilerin kazandırılmasında ne ölçüde etkili oldukları, okullarda uygulanan standart testlerin sonuçlarına göre belirlenebilir.
3. Başarılı olan okulların, bu başarıya ulaşmalarını sağlayan bir takım bağlamsal özellikler ve değişkenler vardır. Bunlar, dışarıdan müdahale ederek etkilenebilir ve geliştirilebilir niteliktedir.
4. Etkili okulların özelliklerini belirlemeye dönük olarak yapılan araştırmalar, okulların başarısı konusunda bilgi sahibi olmanın ötesinde, okulları ıslah etmek, iyileştirmek ve geliştirmek için yapılacak çalışmalara temel oluşturur.
5. Aile ile ilgili arka plan faktörlerden ve sosyal bağlamdan bağımsız olarak okullar, bütün öğrenciler için kaliteli eğitimi gerçekleştirebilecek bir potansiyele sahiptir.
6. Okullar, ortak bazı özelliklere sahip olduklarında, her türlü geçmişe sahip, özellikle de dezavantajlı öğrenciler için başarılı eğitim gerçekleştirebilirler.
7. Başarılı okullarda, okulun bu başarıya ulaşmasını sağlayan özellikler, daha çok nitel mahiyette özelliklerdir.

1.3.3. Etkili Okulun Özellikleri

İyi ve verimli bir okul, öğretmenleri iyi eğitilmiş, iyi motive oluş ve etkili öğretim tekniklerine sahip olan okuldur. Bir okula etkili okul denebilmesi için çeşitli özellikleri taşıması gerekmektedir. Bu özellikler şu şekilde ifade edilebilir (Özdemir,1997; Balcı, 2001):

1. Etkili okullarda başkalarını harekete geçiren, eğitimle ilgili geniş bir vizyonu olan yöneticiler liderlik etmektedir. Lider, vizyonunu, sınıf uygulamalarına aktarabilmektedir.
2. Etkili okullarda, etkili iletişim ve güvenli ilişkiler öğretmenlere okul politikalarının geliştirilme ve uygulamasında söz sahibi olma imkanı vermektedir. Etkili okulların herkes için yazıya dökülmüş, açık amaç ve hedefleri vardır. Bu hedef ve amaçlar tüm personelin katılımı ile geliştirilmiştir.
3. Etkili okullarda rahat, düzenli ve sağlam bir atmosferde dersler yapılmaktadır.

4. Etkili okullar, öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimlerini güçlendirmektedir.
5. Etkili okulların, açık ve belirgin amaçlar üzerinde odaklanmış okul misyonuna sahiptirler.
6. Her öğrenciye zamanında öğrenme fırsatı ve öğrencilerin öğrenmesini geliştiren öğrenme imkanları sunarlar.
7. Öğrenci ilerlemesini takip ederler ve zengin akademik programlara sahiptirler.
8. Okul – aile ilişkisini geliştirirler.
9. Uygun okul iklimine sahiptirler.
10. Okul kaynakları temel öğrenci başarısını geliştirmeye yönlendirilir.

1.4. Okulun Etkililiği İle İlgili Boyutlar

Okulun etkililiği ile ilgili yapılan araştırmalarda ve literatürde, sıralanan özellikler, bir takım boyutlar altında toplanmaktadır. Okulun etkililiği ile ilgili boyutlar; okul yöneticisi, öğretmen, öğrenci, okul programı, okul kültürü ve ortamı, okul çevresi ve aile ile ilişkiler olmak üzere altı boyutta ele alınmıştır (Şişman,2002: 136).

1.4.1. Yönetici

Etkili okul konusunda, literatürde üzerinde en çok durulan boyutlardan biri okul yöneticisidir. Ancak, etkili okullarda etkili yöneticiyle ilgili ortak bir tanım ve özelliğin olmadığı görülmektedir. Etkili okul oluşturma, yönetmede okul yöneticisinin bir lider olarak önemli bir yere sahip olduğu, birçok araştırmacının üzerinde anlaştığı bir konudur. Yöneticinin liderlik stili ile okul etkililiği arasında, gerçek bir ilişki olduğu konusunda ise araştırmacılar arasında bir görüş birliği vardır (Balcı, 2001: 113).

Okul yöneticisi, okul için gerekli insani, finansal, maddi kaynakların sağlanmasından ve bunlar aracılığıyla öngörülen ürünlerin üretilmesinden, okul çalışmalarını ve öğrenimlerinin performansından sorumlu olan kişidir. Ancak okulun toplam performansı, okul içinde çalışan insanların performansına bağlıdır. Yönetici, okulun amaçlarını gerçekleştirebilmek için diğer insanların sahip oldukları bedensel ve zihinsel güçler yanında onların gönül güçlerini de harekete geçirmesi gereken kişi olmaktadır.

Okul yöneticisinin kaynak sağlayıcılık, planlayıcılık, koordinatörlük, rehberlik, liderlik gibi rol ve işlevleri vardır (Şişman, 2002: 136).

Etkili okul yöneticilerinin, etkili olmayan okulların yöneticilerinden farklı bir takım özelliklere ve davranışlara sahip oldukları görülmüştür. Aynı zamanda okul yöneticilerinin liderliği, etkili okulların diğer boyutlarının (okul kültürü, okul – aile ilişkileri vb.) ve özelliklerinin de temel belirleyicisi olarak kabul edilmektedir. Etkili bir okulda, etkili bir yönetici rolü gerekli okul kaynaklarını sağlayan okulda etkili bir öğretim ve öğrenmenin gerçekleşmesine öncülük eden, bütün öğrenciler için yüksek düzeyde başarıyı öngören öğretim liderliğini ifade etmektedir (Şişman, 2002: 137).

Etkili yöneticilerin genelde etkili lider oldukları, özellikle de öğretim lideri oldukları anlaşılmaktadır (Balcı, 2001: 127). Öğretim liderliği, öğrenciler, öğretmenler, öğretim programı ve öğretme – öğrenme süreçleriyle doğrudan ilgilenmeyi gerektiren bir liderlik alanıdır (Gümüşeli, 2001: 539).

Etkili okul yöneticileri, okul programlarının geliştirilmesine, öğrenme ve öğretme ortamının düzenlenmesine önem verirler (Çelik, 2003: 47).

Yapılan çok sayıda araştırmada etkili okul yöneticilerinin okulda geçen zamanlarının çoğunu, öğretim ve öğretim araçlarını geliştirme konularına ayırdıkları belirlenmiştir. Etkili bir okulda bir öğretim lideri olarak okul yöneticisinden beklenebilecek başlıca davranışlar şöyle özetlenebilmektedir (Şişman, 2002: 153):

1. Bir eğitim ve öğretim lideridir.
2. Okul hakkında bir vizyon ve misyon sahibidir.
3. Güçlü, yazılı – sözlü iletişim ve ikna becerilerine sahiptir.
4. Okulun amaç, vizyon ve misyonunun okul toplumunu oluşturan bütün üyeler tarafından paylaşılmasını sağlar.
5. Okul için öncelikler belirler ve öğretmenleri karar sürecine katar.
6. Öğrenci başarısı hakkında yüksek beklentilere sahip olup bu beklentilerini okul toplumunun bütün üyelerine iletir.

7. Açık okul kuralları belirler ve uygular.
8. Okul programının oluşturulmasında öğretmenlerle işbirliği içinde çalışır.
9. Okulda ve sınıfta geçen zamanın etkili bir biçimde kullanılmasını sağlar.
10. Okul kadrosunu destekler, kadronun mesleki yönden geliştirilmesine dönük çalışmalar gerçekleştirir.
11. Okul çevresinin ve ailelerin okula destek ve katılımını sağlar.

1.4.2. Öğretmen

Okuldaki öğrenmenin kalitesi üzerinde çeşitli etkenlerin rolü vardır. Bunlardan en önemlisinin öğretmen olduğu konusunda birçok araştırmacı fikir birliğindedir.

Okullar işlevlerini, çalışmalarını, özellikle de öğretmenleri vasıtasıyla yerine getirirler (Balcı, 2001:164). Öğretmen, sınıf içi süreçleri ve bu bağlamda öğretim – öğrenme sürecinin temel aktörüdür. Her ne kadar sınıfın örgütlenme biçimi, fiziksel özellikleri, öğretimi etkilemekte ise de sınıf içi süreçlerde temel etken öğretmendir. Öğretmen, hem sınıfın örgütlenmesinde hem de öğretim – öğrenme sürecinin gerçekleşmesinde temel belirleyicidir. Sınıfta etkili öğretmen davranışları konusunda birçok araştırma yapılmıştır. Okulun ve eğitimin etkililiği ile ilgili çalışmaların bir kısmı da öğretmen davranışları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ancak etkili okul ya da okulun etkililiği söz konusu olduğunda öğretmen davranışı da kanunun bir boyutunu oluşturmaktadır (Şişman, 2002:154-155).

Etkili öğretmenin nitelikleri üzerinde araştırmalara bağlı olarak etkili öğretmenin özellikleri ve sahip oldukları kişisel nitelikler sekiz aşamada toplanabilmektedir. Bunlar; coşku, içtenlik, güvenlik, yüksek başarı beklentisi içinde olma, destekleme, iş bilirlilik, esneklik ve bilgililiktir (Demirel, 1999: 193).

Okulun asıl amacı ve ilgisi, “öğretim ve öğrenme” olgusudur. Okul bunun için vardır ve her şey öğretime olan katkı derecesine göre değerlendirilmek durumundadır. Öğretmenlerden de öğrencilerin öğrenmelerine azami ölçüde katkı getirmesi beklenir (Şişman, 2002: 155).

Bilgen (1988)' e göre öğretmen örnek insandır. Yani öğretmen bilgisi, becerisi, tutum ve davranışlarıyla, alışkanlıklarıyla, topluma ve özellikle de çocuklara örnek olacak, çocuklar da onu taklit ederek toplumun beğendiği davranışlara sahip, örnek insan olarak yetişeceklerdir.

Öğretmen davranışının, etkili okullarda yönlendirici bir rolü vardır. Sınıf ve program, öğretmen tarafından yönetilir. Sınıftaki tüm etkinlikler, amaçlıdır, disiplinli ve düzenli bir ortamda gerçekleştirilirler. İyi planlama ve sınıf yönetimi öğrenmeyi arttırmaktadır. Etkili öğretmen, “doğrudan öğretim” stratejisini uygulamaktadır (Balcı, 1996: 131).

Etkili okullarda öğretmenlerin sahip olduğu ya da olması ön görülen davranışlar şöyle sıralanabilir (Şişman, 2002: 164):

1. Okul kadrosu arasında güvene dayalı, dostane, destekleyici ilişkiler vardır.
2. Kendilerini mesleki yönden sürekli geliştirme çabası içindedirler.
3. Sınıflarını etkili bir şekilde yönetirler.
4. Bütün öğrencilerin öğrenebileceğine ve başarılı olabileceğine inanırlar.
5. Ailelerle iyi ilişkiler ve iş birliği geliştirmeye çalışırlar.
6. Öğrenciler için iyi bir model olurlar.
7. Öğrencilerin öğrenmeye aktif bir biçimde katıldığı sınıf atmosferi oluştururlar.
8. Farklı öğrencilerin farklı alanlarda ve konularda daha iyi olabilecekleri inancının, öğrencilerin birbirlerinin ürünlerini görmelerine fırsat sağlarlar.
9. Sınıfta geçen zamanın çoğunu öğrenmeye ayırırlar.

1.4.3. Öğrenci

Okul, öğrenciyi hızla sanayileşen ve şehirleşen bir çevre ve topluma, sosyo/ekonomik hayatın özelliklerine, demokratik vatandaşlığın giderek güçleşen görevlerine, bilimsel yöntem ve üretimin geçerliği olduğu bir dünyaya, artan ve çeşitlenen bilgi ve becerilere, ayrıca her öğrencinin yetenekleri, ilgileri ve gereksemelerine göre yetiştirmelidir (Bursalıoğlu, 1998: 48).

Etkili okulla ilgili belirlenen özellikler, çok boyutlu ve birbiriyle etkileşim halinde olmasına karşılık bunların önemli bir kısmı, sınıf içi süreçlerle ilgilidir. Bu süreçlerde de öğretmen, öğrenci, program, karmaşık ilişkiler içindedir. Okul, bir öğrenme yeri olup öğrencilerin öğrenmesinden sorumludur. Her ne kadar okullarda öğrenci kompozisyonu homojen olmasa da etkili okullarda, öğrenciler arasında akademik yönden büyük ölçüde bir farklılaşma ve tabakalaşmanın olmasını beklenmektedir. Yani bütün öğrencilerin öğrenebileceğine ilişkin olarak okul toplumunca benimsenen inançlara bağlı olarak okul normlarında, politikalarında ve öğretim uygulamalarında bu inançlar yansıtılmamaktadır (Şişman, 2002).

Etkili okulun amacı her düzey ve yetenekteki öğrencilerin eğitilmesidir. Öğrenciler, birbirlerinin benzerliklerine ve farklılıklarına değer verirler. Her öğrencinin yeteneklerine değer verilir, “sen yapabilirsin” güveni kazandırılarak, amaçlar açıkça ifade edilir (Balcı, 1996: 131).

1.4.4. Program

Eğitim programı, bireyde istenilen yönde davranış değişikliği meydana getirmek amacıyla yapılan tüm etkinlikleri gösteren planlardır. Eğitim programları okulların temelini oluşturur. Okuldaki tüm etkinlikler eğitim programı doğrultusunda düzenlenir (Fidan ve Erden, 1998; Karslı, 2003).

Etkili okul akımının temel sayıltısı, “eğer gerekli ortam ve koşullar sağlanırsa, farklı yollarla, farklı sürelerde, farklı düzeylerde de olsa, tüm öğrenciler öğrenebilir” inancıdır. Bu görüş, Bloom (1979)’un tam öğrenme yaklaşımı olarak geliştirdiği kurumla örtüşmektedir. Okulda gerekli ortam ve koşullar oluşturulduğunda, herkesin öğrenebileceği düşünülmektedir (Şişman, 2002: 161).

Okullarda programla ilgili olarak eğitim programı öğretim programı ve ders programı gibi ayrımlar yapılmaktadır. Eğitim programı diğer programları da kapsamaktadır. (Varış, 1988: 18).

Okulda eğitim – öğretim sürecine okul programı, okul programına okulun ve eğitimin amaçları yol gösterir. Program denilince bir okulda öncelikle akla akademik programı, yani müfredat programı gelir. Oysa geniş anlamda okul programı program dışı

etkinlikler olarak nitelendirilen sosyal, kültürel, sportif her türlü etkinlikleri de kapsamaktadır (Şişman, 2002: 167).

Etkili okul araştırmalarında, etkili okul programı ile ilgili olarak da bazı özellikler sıralanmaktadır. Bu okullarda program hazırlanırken temel becerilerin öğrenileceklere kazandırılmasına önem verilmektedir. Etkili okullarda eğitim – öğretim sürecinde de okul ve sınıf içinde geçen zamanın çoğu, eğitim - öğretim işlerine ayrılmaktadır. (Duignan, 1993: 24).

Etkili okullarda, öğrenciler ve öğrencilere dönük etkinliklerin, ezberden çok, onların eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye dönük olduğu belirlenmiştir. Eleştirel düşünme, temelde bilgiyi etkili bir şekilde elde etme, değerlendirme ve kullanma yeteneği ve eğilimidir (Demirel, 1999: 214). Öğrenciler eleştirel düşünme ile okuduğunu ve dinlediğini anlayabilme, problem çözebilme, bilgiyi transfer edebilme ve uygulayabilme, çözümler yapabilme, çıkarımlarda bulunabilme alışkanlıkları, kazanmaları öngörülmektedir (Şişman, 2002: 172).

1.4.5. Okul Kültürü ve Ortamı

Etkili okul araştırmaları etkili okulda, öğrenmeye uygun olumlu bir kültürün (havanın – iklimin) varlığını işaret etmektedirler. Okulun gelişmesi için yeni değişimler önerilse de okulda olumlu bir kültür yaratılmadıkça okulun gelişmesi mümkün olmamaktadır (Balcı, 2001:187). Etkili okul oluşturabilmek, her şeyden önce etkili bir okul kültürünün oluşumuna bağlı görülmektedir (Şişman, 2002: 179).

Okul kültürü, zamanla oluşan bir yaşam tarzı olarak görülebilir. Okulun tarih ve gelenekleri, okul personelinin birikimleri; karşılıklı etkileşimleri zamanla okulda o okula özgün bir kültürün gelişmesine neden olmaktadır. Bu kültür norm, inanç, tutum, beklenti, davranış ve eğilimlerden oluşmaktadır. Dolayısıyla okulun asıl işi olan eğitim ve öğretimde öğrenciden ve öğretmenden neler beklenmesi gerektiğini, nelerin vurgulanması gerektiğini tayin eden okul kültürü olmaktadır. Etkili okulda bu kültür eğitim ve öğretimi destekleyici nitelikte, bireysel öğrenme ve gelişme çabalarını özendirici şekildedir (Balcı, 2001: 187).

Etkili okula ulaşmada önemli olan, okulun mevcut kültürünün değişime uğramasıdır. Esasen etkili okul, okulda mevcut olandan farklı yeni bir kültür gerektirir. Bu değişimde

Okul liderliğinin özellikle de informal liderliğin katkısı ve desteği kritik önemdedir ve okulun pratik yapısının analizi gereklidir. Okulda etkili olan ya da okuldaki farklı grupların, ilgilerin incelenmesi şarttır. Okulun kültür değişiminde bu pratik yapı çalıştırılarak pazarlık, ortak çalışma ve katılmalı karar almakla etkili okula uygun ortam yaratılabilir. Pazarlıkta birinci aşamada ilgili grupların, okulun amaç ve ilgileri konusunda anlaşmaları esastır. İkinci aşamada ortaklaşa çalışırlar. Üçüncü aşamada ise katılımcı karar alma vardır. Çünkü etkili okul için amaç birliği, anlaşma ön koşul niteliğindedir (Purkey and Smith, 1983: 427-452).

Etkili okula ulaşmada okul içi faktörlerle ilgili olarak araştırmalarda okulun etkiliği ile ilişkili bulunan boyutlardan biri de iklimidir. Okul iklimi, okul toplumunun üyelerinin kendi okullarına yönelik genel duygularını ifade etmek için kullanılmaktadır. Okula ilişkin genel duygu ise, okulun genel atmosferini ve iklimini yansıtmaktadır (Şişman, 2002: 189).

Örgüt iklimi; bir örgütü diğer bir örgüte göre farklı kılan kendine özgü kişilik yapısı ve örgüte giren kişilerin bu kişilikle karşılaştıklarında hissettikleri duyguların bütünüdür (Karşlı, 1998: 15).

Okul içindeki davranışları, okul kültürüne göre şekillenmesi gerekmektedir. Başka bir anlatımla okulun öğretmeni, öğrencileri, velileri okul kültürüyle bütünleşmeli, bu kültürü içselleştirmeli ve ona göre davranmalıdır (Çelik, 2000: 68).

1.5. Çevre ve Aile İle İlişkiler

Çağdaş toplumlarda bireylerin eğitimi okullardan beklenmektedir. Okulla birlikte aile, okul ve çevrenin, çocuğun eğitimi konusunda sorumlulukları paylaşması gerekmektedir.

1.5.1. Okul Çevresi

Okulun eğitim görevini tam olarak yerine getirmesi ve öğretim çalışmalarında verimli ve başarılı olması, okul ile çevre arasında iyi ilişkilerin kurulmasına bağlıdır. Okulun çevre ile yakın ve sağlam ilişkiler kurması, çevrenin çeşitli olanaklarından yararlanması, çevredeki iş yerleriyle ve çeşitli sosyal kurumlarla iş yapması, çevrenin de gerektiği zaman okulun olanaklarından yararlanması çağdaş bilimsel eğitimin gereklerinden sayılmaktadır (Öztürk, 1993: 198).

Okullar, belli bir toplumsal çevre içinde yer alırlar. Bu çevre ile karşılıklı etkileşim içinde varlıklarını sürdürürler. Okullar, okul dışı çevreyi etkileyebileceği gibi söz konusu çevreden de çok yönlü olarak etkilenirler (Şişman, 2002: 192).

Okul, içinde bulunduğu çevreden öğrenci alır, yetiştirir ve tekrar topluma verir. Okul yönetimi sosyal, ekonomik gelişmelerin toplum yaşamına etkilerini tanımayı sağlayıcı etkinliklerde bulunmalıdır (Taymaz, 2003: 178).

Okul çevre işbirliğinin amacı, okulun çevresindeki kişi, grup ve kurumların davranış ve düşüncelerini okulun amaçları yönünde etkilemektir. Bu etkileme sonucunda hedef kitlenin örgüte olan yakınlıklarının artması beklenmektedir. Okulun gerekliliği ve yararlığı çevre tarafından kabul görürse, okul yaşamını sürdürecektir ve gelişecektir (Açıkalin, 1998: 144).

Okul yönetiminde rol oynayan çeşitli öğeler vardır. Bunlar okul içi ve okul dışı öğeler olarak ikiye ayrılabilir. Okul dışı öğeler içinde, ana – babalar, baskı grupları, kamu yönetiminin yapısı, iş piyasası gibi öğeler sayılabilir (Bursalıoğlu, 1998: 50-56).

Etkili okul konusunda yapılan araştırmaların bir kısmında okulun etkililiği, daha çok okul içi değişkenlerle açıklanılmaya çalışılmakta ve okul dışı etkenler üzerinde pek durulmamaktadır. Bir kısım araştırmalarda da okul içi etkenlerle birlikte okul dışı etkenlerin de okulun etkililiği ile ilişkileri üzerinde durulmaktadır (Şişman, 2002: 192).

Bir okul, çevre şartlarının etkisi altında kalır. Öğretime, öğretmenin çocuk hakkındaki psikolojik görüşleri yanında sosyal çevreye halkın tepkileri ile kültür değerleri de etki yapar. Zira öğrencinin büyüme ve gelişmesi yalnızca fizyolojik bir olay değildir, aynı zamanda kültürel bir olgudur (Varış, 1994: 147).

Okul, çevresindeki ana üretim biçimlerini ve ilişkilerini tanımalı ve bunların geliştirilmesi için çaba göstermelidir. Örneğin okul, tarımla uğraşan bir çevrede bulunuyorsa modern tarım yöntemleri konusunda konferans, seminer vb. çalışmalar düzenleyerek ekonomik yaşamın iyileştirilmesi yönünde çaba göstermelidir. Böylece okul aynı zamanda bir işletme olarak ekonomik etkinliklere katılmış olacaktır (Aydın, 2000: 26).

Okul, sosyal çevrede bulunan diğer toplumsal kurumlarla yakın bir ilişkiye girmelidir. Basın yayın organlarında, okulda gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin tanımı için çaba göstermeli; basın yayın organlarında yer alan, farklı sosyal kesimlerin eğitim sistemine yönelik beklentileri ve eleştirileri değerlendirilmelidir. Böylece toplumsal gereksinimlere dönük dinamik bir kurum kültürünün yerleşmesi ve okulun çevrede tanınması kolaylaşır (Aydın, 2000: 25).

1.5.2. Okul – Aile İlişkileri

Okulların en önemli görevlerinden ve sorumluluklarından birisi okulun amaçlarını, çalışmalarını ve çocuklar ile çevre halkına kazandırmak istediği bütün eğitimleri ailelere tanıtmak, kavratmak ve aileleri bu hizmetlere inandırmaktır. Okul, bu yolla hem ailelerin bilgisini artıracak; hem de okulu sevmelerine, okula bağlanmalarına, okulu korumalarına ve desteklemelerine fırsat vermiş olacaktır. Ayrıca çocuğun daha iyi ve okulun istediği amaçlarla yetişmesine, gelişmesine ve olgunlaşmasına hizmet etmiş olacaktır.

Okulların, çevrelerini ve ailelerin içinde buldukları durumları incelemedikleri, maddi ve manevi bütün olanaksızlıklarını, hayat koşullarını, sorunlarını öğrenmedikleri, öğrenseler ya da görseler bile el atıp çözecek kadar çeşitli olanaklara da sahip olmadıkları şeklinde bir kanı bulunmaktadır (Titrek,1999: 37).

Gelişmiş ülkelerde aileler, okul yönetiminin çeşitli boyutlarına katılabilmekte ve rol alabilmektedir. Aile katılımı ile bilgi ve güç paylaşılmaktadır. Aileler okul yönetim kurulunda, çeşitli sınıf komiteleri, okul aile birlikleri ve koruma derneklerinde rol alarak çocuklarının eğitiminde dolaylı katkıda bulunabilirler (Şişman,2002: 194).

Dünyada okul – aile ilişkileri üzerinde önemle durulmaktadır. Okullarla ailelerin ilişkilerini iyi bir şekilde sağlayabilmek için ülkemizde, okul koruma dernekleri ve okul- aile birlikleri kurulmuştur.

Okul Koruma Derneği'nin görevleri şunlardır (Türkmen, 2003: 201):

1. Öğrencilerin eğitim ve öğretimini en üst düzeye çıkartmak için okul yönetimine yardımcı olur.

2. Okul içi ve okul dışı her türlü eğitsel, kültürel ve sportif nitelikli çalışmalarını destekleyerek okulun saygınlığını artırır.
3. Okulda yardıma muhtaç öğrencilerden, okul yönetimince uygun görülenlerin derslerindeki başarılarının devamını sağlamak için, maddi ve manevi yardımda bulunur.
4. Okul binası ve dersliklerin, tadilat, onarım, bakım ve yakacak ihtiyaçları için zaruri olan harcamalarla elektrik, su, telefon, kırtasiye, temizlik vb. giderlerinin karşılanmasına katkıda bulunur.
5. Çağdaş eğitimin gereği, ders araç – gereç ve malzemelerini temin etme, laboratuvar kurma ve gerekli araç gereci sağlamada okul yönetimine katkıda bulunur.
6. Öğrenci – öğretmen – veli işbirliği içerisinde, eğitici – öğretici, geliştirici ve dinlendirici nitelikte kamplar açar, çeşitli toplantı, gezi, eğlence vb. sosyal faaliyetler düzenler.
7. Okul bünyesindeki diğer kuruluşlarla uyumlu bir işbirliği ve çalışma içinde olur.

Okul – Aile Birliği'nin görevleri ise Milli Eğitim Bakanlığı Okul – Aile Birliği Yönetmeliğinde şu şekilde belirtilir (Tebliğler Dergisi, 2005):

- a) Öğrencileri, Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile Atatürk İnkılâp ve İlkeleri doğrultusunda yetiştirmek üzere okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak.
- b) Okulun amaçlarının gerçekleştirilmesine, stratejik gelişimine, fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğretmenler kurulunca alınan kararların uygulanmasını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak.
- c) Kurs ve sınavlar, seminer, müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri etkinlikler de okul yönetimi ile iş birliği yapmak.
- d) Özel eğitim gerektiren öğrenciler için ek eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesini ve desteklenmesini sağlamak.
- e) Okulun bina, tesis, derslik, laboratuvar, atölye, teknoloji sınıfı, salon ve odaları ile bahçe ve eklentilerinin bakım ve onarımlarının yapılmasına, teknolojik

donanımlarının yenilenmesine, geliştirilmesine, ilâve tesis yaptırılmasına, eğitim – öğretime destek sağlayacak araç – gereç ve yayınların alımına katkıda bulunmak.

- f) Eğitim – öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu, kütüphane, laboratuvar ve atölyeleri gibi eğitim ortamlarının, kamu yararı doğrultusunda kullanılmasını sağlamak.
- g) Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak.
- h) Okulda uyulması gereken kurallar hakkında velileri bilgilendirmek ve onlarla iş birliği yaparak, zararlı alışkanlık ve eğilimlerin önlenmesi için okul yönetimine yardımcı olmak.
- ı) Millî bayramlar, anma, kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek tören ve toplantıların giderlerine katkıda bulunmak.
- i) Öğrencilere sağlık ve temizlik alışkanlıkları kazandırmada alınacak ortak tedbirler için katkı sağlamak.
- j) Ailede, okulda ve çevrede, öğrencilerle diğer çocukların iyi alışkanlıklar kazanmalarını, iyi birer vatandaş olmalarını sağlayıcı tedbirler alınmasında okul yönetimine yardımcı olmak.
- k) Okula yapılan aynî ve nakdî bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak; sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek; kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işletmek veya işletmek.
- l) Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, okula ve imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddî-manevî destek sağlamak. Belirlenen kardeş okullara katkıda bulunmak.
- m) 14/06/2003 tarihli ve 25138 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği’nde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek.
- n) Eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak.
- o) Eğitim-öğretimi geliştirmek amacıyla çalışma komisyonları oluşturmak.
- p) Eğitim-öğretimi geliştirici diğer etkinliklere katkı sağlamak.

Okul – Aile Birlikleri ve Koruma Dernekleri, okulu ailelere, aileleri de okula tanıtmak ve ikisi arasında bilinçli, anlayışlı, ilişki kurmak için oluşturulmuştur. Okul yönetimi, ailelere ve velilere karşı şu sorumlulukları yerine getirebilirse okul-aile ve okul-veli ilişkisi daha sağlıklı gelişir ve oluşur (Nural, 1987: 30-31):

1. Okulun çalışmaları konusunda aileler ve veliler aydınlatılmalı, ailelerin okula olan güvenleri artırılmalıdır.
2. Ailelerin maddi ve manevi desteği sağlanmalıdır.
3. Ailelerin okula katkıları değerlendirilmelidir.
4. Ailelerden gelecek okula ilişkin yanlış anlamalar düzeltilmeli ve eleştirileri yanıtlanmalıdır.
5. Ailelerle öğretmenler arasındaki ilişkilerin planlı, programlı, sürekli, dürüst, yapıcı, anlaşılır, zamanlı, dengeli, esnek, geniş ve duyarlı olmasına özen gösterilmelidir.
6. Ailelerin önem verdiği, okulun amaçlarına ters düşen noktalarda dengeli davranılmalıdır.
7. Okulun çevresinde ve içinde yer alan informal grupların özelliklerini bilmeli, onları tanımak için gerekli ortamlar oluşturulmalı, öğrenci aileleri ile aralarındaki ortak öğeleri bularak, bu özellikleri okulun amaçları doğrultusunda kullanabilmelidir.
8. Ailelerle görüşmelerinde parasal düşüncelerden hareket etmemelidir.
9. Ailelerle serbest iletişim kurabilmeli ve iletişim için elverişli ortam hazırlanmalıdır.
10. Çevre kalkınmasında yararlı olacak yenilik ve değişimlerden haberdar etmek amacıyla, özel günler düzenleyerek ilgili gelişmeler açıklanmalıdır.
11. Ailelere, çevredeki güçlüklerden kaynaklanan okul yönetiminin sorunları bildirilmeli, gerekli görülen yerde öğrenci ailelerinden yardım istenilmelidir.

Ailelerle okul ilişkilerini birinci derecede sağlayan kişi öğretmenlerdir. Yapılan araştırmalar okulda etkililiğin sağlanmasında öğretmenle aile arasında güçlü bir iletişim sistemi olduğu, okulun ailelerden açık beklentilerinin bulunduğunu belirtmektedir. Öğretmen ve ailenin karşılıklı olarak birbirlerinin beklenti ve ihtiyaçlarını bilmeleri ve

belirlemeleri gerekir. Aileler çocuklarının eğitimini sağlayan kişileri görmeli ve tanınmalıdır. Okulu ve öğretmenleri ziyaret etmeli, çocuğun eğitimi konusunda sorumluluğu paylaşmalıdır. Öğrenci velisi, öğretmenlerle hiç görüşmemiş olsa bile, en azından öğretmenler, velilerle, öğrenci ve sınıf etkinlikleri, öğrenci ihtiyaçları, öğretim malzemeleri ve beklentiler konusunda haberleşebilmelidir(Şişman,2002:198). Öğretmenler ev ziyaretleri yapmalıdır. Bu ziyaretler aile-öğretmen iletişimini etkili kılar. Öğrencinin okula ve öğretmene karşı daha fazla bağlanmasını ve başarılı olmasını sağlar. Öğretmen için aileyi ve öğrenciyi doğal olarak gözleme imkanı kazandırır. Aileler öğrenciye yardım edici ve çalışma programını destekleyici duruma gelir (Doğan, 2003: 155).

Okul ve aile, her ikisi de öğrenci için bir eğitim ve öğrenme yeridir. Bu durum, iki kurumun eğitimde işbirliği yapmalarını zorunlu kılmaktadır. Hemen hemen bütün ülkelerde bunu sağlamaya dönük düzenlemeler vardır. Aileler, çocuklarının evdeki öğrenmelerinde ve ev ödevlerini hazırlamalarında bir model, denetleyici ve yardımcı olarak doğrudan katkıda bulunabilirler. Onların ev ödevlerini yapmada cesaret ve güven vererek, araç gereçleri kullanmalarına rehberlik ederek yardımcı olabilirler (Şişman, 2002: 193).

Bir kurum olarak ailenin birçok fonksiyonu vardır. Bunlar arasında; biyolojik ve duygusal fonksiyon, sosyalleştirme fonksiyonu en başta gelenlerdir. Ailenin bu üç görevini başka müesseselerin yerine getirmesi imkansızdır (Ayhan, 1997: 45). Çocuğun okul başarısında aile yaşamı önemlidir. Uyumlu bir aile yaşamı çocuğun başarısını önemli ölçüde artırmaktadır (Altınköprü, 2000: 146). Aile davranışlarıyla okuldaki verimliliği etkiler. Çocuğun sadece ders başarılarıyla değil diğer davranışlarıyla da ilgilenmelidir. Çocuğun sosyal bir hayatının da olduğunu, bu grup içinde istek ve bağımsızlığını yansıttığını unutmamalıdır. Çocuğun sadece öğrenci olmadığını kabul etmelidir (Martinez, 2001: 79).

Ailenin ve okulun, çocuğun eğitimi konusunda işbirliği yapmasının sayısız yararları vardır. Bu yararlar şu biçimde ifade edilmektedir (Alicıgüzel, 1998: 371- 372):

1. Aile, öğretmenlerin birbirlerini eğitim açısından tanımalarına ve ortak bir paydada anlaşmalarına zemin hazırlar.

2. Çocukların etkili öğrenmelerinde aile katılımının önemli etkisi vardır. Okul ve ev ortamlarındaki becerilerin tutarlı gelişmesi yönünde yarar sağladığı görülmektedir.

Öğrenciler okullarında ve yaşamlarında daha iyi şeyler yaparlar. Derslerinde daha başarılı olur, daha üst öğretim kurumlarına devam etmeleri mümkün olur, hayatta daha başarılı olurlar.

3. Ana-babalar, kendilerini daha güçlü hissederler. Ana-babalar, evde çocuklarının öğrenmesine yardım ederek kendilerine güvenleri artar.

4. Öğretmen morali artar. Ailelerle birlikte çalışan öğretmenler öğrencilerden daha çok başarı bekler, aileler ve topluluk tarafından desteklenme nedeniyle kendilerini daha güçlü hissederler.

5. Okullar daha etkili çalışır. Aileler, okulun aktif bir ortağı olarak, evde ve okulda çocuklarının eğitimiyle ilgilenip, katkı sağladıkları zaman, okuldaki öğrencilerin performansı artmaya başlar.

6. Topluluklar daha güçlü gelişir. Aileler okul sistemine daha çok yatırım yaparlar ve okul sistemi ailelerin ve toplumun ihtiyaçlarına daha çok yanıt vermeye başlar.

Gelişmiş ülkelerde ailenin çocuğun eğitimi konusunda ekililiğinin sağlanabilmesi için okula katılım ve desteğine daha çok önem verilmektedir. Okulun etkililiğinin sağlanabilmesine dönük yapılan araştırmalarda ailelerin, okul süreçlerine katılımının ve okula desteğinin sağlandığı belirtilmektedir. Ailelerin okul süreçlerine katılımının yapılandırılmış olduğu, ailelere okul ve sınıf etkinliklerine katılma fırsatı verildiği, ailelerin okul programları hakkında bilgilendirildikleri açıklanmaktadır. Aileler okul amaçlarının ve programlarının oluşturulmasında, okul gelişim planlarının hazırlanmasında aktif rol üstlenmektedirler (Şişman, 2002: 198).

Aile, çocuğun eğitimi ve gelişimi konusunda kendileri dışında başka toplumsal kurumlarla da (sağlık kurumları, kültürel kurumlar, dini kurumlar, üniversiteler, iş dünyası vb.) işbirlikleri geliştirmelidir (Şişman, 2002: 194)

Eğitim programı için yalnız sınıfta, okulda hazırlanan ortam yeterli olamaz. Eğitim programının uygulanması için, okulun iç çevresi kadar dış çevresinin kullanılması da gerekmektedir (Başaran, 1996: 99). Program okul dışındaki bütün öğrenim denemelerini

de içine almaktadır. Okul dışındaki en önemli unsur ise ailedir. Ailenin de program ve okulla ilgili eğitim öğretime katılması gerekmektedir (Varış, 1971: 12).

Ülkemizde okul-aile işbirliği sağlanmaya çalışılmakta olsa da, okul – aile ilişkilerinin verimsizliği araştırmacılar tarafından ifade edilmektedir. Yılmaz (1994) okul aile ilişkilerinde yaşanan sorunları şöyle belirtmektedir:

1. Okul – aile ilişkilerinin düzenlenmesi amacıyla oluşturulan “Okul – Aile Birliği” organizasyonu bugün için biçimsel bir kurum haline gelmiş, konu ile ilgili yönetmelikte sayılan görevleri yerine getirmekten uzaklaşmıştır.
2. Ana – babaların okulla ilişkisi son derece kısır, kurdukları iletişim zayıf ve dolaylıdır.
3. Ana – babalar, çocuklarına karşı sorumluluğun, sadece onun kahvaltısını yapıp onu giydirecek okula gönderme, olduğunu düşünmektedirler.
4. İnsanlarımızın okullar ile bağları, çocuklarının öğrenciliği ile sınırlıdır. Onlar için okul, çocukları öğrenci olduğu sürece bir anlam taşımaktadır.
5. Öğrenci velileri okula karşı hangi görevlerinin bulunduğunu ve bunları ne şekilde yerine getireceklerini bilmemektedirler.
6. Öğretmenlerimiz ve okul yöneticilerimiz görev alanlarını “okul ortamı ile sınırlı tutma” anlayışına sahiptirler.

Okullarımız, çevreye ilişkin görevlerinin farkında olmalarına karşılık, bu konularda önemli çaba içinde değildirler.

Öğrenciler yaşantıları ile ilgili birçok temel şeyi aile çevrelerinde öğrenirler. Bu onların davranışlarına, inançlarına, iletişim tarzlarına yansır. Okulun belirlenen amaçlarına ulaşması ve çocuğun toplumsallaşmasında (istenilen insanı yetiştirmede) okulun ve ailenin eğitim süreçlerinin birbirlerini bütünlemesi ve tutarlılık göstermesi gerekir (Vural, 2004: 134).

Eğitim, sadece okullarda gerçekleşen bir süreç değildir. Ailelerin de kaliteli bir eğitimin gerçekleşmesinde önemli rolü vardır. Aile, eğitim açısından okulun dışındaki en önemli çevredir. Aile, çocuğun eğitiminde tek başına önemli roller oynayabileceği gibi aynı

zamanda eğitimi ile doğrudan ilgilenen önemli bir etkidir. Bu nedenle eğitim açısından okul ile aile arasında sağlam ilişkinin kurulması önemli ve zorunludur (Çağlayan, 2002: 103).

Son yıllarda eğitim anlayışında belirgin bir yenilik ve gelişme olmuş, anne babaların eğitime katılımı gittikçe daha çok kabul görmeye başlamıştır. Anne babaların çocuklarını en iyi tanıyan kişiler olmasından ve eğitim sürecinde okul – ev tutarlılığının gerekliliğinden yola çıkarak, anne babaların da eğitim sürecinin etkin elemanları olarak çocuklarının akademik, kişisel ve sosyal gelişimine katkıda bulunmaları sağlanmaktadır (Akkök ve diğerleri, 1998: 14). Bununla beraber eğitim sistemimizde henüz ailelerin, eğitim örgütlerinin birer aktif ortağı haline gelmediği de fark edilmektedir. MEB, Özel Eğitim Rehberlik Ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, tarafından 2002 tarihinde yayınlanan genelge ile ailenin çocuğun gelişmesindeki önemine vurgu yapılmakta ve yılda en az iki kez resmi ve özel okullarda okul – aile ve öğretmenler arasında işbirliğine yönelik toplantı yapılması önerilmektedir (MEB, 2002).

Okul – aile işbirliğinin, öğrencinin öğrenmesinde oynadığı önemli rol genellikle tüm kesimlerce vurgulanmasına rağmen, araştırmalar ailelerin etkili şekilde eğitime katılmadıklarını da ortaya koymaktadır. Ailelerin okulla işbirliğine yanaşmamasının nedenleri arasında okul kuralları ve uygulamaları; öğretmen tutum ve davranışları; okul öğretim kadrosunun beklentileri; ailelerin okulda ve okuldaki öğretim kadrosu ile ilişkilerinde kendilerini rahat hissedemedikleri bir okul iklimi ile karşılaşması ve ailelerin, çocuklarının eğitimi ile ilgili olarak kendilerini bilgilendirmeyen öğretmenlere ilişkin algıları ve beklentileri sayılmaktadır (Özmen ve Kolay, 2004: 1312).

Yukarıda sorun olarak belirtilen nedenlerin Türk Eğitim Sistemi'nde de yaşandığına tanık olunmaktadır (Doğan, 1995: 104). Aileler okula çoğunlukla çocukları ile ilgili şikayette bulunulması, parasal yardım istenmesi, notunun bildirilmesi, uyarı vb. nedenlerle çağrıldıklarını düşünmektedirler. Okullardaki veli toplantılarına karşı ailelerde beliren çekingenlik, korku, boşvermişlik ve öfke duygularını ortadan kaldırmak amacıyla anne ve babaların çocuklarının eğitiminde etkin rol almalarını sağlamak amacıyla belli aralıklarla toplantılar düzenleme, toplantılara birlikte katılmalarını sağlamak en yararlı yöntem olarak görülmektedir (MEB, 2002).

Okul, öğrenci yaşamının sadece belli bir bölümünün yaşandığı alandır. Okul zamanının dışında öğrenci ailesi ve sosyal çevresi içinde yaşamını devam ettirmektedir. Diğer bir anlatımla okul – aile ve çevre üç temel yaşam alanıdır. Bu nedenle eğitim etkinlikleri yalnızca okulda geçen kısıtlı zaman dilimiyle sınırlandırılmamalıdır ve öğretme, üretken, anlamlı ve sürekli eğitim etkinliği geliştirmek için velilerle düzenli ilişkiler kurulmalı, aileler bilgilendirilmelidir (Aydın, 2000: 210 – 211).

Günümüzde bütün ülkeler arasında çeşitli açılardan farklılıklar olmasına rağmen, bu ülkelerin hepsinin ortak bir noktada birleştiği dikkati çekmektedir. Dikkati çeken bu ortak özellik “eğitim”dir (Cafıoğlu, 1996: 1). Doğrudan insanı hedef alan eğitim, insan davranışları üzerinde yaşam boyu etkilidir. İnsan, kalıtsal özelliklerini kullanarak çevresi ile sürekli etkileşimde bulunur. Bu etkileşimde çevre önemli bir yer tutar. Çevre faktörleri insanın gelişmesine ne derece elverişli ise insan o derece kendisini geliştirebilir. Okul ve ailenin beklentileri birbiriyle eşgüdümlü olmalı ve okul ile aile öğrencinin eğitiminde işbirliği yapmalıdır. Eğitim ortamında başarının elde edilebilmesi için işbirliği gereklidir.

BÖLÜM 2: İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu başlık altında, araştırmaya ışık tutacak, araştırma konusu ile ilgili yerli ve yabancı bazı araştırma ve sonuçlara yer verilmiştir.

Akbaba ve Samancı (2003), “İlköğretimde Veli-Öğretmen Görüşmelerinin Değerlendirilmesi” ile ilgili araştırma yapmıştır. Araştırma Erzurum ilindeki dört ilköğretim okulunda yürütülmüştür. Araştırma süresince sekiz öğretmen ve farklı sınıflarda öğrencisi bulunan kırk veli ile görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca üç veli öğretmen görüşmesi doğal ortamında gözlenmiştir.

Araştırma sonucunda öğretmen ve velilerin veli – öğretmen görüşmeleri ile ilgili değerlendirmeleri karşılaştırılarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular şunlardır (Akbaba ve Samancı,2003):

1. Veliler görüşmelere karşı ilgisizdirler.
2. Görüşme süreleri yetersiz görülmektedir.
3. Görüşme ortamları fiziksel yönden uygun değildir.
4. Görüşmelerde öğretmenler olumsuz tutum sergilemektedirler.
5. Okul rehberlik servisleri yeterince çalışmamaktadır.
6. Öğrenciyi tanıma konusunda branş ve sınıf öğretmenleri iletişimsizdirler.
7. İlköğretim okullarında velilere daha aktif rol verilmemektedir.

Söğüt (2003), “Resmi ve Özel İlköğretim Okullarında Okul – Veli İlişkileri” bağlamında etkili okul özelliklerine sahip olma düzeylerini öğretmen ve yöneticilerinin algılarını değerlendirerek belirlemek için bir araştırma yapmıştır. Araştırma tarama modelinde yapılmıştır. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler, velilerin göstermeleri gereken davranışları göstermediklerini, özel ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler ise velilerin göstermeleri gereken davranışları gösterdiklerini belirtmektedir.

2. Resmi ilköğretim okullarında velilerle sağlıklı ve planlı bir iletişim biçimi kurulmamaktadır. Okulun beklentileri velilere yeterince anlatılmamaktadır.
3. Öğretmenlerin veli toplantılarını sık ve okulun amaçları doğrultusunda yapmadıkları belirlenmiştir.

Girmen (2001), “Ortaöğretim düzeyindeki okulların etkili okul özelliklerine sahip olma düzeylerini” belirlemek amacıyla tarama modelinde bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda; veliler öğrenci hakkında yönetici ve öğretmenlerle rahatça konuşabildiklerini; okulla ilgili şikayet, öneri ve isteklerini okul yetkililerine iletebildiklerini belirtmişlerdir. Çevre ve velilerin okula maddi – manevi katkıda bulunmaya istekli olmadıkları, okulun kendilerinden beklentilerinin bilincinde olmadıkları görülmüştür. Okul– aile iş birliğinin geliştirilmesine yönelik düzenlemelerin yapılması gerektiği belirlenmiştir.

Titrek (1999), tarafından ilköğretim okullarının çevre ile ilişkilerinin ne düzeyde olduğunu saptamak ve çevre ile daha olumlu ilişkiler kurulabilmesi için gerekli çözüm önerilerini ortaya koymak amacıyla “İlköğretim Okullarının Çevre İle İlişkileri” başlıklı araştırma yapılmıştır. Araştırmada okul görevlileri ve velilerin görüşlerine başvurulmuştur. Elde edilen bulgulara göre;

1. İlköğretim okullarımızda çevre ile ilişki kurabilmek için yapılması gereken çalışmaların genellikle planlı bir şekilde yürütülmeye çalışıldığı,
2. İlköğretim okullarımız çevre kalkınması, çevrenin eğitimi ve çevreye rehberlik etme çalışmalarını ara sıra gerçekleştirdiği,
3. Eğitsel çalışmalarının genellikle gerçekleştirildiği fakat okuldaki kurulların etkinliklerini ara sıra gerçekleştirdiği belirtilmiştir.

Koçak’ın (1998), “okul aile iletişiminin engelleri” başlıklı araştırmasından elde edilen bulgulara göre, evin okula uzak olması iletişime çok az derecede engel olarak görülmektedir. Okul ve öğrenciyle ilgili bilgilerin aileye geç gitmesi yönetici ve öğretmenlerce bir engel olarak görülmektedir. Ana- babaların işlerinin çokluğu iletişimi engellemektedir. Ayrıca yönetici ve öğretmenlere göre ana-babaların çocukları

hakkında olumsuz şeyler duymak istememeleri iletişimi engellemektedir. Ana - babalara göre ise bu hiçbir zaman engellememektedir.

Araştırma bulguları ve önerileri şöyle sıralanmaktadır (Koçak,1998):

1. Saptanan iletişim engellerinin %80'inden fazlasında yönetici-öğretmen grubu ile ana-baba grubunun birbirleriyle ilişkili farklı görüşlere sahip olduğu dikkati çekmektedir. Seminer ya da toplantılarla bu farklılığın irdelenmesi gerekmektedir.
2. Her iki grupça da en önemli engel olarak ana-babaların işlerinin çok olması ve yönetici ve öğretmenlerle ana-babaların birbirlerini tanımamaları görülmüştür. Bu engellerin giderilebilmesi için okul ve ailelerin birbirlerini daha iyi tanımalarını sağlayacak toplantılar düzenlenmeli; ana-babalara, çocukların yetiştirilmesi sorumluluklarının, onların önemli işlerinden biri olduğu benimsetilmelidir.
3. Bu araştırmaya benzer araştırmalar belli sürelerde tekrar edilerek, okul-aile iletişimini engelleyen etmenler sürekli olarak izlenmelidir.

Şişman tarafından (1996), Eskişehir ili içindeki ilkokulların belirlenen boyutlar ve etkili okul özellikleri yönünden nasıl bir görünüm sergilediklerinin belirlemeye dönük olarak yapılan araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır: Öğretmenlerin algılamalarına göre Eskişehir il içindeki ilkokullar, okul yöneticisi, öğretmen, öğrenci, okul programı ve eğitim – öğretim süreci, okul kültürü ve ortamı, okul çevresi ve veliler (aile) boyutlarında yer alan etkili okul özelliklerine ne ölçüde sahiptirler? Merkez ve çevre ilkokulları arasında söz konusu boyutlara bağlı özellikler yönünden anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma, tarama modelinde olup, veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, ilkokullarda etkili okul özellikleri yönünden genelde etkili boyut, yönetici boyutu olup, yönetici boyutunu, en yüksek ortalama ile sırasıyla okul kültürü ve ortamı, öğretmen, okul programı ve eğitim – öğretim süreci boyutları izlemektedir. Öğretmenlerin algılamalarına göre ilkokullarda en az etkili bulunan boyut ise öğrenci boyutudur. Bu boyutu ikinci sırada en düşük ortalama ile okul çevresi ve veliler boyutu izlemektedir. İlkokullarda okul çevresi ve veliler boyutu ile ilgili en yüksek ortalamaya sahip iki özellik, velilerin öğrenci hakkında yönetici ve öğretmenlerle rahatça görüşebilme ve okulla ilgili şikayet ve önerilerini okul

yetkililerine çekinmeden iletebilme özellikleridir. En düşük ortalamaya sahip özellikler ise, çevre ve velilerin okula maddi – manevi katkıda bulunmaya istekli olma ve okulun kendilerinden neler beklediğinin bilincinde olma özellikleridir. Merkez ilkokullarda okulla ilgili altı boyut arasında, ilk üç sırada okul yöneticisi, öğretmen, okul çevresi ve veliler boyutları yer almaktadır. Son üç sırada ise okul programı ve eğitim – öğretim süreci yer alırken; son sıralarda da okul kültürü ve ortamı, okul çevresi ve veliler, öğrenci boyutları yer almaktadır. Çevre ilkokullarında ise ele alınan boyutlar yönünden etkililik sıralamasında ilk sıralarda okul yöneticisi, öğretmen, okul programı ve eğitim öğretim süreci yer alırken son sıralarda okul kültürü ve ortamı, okul çevresi ve veliler, öğrenci boyutları yer almaktadır. Okul yöneticisi boyutu dışında öğretmen, öğrenci, okul programı ve eğitim – öğretim süreci, okul kültürü ve ortamı, okul çevresi ve veliler boyutları yönünden merkez ilkokulları, çevre ilkokullarına oranla okul yöneticisi boyutu dışında diğer boyutlar yönünden daha etkili bulunmuştur.

Balcı (1993), Türkiye’deki ilköğretim okullarının, etkili okul özelliklerine ne ölçüde sahip olduklarını değerlendirmek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın temel amacı, etkili okul konusundaki araştırmaları özendirmek, onlara ışık tutmak; Türkiye’deki ilköğretim okullarının etkili okul özelliklerine göre varolan durumunu göstermek; Eğitim politikası saptayıcılarına, okul yöneticilerine, öğretmenlere olması gereken durum hakkında ışık tutarak yardımcı olmak biçiminde sıralanmıştır. Araştırma, ilköğretim okullarında görev yapan müfettiş adayı öğretmenlerin görev yaptıkları eski okullarını betimlemeleri ile sınırlı tutulmuştur. Araştırma, tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket, etkili okul araştırmalarının bulgularına dayalı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Araştırmacı, geliştirdiği ankette etkili okulun boyutlarından biri olan velilerle ilgili özellikleri altı ayrı madde ile ifade etmiştir. Öğretmenlerin algılamalarına göre veliler boyutuna ilişkin özelliklerin hepsi ilköğretim okullarında “orta ve altında” düzeyde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla öğretmenler, bu özelliklerin ilköğretim okullarında pek gerçekleşme olanağının bulunmadığı kanısını taşımaktadırlar. Araştırma sonuçlarına göre bu bulgulardan, Türk Eğitim Sistemi’nde okul – çevre dolayısıyla okul – veli ilişkilerinin pek sağlıklı olmadığı izlenimi elde edilebilir.

D'Angelo ve Adler (1991), “çevrenin okula katılımının geliştirilmesinde etkili olabilecek yöntemlerin ortaya çıkarılması” konusunda araştırma yapmışlardır. Araştırmacılar, hazırladıkları bir okul – çevre ilişkileri geliştirme programı'nı bir okulda denemişlerdir. Araştırmada özellikle okul ile aile arasındaki engellerin ortadan kaldırılmasında “iletişim stratejilerinin” önemi ortaya konulmuştur. İlişkileri geliştirmede en etkili iletişim tekniğinin “yüz yüze iletişim” olduğu, ikinci olarak “ileri teknolojinin imkanlarından yararlanılarak kurulan iletişimin” büyük yararlar sağladığı, son olarak da “yazılı iletişimin” etkili olduğu belirlenmiştir. Araştırmacılar okul – çevre ilişkilerindeki iyileşmenin sağlanabilmesinde “ lokomotif ” rolünün okul yetkililerinde olduğunu da vurgulamaktadırlar.

Davies (1991), “öğrenci başarısı için okul – aile ve toplum işbirliğinin asgari şartlarını” araştırdığı çalışmada, çocuğu tüm toplum eğitir özdeyişinden hareket etmiştir. Araştırmacı, öğretmen – öğrenci – aile ve toplum ilişkilerinin öneminin sıklıkla vurgulanmasına karşılık bu ilişkilerin ön şartları konusunda bilgilerin azlığından yakınlıkla, kendi kurduğu bir okulda çeşitli yöntemler denemiştir. Öğrencilerin eğitimlerine ilişkin sorumlulukların paylaşımı, ana fikrine dayalı bu yöntemlerin başında “veli” kavramının değişik biçimde anlaşılmasını sağlama uygulaması da yer almaktadır. Davis'e göre “veli” kavramı bu güne kadar son derece dar anlam taşıyan bir kavram olmaktan öteye gidememiştir. Araştırmacı, veli kavramı içine ailenin komşularını ve hatta yakın çevredeki kurum ve kuruluşların yetkilerini de dahil etmiş ve bu kavramı yeni kapsamı ile çevreye kabul ettirmiştir. Okulu, özellikle dezavantajlı yetişkinlerin kendi bireysel eğitim ihtiyaçlarını da karşılayabilecekleri bir konumda düzenlenmiş yeni anlamıyla “veli merkezleri” oluşturmuştur. Bu merkezlerde görev yapanların bir kısmına ücret tahakkuk ettirmiştir. Okul – çevre ilişkilerinin gelişmesi için özel çaba harcayan veya projeler hazırlayan öğretmenleri ödüllendirmiş; ev ve kurum ziyaretlerini öğretmenlerin mutlak görevi haline getirmiştir. Yapılan bütün bu uygulamaların sonuçları ise oluşturulan bir grup tarafından izlenmiş ve değerlendirilmiştir. Olumlu sonuçların görülmesi üzerine geliştirilen model daha pek çok okulda da denenmeye başlamıştır.

Bilgin (1990), “Çocuğun eğitiminde ilk sorumlu olan ailesidir”. düşüncesinden yola çıkarak “Ankara Merkez İlçelerindeki Ortaokullarda Okul ile Aile İşbirliği ve

Sorunları” konusunda, okul yöneticisi, öğretmen ve ana babalardan oluşan 1525 kişi üzerinde yaptığı çalışmada şu sonuçlara ulaşmıştır:

Okul – Aile işbirliği konusundaki yasal düzenlemelerin ilgililer tarafından benimsendiği ancak uygulama süreci konusunda öğretmen gurubunun görüşmelerinin olumsuz olduğu; Öğretmenlerin, ana babaların yetersizliklerinden yakındıkları ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda, okul aile birliği yönetmenliği'nin bazı maddelerinin hiç hayata geçirilmediği, okul ile aileler arasında açık bir iletişimin bulunmadığı belirlenmiştir.

Aslan (1990), “Okul-Aile İlişkileri” isimli doktora tezinde Ankara merkezindeki ilkokulların öğrencilerin aileleri ile olan ilişkilerinin düzeyi incelenmiş, okul-aile ilişkilerinin planlı bir şekilde yürütülüp, yürütülmediği, velilerin okul etkinliklerine ne düzeyde katıldıkları, Okul-Aile Birliği ve Okul Koruma Derneği'nin işgörülerine uygun bir şekilde etkinlik gösterip gösteremediği, okul-aile ilişkilerinin olumlu yönde gelişmesini engelleyebilecek etkenlerin neler olabileceği araştırılmıştır. Bunun için, hem okul görevlilerine, hem de velilere uygulanmak üzere iki ayrı anket geliştirilmiş ve uygulanmıştır.

Araştırmanın bulgularına göre; ilkokullarda okul-aile ilişkileri planlı değil, rastlantılara dayalıdır. Öğretmenlerle, velilerin etkileşimi için uygun ortam oluşturulmamıştır. Veliler, okuldaki eğitimsel etkinliklerin çoğundan habersizdir. Genelde, öğretmenler ve veliler, okul ve öğrenci sorunları ile ilgilenmemektedir. Velilerin çoğunluğu Okul-Aile Birlikleri'ne ilgi göstermemektedirler. Okul görevlilerinin ilgilerinin de içten olmadığı saptanmıştır. Okul yönetimine çevre halkı katılmamaktadır. Okul Koruma Dernekleri görevlerini istedik düzeyde gerçekleştirememektedir.

Cutler (1989), parçalanmamış, çoğunlukla beyaz orta ve ortanın üstü sınıfa mensup 122 aile üzerinde yapılan çalışmada, “ailenin, çocuğun okul hayatını paylaşma düzeyi” belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, çocuğun okul hayatını paylaşmanın, aile üyelerinden baba tarafından daha çok yerine getirildiği, en fazla temel eğitim çağındaki çocukların ana babalarının, onların okul yaşamı ile ilgilendiklerini ve çocukların başarılarının söz konusu paylaşmadan önemli ölçüde olumlu yönde etkilendiği ortaya çıkmıştır.

Frank (1988), “okul – aile ve çevre ilişkilerinin okuldan ayrılmalar üzerindeki etkisini” araştırmıştır. 14 – 20 yaş arasında okuldan ayrılmış gençler ve bunların aileleri üzerinde yapılan çalışmada; ebeveynin okul ile ilişki düzeyinin zayıflığı ve eğitim düzeyinin düşük olması, çocuğun okuldan ayrılma riskini arttırıcı faktörler olarak tespit edilmiştir. Bu değişkenler kontrol altına alındığında, ailenin ekonomik gücünün okuldan ayrılma ile bir ilişkisinin olmadığı saptanmıştır. Buna karşılık, ailenin sosyal yalnızlık içinde olması ve aile içi çatışmaların yoğunluğu değişkenleriyle çocuğun okuldan ayrılması riski arasında önemli ilişkiler olduğu görülmüştür.

Nural (1987), “velilerin okul yönetiminden beklediği davranışlar” başlıklı araştırmasında şu bulgulara ulaşmıştır. Veliler, yönetici ve öğretmenlerle çok nadir görüşmektedir. Velilerin, yöneticilerden bekledikleri davranışlar ise şunlardır: Çocuklarına ilgisiz velilerin yönetici tarafından uyarılması, yöneticilerin, okulda velilerin rahatça konuşabilecekleri bir ortam hazırlamaları; yöneticilerin, velilerin hatalarına karşı hoşgörülü olması. Velilere göre, yöneticiler bu davranışları yeterli düzeyde göstermemektedirler.

Sarı (1986), “İlköğretimde Velilerin Program Geliştirmedeki Rolü”nü araştırmıştır. Eğitim programlarının geliştirilmesinde ana-babaların rollerinin araştırıldığı çalışmada, ülkemizde velilerin, öğrencilerin tüm sorunları ile ilgilenme gayreti içinde oldukları ancak programların geliştirilmesine ilişkin kendi rollerinin ne olduğunu tam olarak bilemedikleri ortaya konulmuştur. Velilerin, okul – aile birliği toplantılarının önemine ve yararına inanmadıkları, öğretmen – veli görüşmelerinin yetersiz kaldığı, görüşmelerin dolaylı olarak yapıldığı, araştırmada ortaya çıkan diğer hususlardır.

BÖLÜM 3: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizi başlıkları altında yer alan bilgiler sunulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Betimsel nitelik taşıyan araştırma tarama modelindedir. Araştırmada öncelikle konu ile ilgili literatür taranmış ve literatüre dayalı olarak elde edilen bilgiler ışığında araştırmacı tarafından geliştirilen anket veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini 2005-2006 eğitim öğretim yılında, Sakarya ili merkez ilçesi sınırları içinde yer alan ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Sakarya İli merkez ilçesinde 109 resmi ilköğretim okulunda 1750 öğretmen görev yapmaktadır. Bu öğretmenlerden 500'ü branş, 1250'si ise sınıf öğretmenidir.

3.3. Araştırmanın Örnekleme

Sakarya İli merkez ilçesine bağlı ilköğretim okullarının sayısının çok olması, evrenin tamamına ulaşılmasını zorlaştırdığından, evrenden örneklem alma yoluna gidilmiştir. Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde, branş değişkeni dikkate alınarak, bu değişkene ilişkin evrende varolan özelliklerin örnekte de aynı oranda temsil edilebilmesi amacıyla tabakalı(küme) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örnekleme girecek öğretmenler seçim aşamasında, branşlarına göre sınıflanmıştır. 16 ilköğretim okulu ve bu okullarda görev yapan sınıf ve branş öğretmenleri örneklem olarak seçilmiştir. Sakarya ili merkez ilçesinde görev yapan 500 branş öğretmeninden 215'i, 1250 sınıf öğretmeninden 297'si örneklem büyüklüğü olarak tespit edilmiş ve toplam 512 öğretmen araştırmanın örneklemini temsil yeterliğine sahip olduğu saptanmıştır.

Aşağıda Tablo 1'de örnekleme oluşturan okullar ve öğretmen sayıları verilmiştir.

Tablo 1. Örnekleme Oluşturan Okullar ve Öğretmen Sayıları

SIRA NO	OKUL ADI	ÖĞRETMEN SAYISI	VERİLEN ANKET SAYISI	DÖNEN ANKET SAYISI
1	21 HAZİRAN İ.Ö.O.	70	70	57
2	AHMET AKKOÇ İ.Ö.O.	50	50	41
3	ATATÜRK İ.Ö.O.	50	50	34
4	CENGİZ TOPEL İ.Ö.O.	18	18	15
5	Dr. NURİ BAYAR İ.Ö.O.	50	50	37
6	ERENLER 50.YIL İ.Ö.O.	26	26	18
7	ERENLER ALİ DİLMEN İ.Ö.O.	56	56	41
8	ERENLER İ.Ö.O.	20	20	14
9	ESER İ.Ö.O.	33	33	21
10	M. KEMAL PAŞA İ.Ö.O.	35	35	25
11	MEHMET NURİ İ.Ö.O.	36	36	28
12	MERKEZ ATATÜRK İ.Ö.O.	40	40	31
13	NURETTİN TEPE İ.Ö.O.	17	17	13
14	SABİHA HANIM İ.Ö.O.	60	60	47
15	ŞEHİT AHMET AKYOL İ.Ö.O.	60	60	48
16	ZÜBEYDE HANIM İ.Ö.O.	53	53	42
TOPLAM		674	674	512

3.4. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın veri toplama aracı geliştirilmeden önce, araştırmanın konusuyla ilgili kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır.

Veri toplama aracı araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Geliştirilen veri toplama aracı içerik geçerliliğini saptamak için, uzman Yrd.Doç.Dr. Aynur Bozkurt Bostancı ve Yrd.Doç.Dr. Osman Titrek'in görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanların önerileri doğrultusunda ankette gerekli değişiklikler yapılarak tez danışmanı ile birlikte ankete son şekli verilmiştir. Önce 70 madde olan veri toplama aracı uzman görüşü ve tez danışmanının incelemesinden sonra 35 maddeden oluşmuştur. Geliştirilen veri toplama aracının ön denemesi Sakarya'nın Hendek ilçe merkezindeki ilköğretim okullarında

görev yapan öğretmenlere yapılmıştır. Toplam 150 öğretmene veri toplama aracı dağıtılmıştır. Dağıtılan veri toplama araçları toplanarak incelenmiştir. Eksik ve doldurulmayanlar elenmiş, toplam 120 veri toplama aracı değerlendirilmeye alınmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin ön uygulama sonucunda geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır.

Alt ölçeklerin yapı geçerliği, faktör analizi tekniği ile incelenmiştir. Bu teknikle, her ölçeğin bir ya da birden fazla yapıyı ölçüp ölçmediğine, başka bir deyişle tek boyutlu olup olmadığına bakılmıştır. Faktör yükü .30'un altında madde olmadığı görülmüştür. Güvenirlik çalışmaları için, bir iç tutarlılık yaklaşımı olan Cronbach Alpha Katsayısı formülü kullanılmıştır. Boyutların geçerlik ve güvenirlik analizlerinin sonuçları Tablo 2-4'te verilmiştir.

Ailelerin Okul Yönetimi İle İlişkileri, Öğretmenlerle İletişimi ve Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlaması boyutlarına ilişkin öğretmen görüşleri ile ilgili olarak ön deneme formunda toplam 35 madde yer almıştır. Bu maddelerin faktör yük değerlerinin tamamının .30'un üzerinde olduğu ve tek faktörün toplam varyansın %57,664'ünü açıkladığı görülmüştür. Ayrıca geçerlik analizi olarak Madde Toplam Korelasyonlarına bakılarak geçerlik düzeyi test edilmiştir. Madde Toplam Korelasyonlarının da .20 ve üstünde olduğu saptanmıştır. Güvenirlik için hesaplanan alpha iç tutarlık katsayısı .96'dır. Buna göre ölçeğin iç tutarlığa sahip olduğu kabul edilmiştir. Aşağıdaki tablolarda boyutlara göre faktör ve madde analiz bulgularına yer verilmiştir.

Ailelerin Okul Yönetimi İle İlişkileri boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri ile ilgili olarak ön deneme formunda 15 madde yer almıştır. Faktör yük değerleri ve madde toplam korelasyonları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Ailelerin Okul Yönetimi İle İlişkileri Boyutuna İlişkin Faktör Analizi ve Madde Analizi Sonuçları

Sıra No	Ailelerin Okul Yönetimi İle İlişkileri Boyutu Maddeleri	Faktör Yük Değerleri (.30 ve üstü)	Madde Toplam Korelasyonları (.20 ve üstü)
1.	Belirli aralıklarla okulu ziyaret ederler.	0,47	0.48
2.	Öğrenci disiplin kuralları konusunda okulla uyuşma içerisindedirler.	0,37	0.50

Tablo 2'nin devamı: Ailelerin Okul Yönetimi İle İlişkileri Boyutuna İlişkin Faktör Analizi ve Madde Analizi Sonuçları

Sıra No	Ailelerin Okul Yönetimi İle İlişkileri Boyutu Maddeleri	Faktör Yük Değerleri (.30 ve üstü)	Madde Toplam Korelasyonları (.20 ve üstü)
3.	Okul yöneticilerine ve öğretmenlerine gereken saygıyı gösterirler.	0,56	0,57
4.	Okul aile birliğinde görev almaya isteklidirler.	0,41	0,57
5.	Okul ve okulun işleyişi hakkında bilgi almaya isteklidirler.	0,52	0,62
6.	Okul ihtiyaçlarını belirlerken karara katılırlar.	0,56	0,61
7.	Okulun sosyal ve kültürel faaliyetlerini saptama konusunda etkilidirler.	0,60	0,60
8.	Etkili eğitimin gerçekleşmesi açısından okulu sürekli gözlerler.	0,65	0,70
9.	Okulda düzenlenen toplantılara katılırlar.	0,64	0,62
10.	Okul yönetimiyle birlikte okul sorunlarını çözmeye aktif rol alırlar.	0,58	0,58
11.	Okulun etkinliklerine destek verip katılırlar.	0,65	0,69
12.	Okul yönetimince hazırlanan eğitim faaliyetlerinden haberdardırlar.	0,56	0,66
13.	Okul yönetiminden eğitim öğretim konusunda bilgi almaya isteklidirler.	0,71	0,68
14.	Okulda düzenlenen aile eğitim seminerlerine katılırlar.	0,44	0,55
15.	Okulun duyuru ve yayınlarını takip ederler.	0,57	0,68
Açıklanan Toplam Varyans = 57,664 Alpha = .9634		Toplam Madde = 15	

Ailelerin Öğretmenlerle İletişimi boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri ile ilgili olarak ön deneme formunda 8 madde yer almıştır. Faktör yük değerleri ve madde toplam korelasyonları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Ailelerin Öğretmenlerle İletişimi Boyutuna İlişkin Faktör Analizi ve Madde Analizi Sonuçları

Sıra No	Ailelerin Öğretmenlerle İletişimi Boyutu Maddeleri	Faktör Yük Değerleri (.30 ve üstü)	Madde Toplam Korelasyonları (.20 ve üstü)
1.	Öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenmesinde öğretmene yardımcı olurlar.	0,63	0,76
2.	Öğretmenlerin ev ziyaretlerine sıcak bakarlar.	0,45	0,56
3.	Öğrenci hakkında öğretmenle rahat bir biçimde konuşurlar.	0,45	0,43

Tablo 3'ün devamı: Ailelerin Öğretmenlerle İletişimi Boyutuna İlişkin Faktör Analizi ve Madde Analizi Sonuçları

Sıra No	Ailelerin Öğretmenlerle İletişimi Boyutu Maddeleri	Faktör Yük Değerleri (.30 ve üstü)	Madde Toplam Korelasyonları (.20 ve üstü)
4.	Öğretmenin öğrenci hakkında uyarılarını dikkate alırlar.	0,52	0,64
5.	Evde çocuklarının dersleriyle nasıl ilgilenecekleri hakkında öğretmenlerden yardım alırlar.	0,62	0,66
6.	Öğretmenlerin kendilerinden neler beklediğini bilirler.	0,58	0,66
7.	Öğretmenden öğrenci sorunları hakkında bilgi alırlar.	0,62	0,63
8.	Çocuğunun ruhsal ve fiziksel durumundaki değişimleri hakkında öğretmeni bilgilendirirler.	0,47	0,64
Açıklanan Toplam Varyans = 57,664 Alpha = .9634		Toplam Madde = 8	

Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlaması boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri ile ilgili olarak ön deneme formunda 12 madde yer almıştır. Faktör yük değerleri ve madde toplam korelasyonları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlaması Boyutuna İlişkin Faktör Analizi ve Madde Analizi Sonuçları

Sıra No	Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlaması Boyutu Maddeleri	Faktör Yük Değerleri (.30 ve üstü)	Madde Toplam Korelasyonları (.20 ve üstü)
1.	Çocuklarının yeteneklerini tanıyarak geliştirmelerine olanak sağlarlar.	0,70	0,74
2.	Çocuklarına verimli çalışabilecekleri bir ortam hazırlarlar.	0,64	0,67
3.	Çocuklarını okuldaki sosyal etkinliklere katılmaları konusunda teşvik ederler.	0,60	0,72
4.	Çocuklarının temizlik ve bakımına özen gösterirler.	0,54	0,69
5.	Çocuklarının başarılarını ödüllendirirler.	0,65	0,72
6.	Çocuklarının okuldaki eğitimi konusunda bilgi sahibidirler.	0,70	0,77
7.	Çocuklarının boş zamanlarını yararlı geçirmelerine çalışırlar.	0,69	0,76
8.	Çocuklarında sorumluluk duygusunun gelişmesine yardım ederler.	0,65	0,73
9.	Öğrenci başarısının artırılması için alınacak tedbirler konusunda okulun kendilerinden neler beklediğini bilirler.	0,69	0,67
10.	Çocuklarının okula devamı konusunda titizlik gösterirler.	0,49	0,60

Tablo 4'ün devamı: Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlaması Boyutuna İlişkin Faktör Analizi ve Madde Analizi Sonuçları

Sıra No	Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlaması Boyutu Maddeleri	Faktör Yük Değerleri (.30 ve üstü)	Madde Toplam Korelasyonları (.20 ve üstü)
11.	Çocuklarının araç gereçlerini zamanında temin ederler.	0,50	0,62
12.	Çocuklarının yaptığı el işi, resim vb. sergilerin hazırlanmasında destek olurlar.	0,56	0,69
Açıklanan Toplam Varyans = 57,664 Alpha = .9634		Toplam Madde = 12	

Veri toplama aracının ön uygulaması yapıldıktan sonra uygulanmak üzere çoğaltılmıştır. Öğretmenler için hazırlanan anket iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde öğretmenlerin, okullarında etkililiğin sağlanabilmesi için ailelerden beklentilerine ilişkin 35 yargı cümlesi bulunmaktadır.

Ankette yer alan maddelere verilen cevaplar, likert tipi beşli dereceleme türünde hazırlanmıştır. Ölçekte dereceleme, “Hiç Katılmıyorum” seçeneği için 1, “Çok az Katılıyorum” seçeneği için 2, “Kısmen Katılıyorum” seçeneği için 3, “Çoğu zaman Katılıyorum” seçeneği için 4, “Her zaman Katılıyorum” seçeneği için 5 puan biçiminde sıralanmıştır. Ölçekteki en düşük puan 1 iken en yüksek 5 puandır.

Anketin uygulanabilmesi için Sakarya İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinler alınmış, 2005-2006 eğitim öğretim yılında Sakarya ili merkez ilçesine bağlı ilköğretim okullarındaki öğretmenlere 26.12.2005 / 06.01.2006 tarihleri arasında uygulanmıştır. Anket uygulaması dönüş oranını artırmak amacıyla araştırmacı tarafından belirlenen okullara gidilerek dağıtılmış ve daha sonra da bizzat toplanmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Veri toplama araçlarından elde edilen veriler SPSS 11.00(Statistical Package For Social Sciences) paket programına aktarılmış sonra istatistiki çözümlenmeleri yapılmış ve elde edilen bilgiler çözümlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde; alt problemlere ilişkin frekans dağılımı (f) ve yüzde (%), ikili grup karşılaştırılmasında bağımsız gruplar arası “t” testinden, ikiden çok küme karşılaştırılmalarından ise varyans analizinden yararlanılmıştır. Varyans analizi sonucu elde edilen istatistiğin anlamlı bulunması durumunda farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey b testi

uygulanmıştır. Araştırmada istatistiksel özömlerlemlerde anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

Elde edilen veriler araştırmanın sorularına yanıt olabilecek bir düzen içinde bulgular ve yorum bölümünde sunulmuştur.

BÖLÜM 4: BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmada anket yolu ile elde edilen veriler, öğretmenlerin kişisel özelliklerine ilişkin bulgular, öğretmenlerin okullarında etkililik sağlanması için ailelerden beklentilerine ilişkin maddeler analiz edilmeye ve yorumlanmaya çalışılmıştır.

4.1. Deneklerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Anket sorularını cevaplandıran denekler hakkında, kişisel ve tanıtıcı bilgileri elde etmek amacı ile;

- a) Cinsiyet,
- b) Medeni durum,
- c) Kıdem,
- d) Branş değişkenlerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri verilmiştir.

4.1.1. Cinsiyet

Deneklerin, cinsiyete göre dağılımı, Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyet	f	%
1. Erkek	253	49,4
2. Kadın	259	50,6
TOPLAM	512	100

Anket sorularını cevaplandıran öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımı; % 49,4'ü erkek, % 50,6'sı kadın olduğu görülmektedir.

4.1.2. Medeni Durum

Deneklerin, medeni durumlarına göre dağılımı, Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Deneklerin Medeni Durumu'na Göre Dağılımları

Medeni Durum	f	%
Evli	404	78,9
Bekar	104	20,3
Dul	4	0,8
TOPLAM	512	100

Anket sorularını cevaplandıran öğretmenlerin medeni duruma göre dağılımı; % 78,9'u evli, %20,3'ü bekar, %0,8'i dul olduğu görülmektedir.

4.1.3. Kıdem

Deneklerin, kıdeme göre dağılımı, Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Deneklerin Kıdeme Göre Dağılımları

Kıdem	f	%
1- 5 yıl	113	22,1
6- 10 yıl	158	30,9
11- 15 yıl	75	14,6
16- 20 yıl	44	8,6
21- 25 yıl	51	10,0
26 ve daha fazla	71	13,9
TOPLAM	512	100

Anket sorularını cevaplandıran öğretmenlerin kıdeme göre dağılımı; %22,1'i "1- 5 yıl", %30'u "6- 10 yıl", %14,6'sı "11- 15 yıl", %8,6'sı "16- 20 yıl", %10,0'ı "21- 25 yıl", %13,9'u "26 ve daha fazla" kıdeme sahiptir.

4.1.3. Branş

Deneklerin, branş'a göre dağılımı, Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Deneklerin Branş'a Göre Dağılımları

Branş	f	%
Sınıf	297	58,0
Türkçe	30	5,9
Fen ve Teknoloji	35	6,8
Sosyal Bilgiler	30	5,9
Yabancı Dil	35	6,8
Okul Öncesi	35	6,8
Diğer	50	9,8
TOPLAM	512	100

Anket sorularını cevaplandıran öğretmenlerin branş'a göre dağılımı; %58,0'ı "Sınıf", %5,9'u "Türkçe", %6,8'i "Fen ve Teknoloji", %5,9'u "Sosyal Bilgiler", %6,8'i "Yabancı Dil", %6,8'i Okul Öncesi", %9,8'i "Diğer" branşlarında olduğu görülmektedir.

4.2. Okullarda Etkililiğin Sağlanmasında Ailelerin Davranışlarına Göre Öğretmen

Görüşleri'ne İlişkin Bulgular

Bu boyutta ailelerin okul yönetimiyle ilişkileri, öğretmenlerle iletişimi ve öğrencilere yardım ve destek sağlamasına ilişkin öğretmen görüşleri verilmiştir.

4.2.1. Ailelerin Okul Yönetimi İle İlişkileri Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Bu boyuta ilişkin, öğretmen görüşlerinin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Ailelerin Okul Yönetimi ile İlişkileri Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Maddeler	Her zaman Katılıyor m (5)		Çoğu zaman Katılıyor m (4)		Kısmen Katılıyor m (3)		Çok Az Katılıyor m (2)		Hiç Katılmıyorum (1)		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Belirli aralıklarla okulu ziyaret ederler.	83	16,2	113	22,1	189	36,9	106	20,7	21	4,1	512	100
2. Öğrenci disiplin kuralları konusunda okulla uyuşma içerisindedirler.	37	7,2	111	21,7	171	33,4	143	27,9	50	9,8	512	100
3. Okul yöneticilerine ve öğretmenlerine gereken saygıyı gösterirler.	59	11,5	174	34,0	171	33,4	87	17,0	21	4,1	512	100
4. Okul aile birliğinde görev almaya isteklidirler.	34	6,6	87	17,0	144	28,1	177	34,6	70	13,7	512	100
5. Okul ve okulun işleyişi hakkında bilgi almaya isteklidirler.	47	9,2	101	19,7	153	29,9	164	32,0	47	9,2	512	100
6. Okul ihtiyaçlarını belirlerken karara katılırlar.	32	6,3	95	18,6	144	28,1	175	34,2	66	12,9	512	100
7. Okulun sosyal ve kültürel faaliyetlerini saptama konusunda etkilidirler.	29	5,7	71	13,9	142	27,7	166	32,4	104	20,3	512	100
8. Etkili eğitimin gerçekleşmesi açısından okulu sürekli gözlerler.	43	8,4	82	16,0	144	28,1	166	32,4	77	15,0	512	100
9. Okulda düzenlenen toplantılara katılırlar.	54	10,5	152	29,7	156	30,5	128	25,0	22	4,3	512	100
10. Okul yönetimiyle birlikte okul sorunlarını çözmede aktif rol alırlar.	26	5,1	73	14,3	156	30,5	181	35,4	76	14,8	512	100

Tablo 9'un devamı: Ailelerin Okul Yönetimi ile İlişkileri Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Maddeler	Her zaman Katılıyorum (5)		Çoğu zaman Katılıyorum (4)		Kısmen Katılıyorum (3)		Çok Az Katılıyorum (2)		Hiç Katılmıyorum (1)		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
11.Okulun etkinliklerine destek verip katılırlar.	32	6,3	108	21,1	164	32,0	165	32,2	42	8,2	512	100
12.Okul yönetimince hazırlanan eğitim faaliyetlerinden haberdardırlar.	47	9,2	125	24,4	166	32,4	136	26,6	38	7,4	512	100
13.Okul yönetiminden eğitim öğretim konusunda bilgi almaya isteklidirler.	31	6,1	119	23,2	180	35,2	144	28,1	38	7,4	512	100
14.Okulda düzenlenen aile eğitim seminerlerine katılırlar.	31	6,1	107	20,9	178	34,8	165	32,2	31	6,1	512	100
15.Okulun duyuru ve yayınlarını takip ederler.	30	5,9	96	18,8	176	32,4	173	33,8	47	9,2	512	100

Öğretmenlerin %36,9'u ailelerin belirli aralıklarla okulu ziyaret etmeleri konusunda “kısmen” katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bu seçeneği % 22,1 ile “çoğu zaman katılıyorum” seçeneği izlemektedir. Öğretmenlerin çoğu (%59,0) ailelerin okulu ziyaret etme konusuna kısmen ve çoğu zaman katıldıklarını belirtmişlerdir. Buna göre öğretmenler, ailelerin okulu yeterince ziyaret etmediklerini düşündükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin %33,4'ü ailelerin öğrenci disiplin kuralları konusunda okulla “kısmen” uyuşma içerisinde olduklarını ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %27,9 ile “çok az katılıyorum” seçeneği izlemektedir. Buna göre öğretmenlerin çoğu (%61,3) disiplin konusunda okul ile ailelerin kısmen ve çok az uyum içinde olduğu görüşündedir. Öğretmenler, ailelerin disiplin anlayışı ile okulun disiplin anlayışı arasında farklılık olduğu görüşüne sahip oldukları belirtilebilir. Bu durum öğrencilerin tutarsız davranışlar göstermelerine sebep olabilir.

Öğretmenlerin %34,0'ü ailelerin okul yöneticilerine ve öğretmenlerine gereken saygıyı “çoğu zaman” gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %33,4 ile “kısmen katılıyorum” seçeneği izlemektedir. Buna göre öğretmenlerin çoğu (%67,4) ailelerin öğretmenlere ve okul yöneticilerine karşı çoğu zaman ve kısmen davranışlarında saygılı

oldukları kanısındadır. Aileler okul yöneticilerine ve öğretmenlere saygı gösterdikleri söylenebilir.

Öğretmenlerin %34,6'ü ailelerin okul aile birliğinde görev almaya “çok az” istekli olduklarını ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %28,1 ile “kısmen katılıyorum” seçeneği izlemektedir. Buna göre öğretmenlerin çoğu (%62,7) ailelerin okul çalışmalarına yardımcı olma konusunda sorumluluk almayı çok az ve kısmen istedikleri görüşüne sahiptirler. Ailelerin okul aile birliğinde görev alma konusunda isteksiz oldukları ifade edilebilir.

Öğretmenlerin %32,0'ı ailelerin okul ve okulun işleyişi hakkında bilgi almaya “çok az” istekli olduklarını ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %29,9 ile “kısmen katılıyorum” seçeneği izlemektedir. Buna göre öğretmenlerin çoğu (%61,9) ailelerin okul ve işleyişi hakkında bilgi almak için çok az ve kısmen istekli oldukları görüşüne sahiptirler. Ailelerin okul ve okulun işleyişi hakkında bilgi alma hakkında istekli olmadıkları ifade edilebilir.

Öğretmenlerin %34,2'si ailelerin okul ihtiyaçlarını belirlerken karara “çok az” katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %28,1 ile “kısmen katılıyorum” seçeneği izlemektedir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%62,3) ailelerin okul ihtiyaçlarının belirlenmesinde karara çok az ve kısmen katıldıklarını düşünmektedirler. Ailelerin okul ihtiyaçlarını belirlerken karara katılma konusunda yetersiz oldukları söylenebilir.

Öğretmenlerin %32,4'ü ailelerin okulun sosyal ve kültürel faaliyetlerini saptama konusunda “çok az” etkili olduklarını ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %27,7 ile “kısmen katılıyorum” seçeneği izlemektedir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%60,1) ailelerin, okulun sosyal ve kültürel faaliyetlerini saptama konusunda çok az ve kısmen etkili olduğunu düşünmektedirler. Ailelerin okulun sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını saptarken yeterince etkili olmadıkları ifade edilebilir.

Öğretmenlerin %32,4'ü ailelerin etkili eğitimin gerçekleşmesi açısından okulu “çok az” gözlediklerini ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %28,1 ile “kısmen katılıyorum” seçeneği izlemektedir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%60,5) ailelerin etkili eğitimin gerçekleşmesi açısından okulu çok az ve kısmen gözlediklerini düşünmektedirler.

Ailelerin etkili eğitimin gerçekleşmesi açısından okulu gözleme konusunda yetersiz olduğu ifade edilebilir.

Öğretmenlerin %30,5'i ailelerin okulda düzenlenen toplantılara "kısmen" katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu seçeneği % 29,7 ile "çoğu zaman katılıyorum" seçeneği izlemektedir. Öğretmenlerin çoğunluğu (%60,2) ailelerin okulda düzenlenen toplantılara kısmen ve çoğu zaman katılmaktadır. Ailelerin okulda düzenlenen toplantılara katılmaya çalıştıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin %35,4'ü ailelerin okul yönetimiyle birlikte okul sorunlarını çözmeye "çok az" aktif rol aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %30,5 ile "kısmen katılıyorum" seçeneği izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%65,9) ailelerin okul sorunlarını çözerken okul yönetimiyle birlikte çok az ve kısmen rol aldıkları görülmektedir. Ailelerin okul yönetimiyle birlikte okul sorunlarını çözmeye rol alma konusunda yetersiz olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin %32,2'si ailelerin okulun etkinliklerine "çok az" destek verip katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu seçeneği %32,0 ile "kısmen katılıyorum" seçeneği izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%64,2) ailelerin okul etkinliklerine çok az ve kısmen destek verip katıldıklarını düşünmektedirler. Öğretmenler ailelerin okulun etkinliklerine destek ve katılımlarının yetersiz olduklarını düşündükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin %35,2'si ailelerin okul yönetimince hazırlanan eğitim faaliyetlerinden "kısmen" haberdar olduklarını ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %26,6 ile "çok az katılıyorum" seçeneği izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%61,8) ailelerin okul yönetimince hazırlanan eğitim faaliyetlerinden kısmen ve çok az haberdar olduklarını düşünmektedirler. Ailelerin eğitim faaliyetlerinden haberdar olma konusunda yetersiz oldukları ifade edilebilir.

Öğretmenlerin %35,2'si ailelerin okul yönetiminden eğitim öğretim konusunda bilgi almaya "kısmen" istekli olduklarını belirtmektedir. Bu seçeneği %28,1 ile "çok az katılıyorum" seçeneği takip etmektedir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%63,3) ailelerin eğitim öğretim konusunda okul yönetiminden bilgi almaya kısmen ve çok az istekli olduklarını belirtmişlerdir. Ailelerin okul yönetiminden eğitim öğretim konusunda bilgi almaya çalıştıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin %34,8'i ailelerin okulda düzenlenen aile eğitim seminerlerine “kısmen” katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %32,2 ile “çok az katılıyorum” seçeneği takip etmektedir. Öğretmenlerin çoğunluğu (%67,0) ailelerin okulda düzenlenen aile eğitim seminerlerine kısmen ve çok az katıldıklarını düşünmektedirler. Ailelerin okulda düzenlenen aile eğitim seminerlerine katılmaya çalıştıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin %33,8'i ailelerin okulun duyuru ve yayınlarını “çok az” takip ettiklerini belirtmişlerdir. Bu seçeneği %32,4 ile “kısmen katılıyorum” seçeneği izlemektedir. Öğretmenlerin çoğunluğu (%66,2) ailelerin okulun duyuru ve yayınlarını çok az ve kısmen takip ettiklerini düşünmektedirler. Ailelerin okulun duyuru ve yayınlarını takip etme konusunda yetersiz oldukları ifade edilebilir.

Öğretmenlerin ailelerin okul yönetimi ile ilişkileri boyutuna ilişkin maddelere genel olarak bakıldığında ailelerin, okul yönetimi ile ilişkilerinin kısmen ve çok az düzeyde gerçekleştiği söylenebilir.

4.2.2. Ailelerin Öğretmenlerle İletişimi Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Bu boyuta ilişkin, öğretmen görüşlerinin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Ailelerin Öğretmenlerle İletişimi Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Maddeler	Her zaman Katılıyorum (5)		Çoğu zaman Katılıyorum (4)		Kısmen Katılıyorum (3)		Çok Az Katılıyorum (2)		Hiç Katılmıyorum (1)		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenmesinde öğretmene yardımcı olurlar.	46	9,0	129	25,2	161	31,4	132	25,8	44	8,6	512	100
2.Öğretmenlerin ev ziyaretlerine sıcak bakarlar.	62	12,1	131	25,6	165	32,2	110	21,5	44	8,6	512	100
3.Öğrenci hakkında öğretmenle rahat bir biçimde konuşurlar.	139	27,1	198	38,7	127	24,8	46	9,0	2	0,4	512	100
4.Öğretmenin öğrenci hakkında uyanlarını dikkate alırlar.	63	12,3	186	36,3	171	33,4	80	15,6	12	2,3	512	100

Tablo 10'nun devamı: Ailelerin Öğretmenlerle İletişimi Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Maddeler	Her zaman Katılıyorum (5)		Çoğu zaman Katılıyorum (4)		Kısmen Katılıyorum (3)		Çok Az Katılıyorum (2)		Hiç Katılmıyorum (1)		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
5.Evde çocuklarının dersleriyle nasıl ilgilenecekleri hakkında öğretmenlerden yardım alırlar.	51	10,0	148	28,9	174	34,0	119	23,2	20	3,9	512	100
6.Öğretmenlerin kendilerinden neler beklediğini bilirler.	38	7,4	122	23,8	186	36,3	132	25,8	34	6,6	512	100
7.Öğretmen öğrenci sorunları hakkında bilgi alırlar.	54	10,5	143	27,9	189	36,9	111	21,7	15	2,9	512	100
8.Çocuğunun ruhsal ve fiziksel durumundaki değişimler hakkında öğretmeni bilgilendirirler.	40	7,8	128	25,0	153	29,9	140	27,3	51	10,0	512	100

Öğretmenlerin %31,4'ü ailelerin öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenmesinde öğretmene “kısmen” yardımcı olduklarını ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %25,8 ile “çok az katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%57,2) ailelerin öğrenci ihtiyaçlarının belirlenmesinde kendilerine kısmen ve çok az yardımcı olduklarını düşünmektedirler. Ailelerin öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenmesinde öğretmene yardımcı olmaya çalıştıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin %32,2'si ailelerin öğretmenlerin ev ziyaretlerine kısmen sıcak baktıklarını ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %25,6 ile “çoğu zaman katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%57,8) ailelerin ev ziyaretlerine kısmen ve çoğu zaman sıcak baktıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ailelerin ev ziyaretlerine karşı olumlu düşüncelere sahip olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin %38,7'si ailelerin öğrenci hakkında öğretmenle “çoğu zaman” rahat bir biçimde konuştuklarını ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %27,1 ile “her zaman katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%65,8) ailelerin öğrenci hakkında öğretmenle çoğunlukla ve her zaman rahat bir biçimde

konuşabildiklerini görüşündedirler. Öğretmenlerin bu yargıya yüksek düzeyde katıldıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin %36,3'ü ailelerin öğretmenin öğrenci hakkında uyarılarını “çoğu zaman” dikkate aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %33,4 ile “kısmen katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%69,7) ailelerin öğrenci hakkındaki uyarılarını çoğu zaman ve kısmen dikkate aldıklarını düşünmektedirler. Ailelerin öğretmenin uyarılarını dikkate aldıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin %34,0'ı ailelerin evde çocuklarının dersleriyle nasıl ilgilenecekleri hakkında öğretmenlerden “kısmen” yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Bu seçeneği %28,9 ile “çoğu zaman katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Bu duruma göre öğretmenlerin çoğunluğu (%62,9) ailelerin çocuklarının dersleriyle ilgilenme konusunda kısmen ve çoğu zaman yardım aldıkları görüşündedirler. Öğretmenler ailelerin kendilerinde yardım aldıklarını düşündükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin %36,3'ü ailelerin, kendilerinden neler beklediğini “kısmen” bildiklerini ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %25,8 ile “çok az katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%62,1) ailelerin kendilerinden neler beklediğini kısmen ve çok az düzeyde bildiklerini düşünmektedirler. Ailelerin öğretmenin neler beklediği konusunda yetersiz olduğu ifade edilebilir.

Öğretmenlerin %36,9'u ailelerin öğretmenden öğrenci sorunları hakkında “kısmen” bilgi aldıklarını belirtmişlerdir. Bu seçeneği %27,9 ile “çoğu zaman katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%64,8) ailelerin öğrenci sorunları hakkında kendilerinden bilgi alma konusunda kısmen ve çoğu zaman yeterli olduğunu düşünmektedirler. Öğretmenler ailelerin öğrenci sorunları hakkında kendilerinden bilgi aldıklarını düşündükleri ifade edilebilir.

Öğretmenlerin %29,9'u ailelerin çocuğunun ruhsal ve fiziksel durumundaki değişmeler hakkında öğretmeni “kısmen” bilgilendirdiklerini belirtmişlerdir. Bu seçeneği %27,3 ile “çok az katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%57,2) ailelerin çocuğunun ruhsal ve fiziksel değişmeler hakkında kendilerini kısmen ve çok az bilgilendirdiklerini düşünmektedirler. Öğretmenler ailelerin çocuğun ruhsal ve fiziksel

durumdaki değişmeleri hakkında kendilerini yeterince bilgilendirmediklerini düşündükleri söylenebilir.

Ailelerin öğretmenlerle iletişimine ilişkin öğretmen beklentileri genel olarak incelendiğinde, ailelerle öğretmenler arasında yeterli iletişim örüntülerinin kurulamadığı söylenebilir.

4.2.3. Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlaması Boyutuna İlişkin

Öğretmen Görüşleri

Bu boyuta ilişkin, öğretmen görüşlerinin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlaması Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Maddeler	Her zaman Katılıyorum (5)		Çoğu zaman Katılıyorum (4)		Kısmen Katılıyorum (3)		Çok Az Katılıyorum (2)		Hiç Katılmıyorum (1)		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Çocuklarının yeteneklerini tanıyarak geliştirmelerine olanak sağlarlar.	27	5,3	96	18,8	171	33,4	161	34,4	57	11,1	512	100
2.Çocuklarına verimli çalışabilecekleri bir ortam hazırlarlar.	30	5,9	107	20,9	179	35,0	157	30,7	39	7,6	512	100
3.Çocuklarını okuldaki sosyal etkinliklere katılmaları konusunda teşvik ederler.	43	8,4	121	23,6	171	33,4	150	29,3	27	5,3	512	100
4.Çocuklarının temizlik ve bakımına özen gösterirler.	72	14,1	179	35,0	170	33,2	75	14,6	16	3,1	512	100
5.Çocuklarının başarılarını ödüllendirirler.	55	10,7	130	25,4	193	37,7	116	22,7	18	3,5	512	100
6.Çocuklarının okuldaki eğitimi konusunda bilgi sahibidirler.	43	8,4	135	26,4	190	37,1	118	23,0	26	5,1	512	100
7.Çocuklarının boş zamanlarını yararlı geçirmelerine çalışırlar.	20	3,9	105	20,5	158	30,9	175	34,2	54	10,5	512	100

Tablo 11'in devamı: Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlaması Boyutuna

İlişkin Öğretmen Görüşleri

Maddeler	Her zaman Katılıyorum (5)		Çoğu zaman Katılıyorum (4)		Kısmen Katılıyorum (3)		Çok Az Katılıyorum (2)		Hiç Katılmıyorum (1)		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
8.Çocuklarında sorumluluk duygusunun gelişmesine yardım ederler.	28	5,5	95	18,6	179	35,0	161	31,4	49	9,6	512	100
9.Öğrenci başarısının artırılması için alınacak tedbirler konusunda okulun kendilerinden neler beklediğini bilirler.	28	5,5	104	20,3	184	35,9	156	30,5	40	7,8	512	100
10.Çocuklarının okula devamı konusunda titizlik gösterirler.	91	17,8	174	34,0	165	32,2	66	12,9	16	3,1	512	100
11.Çocuklarının araç gereçlerini zamanında temin ederler.	57	11,1	139	27,1	199	38,9	98	19,1	19	3,7	512	100
12.Çocuklarının yaptığı el işi, resim vb. sergilerin hazırlanmasında destek olurlar.	49	9,6	119	23,2	185	36,1	119	23,2	40	7,8	512	100

Öğretmenlerin %34,4'ü ailelerin çocuklarının yeteneklerini tanıyarak geliştirmelerine “çok az” olarak sağladıklarını düşünmektedirler. Bu seçeneği %33,4 ile “kısmen katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%67,8) ailelerin çocuklarının yeteneklerini tanıma ve geliştirme konusunda çok az ve kısmen olarak sağladıklarını düşünmektedirler. Öğretmenler ailelerin çocuklarının yeteneklerini tanıma ve geliştirme konusunda yetersiz kaldıklarını düşündükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin %35,0'ı ailelerin çocuklarına “kısmen” verimli çalışabilecekleri bir ortam hazırladıklarını düşünmektedirler. Bu seçeneği %30,7 ile “çok az katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%65,7) ailelerin çocuklarına verimli bir ortam hazırlama konusunda yetersiz olduklarını düşünmektedirler. Ailelerin çocuklarına verimli çalışabilecekleri ortam hazırlamaya çalıştıkları belirtilebilir.

Öğretmenlerin %33,4'ü ailelerin çocuklarını okuldaki sosyal etkinliklere katılmaları konusunda “kısmen” teşvik ettiklerini düşünmektedirler. Bu seçeneği %29,3 ile “çok az katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%62,7) ailelerin

çocuklarının okuldaki sosyal etkinliklere katılması konusunda kısmen ve çok az teşvik ettiklerini düşünmektedirler. Ailelerin çocuklarına sosyal etkinliklere katılmaları konusunda teşviklerinin yetersiz olduğu belirtilebilir.

Öğretmenlerin %35,0'ı ailelerin çocuklarının temizlik ve bakımına “çoğu zaman” özen gösterdiklerini belirtmişlerdir. Bu seçeneği %32,2 ile “kısmen katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%67,2) ailelerin çocuklarının temizliği ve bakımı konusunda çoğu zaman ve kısmen özen gösterdiklerini düşünmektedirler. Ailelerin çocukların temizliğine ve bakımına özen gösterdikleri ifade edilebilir.

Öğretmenlerin %37,7'si ailelerin çocuklarının başarılarını “kısmen” ödüllendirdiklerini ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %25,4 ile “çoğu zaman katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%63,1) ailelerin çocuklarının başarılarını kısmen ve çoğu zaman ödüllendirdiklerini düşünmektedirler. Ailelerin çocuklarının başarısını ödüllendirmeye çalıştıkları ifade edilebilir.

Öğretmenlerin %37,1'i ailelerin çocuklarının okuldaki eğitimi konusunda “kısmen” bilgi sahibidirler. Bu seçeneği %26,4 ile “çoğu zaman katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Öğretmenlerin çoğunluğu (%63,5) ailelerin çocuklarının eğitimi konusunda kısmen ve çoğu zaman bilgi sahibi olduklarını düşünmektedirler. Ailelerin çocuklarının eğitimi konusunda bilgi sahibi olmaya çalıştıkları ifade edilebilir.

Öğretmenlerin %34,2'si ailelerin çocuklarının boş zamanlarını yararlı geçirmelerine “çok az” çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %30,9 ile “kısmen katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Öğretmenlerin çoğunluğu (%65,1) ailelerin çocuklarının boş zamanlarını yararlı geçirmeleri konusunda yetersiz olduklarını düşünmektedirler. Ailelerin çocuklarının boş zamanlarını faydalı geçirebilecekleri ortamlar oluşturamadıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin %35,0'ı ailelerin çocuklarında sorumluluk duygusunun gelişmesine “kısmen” yardım etmektedirler. Bu seçeneği %31,4 ile “çok az katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Bu durumun sonucunda öğretmenlerin çoğunluğu (%66,4) ailelerin çocuklarının sorumluluk duygusunun gelişmesine kısmen ve çok az yardım ettiklerini düşünmektedirler. Öğretmenler ailelerin çocuklarının sorumluluk duygusunun gelişmesine yeterince yardım edemediklerini düşündükleri ifade edilebilir.

Öğretmenlerin %35,9'u ailelerin öğrenci başarısının artırılması için alınacak tedbirler konusunda okulun kendilerinden neler beklediğini “kısmen” bildiklerini ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %30,5 ile “çok az katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%66,4) ailelerin öğrenci başarısının artırılması için okulun kendilerinden neler beklediğini bilme konusunda yetersiz olduğunu düşünmektedirler.

Öğretmenlerin %34,0'ı ailelerin çocuklarının okula devamı konusunda “çoğu zaman” titizlik gösterdiklerini belirtmişlerdir. Bu seçeneği %32,2 ile “kısmen katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%66,2) ailelerin çocuklarının okula devamı konusunda titizlik gösterdiklerini düşünmektedirler. Ailelerin okula devam konusunda titiz davrandıkları ifade edilebilir.

Öğretmenlerin %38,9'u ailelerin çocuklarının araç gereçlerini “kısmen” zamanında temin ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu seçeneği %27,1 ile “çoğu zaman katılıyorum” seçeneği izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%66,0) ailelerin çocuklarının araç gereçlerini kısmen ve çoğu zaman temin ettiklerini düşünmektedirler. Öğretmenler ailelerin çocuklarının araç gereçlerini zamanında temin ettiklerini düşündükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin %36,1'i ailelerin çocuklarının yaptığı el işi, resim vb. sergilerin hazırlanmasında “kısmen” destek olduklarını ifade etmektedirler. Bu seçeneği %23,2 ile “çoğu zaman katılıyorum ve çok az katılıyorum” seçenekleri izlemiştir. Buna göre öğretmenlerin çoğunluğu (%59,3) ailelerin çocuklarının sergilerinin hazırlanmasında kısmen ve çoğu zaman destek olduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler ailelerin sergi hazırlanmasında katılımlarının yetersiz olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Ailelerin öğrencilere yardım ve destek sağlamasına ilişkin öğretmen beklentileri genel olarak incelendiğinde, ailelerin öğrencilerle düşük düzeyde ilgilendikleri söylenebilir.

4.3. Öğretmenlerin Okullarında Etkililik Sağlanması İçin Ailelerden Beklentileriyle İlgili Olarak, Değişkenlere Göre Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Bu başlık altında öğretmenlerin okullarında etkililik sağlanması için ailelerden beklentilerine ilişkin görüşleri arasında cinsiyet, hizmet süresi, medeni durum ve branş değişkenlerine göre fark olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

4.3.1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Ailelerin okul yönetimi ile ilişkileri, öğretmenlerle iletişimi ve öğrencilere yardım ve destek sağlanmasına yönelik görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre fark olup olmadığı Tablo 12, Tablo 13 ve Tablo 14’te gösterilmiştir.

4.3.1.1. Ailelerin Okul Yönetimiyle İlişkilerine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Arasındaki Farklar

Ailelerin okul yönetimiyle ilişkilerine yönelik öğretmen görüşleri arasındaki farklar Tablo 12’de gösterilmiştir. P değeri 0.05’ten küçük olan değerler yorumlanmıştır.

Tablo 12. Ailelerin Okul Yönetimiyle İlişkilerine Yönelik Cinsiyet Değişkenine İlişkin t- Testi Analizine İlişkin Bulgular

Maddeler	Cinsiyet	N	X	SS		t	sd	P
1.Belirli aralıklarla okulu ziyaret ederler.	Erkek	253	3,13	1,03	Varyans eşit	-2,434	510	0,015*
	Kadın	259	3,37	1,12	Varyans eşit değil	-2,437		
2.Öğrenci disiplin kuralları konusunda okulla uyuma içerisindedirler	Erkek	253	2,80	1,13	Varyans eşit	-1,751	510	0,081
	Kadın	259	2,96	1,02	Varyans eşit değil	-1,749		
3.Okul yöneticilerine ve öğretmenlerine gereken saygıyı gösterirler.	Erkek	253	3,34	0,98	Varyans eşit	0,560	510	0,575
	Kadın	259	3,29	1,05	Varyans eşit değil	0,561		
4.Okul aile birliğinde görev almaya isteklidirler.	Erkek	253	2,58	1,06	Varyans eşit	-1,994	510	0,047*
	Kadın	259	2,77	1,14	Varyans eşit değil	-1,996		
5.Okul ve okulun işleyişi hakkında bilgi almaya isteklidirler.	Erkek	253	2,78	1,09	Varyans eşit	-1,820	510	0,069
	Kadın	259	2,96	1,12	Varyans eşit değil	-1,821		
6.Okul ihtiyaçlarını belirlerken karara katılırlar.	Erkek	253	2,55	1,05	Varyans eşit	-3,148	510	0,002*
	Kadın	259	2,86	1,12	Varyans eşit değil	-3,150		
7.Okulun sosyal ve kültürel faaliyetlerini saptama konusunda etkilidirler.	Erkek	253	2,39	1,07	Varyans eşit	-2,433	510	0,015*
	Kadın	259	2,64	1,16	Varyans eşit değil	-2,435		

Tablo 12'nin devamı: Ailelerin Okul Yönetimiyle İlişkilerine Yönelik Cinsiyet Değişkenine İlişkin t- Testi Analizine İlişkin Bulgular

Maddeler	Cinsiyet	N	X	SS		t	sd	P
8.Etkili eğitimin gerçekleşmesi açısından okulu sürekli gözlerler.	Erkek	253	2,59	1,11	Varyans eşit	-2,140	510	0,033*
	Kadın	259	2,81	1,18	Varyans eşit değil	-2,142		
9.Okulda düzenlenen toplantılara katılırlar.	Erkek	253	3,06	1,07	Varyans eşit	-2,312	510	0,021*
	Kadın	259	3,27	1,03	Varyans eşit değil	-2,311		
10.Okul yönetimiyle birlikte okul sorunlarını çözmeye aktif rol alırlar.	Erkek	253	2,51	1,04	Varyans eşit	-1,600	510	0,110
	Kadın	259	2,66	1,07	Varyans eşit değil	-1,601		
11.Okulun etkinliklerine destek verip katılırlar.	Erkek	253	2,76	1,01	Varyans eşit	-2,077	510	0,038*
	Kadın	259	3,00	1,55	Varyans eşit değil	-2,087		
12.Okul yönetimince hazırlanan eğitim faaliyetlerinden haberdardırlar.	Erkek	253	2,94	1,06	Varyans eşit	-1,507	510	0,133
	Kadın	259	3,08	1,09	Varyans eşit değil	-1,507		
13.Okul yönetiminden eğitim öğretim konusunda bilgi almaya isteklidirler.	Erkek	253	2,79	1,03	Varyans eşit	-2,933	510	0,004*
	Kadın	259	3,05	0,99	Varyans eşit değil	-2,931		
14.Okulda düzenlenen aile eğitim seminerlerine katılırlar.	Erkek	253	2,80	1,00	Varyans eşit	-1,798	510	0,073
	Kadın	259	2,96	0,99	Varyans eşit değil	-1,797		
15.Okulun duyuru ve yayınlarını takip ederler.	Erkek	253	2,68	1,02	Varyans eşit	-2,059	510	0,040*
	Kadın	259	2,87	1,04	Varyans eşit değil	-2,059		

P<0.05

*Anlamli fark vardır.

Tablo 12'de görüldüğü gibi "Ailelerin Okul Yönetimiyle İlişkilerine Yönelik Öğretmen Görüşleri" öğretmenlerin cinsiyetlerine göre "Belirli aralıklarla okulu ziyaret ederler. Okul aile birliğinde görev almaya isteklidirler. Okul ihtiyaçlarını belirlerken karara katılırlar. Okulun sosyal ve kültürel faaliyetlerini saptama konusunda etkilidirler. Etkili eğitimin gerçekleşmesi açısından okulu sürekli gözlerler. Okulda düzenlenen toplantılara katılırlar. Okulun etkinliklerine destek verip katılırlar. Okul yönetiminden eğitim öğretim konusunda bilgi almaya isteklidirler. Okulun duyuru ve yayınlarını takip ederler."maddelerinde p<0.05 düzeyinde anlamlı fark göstermiştir. Erkek öğretmenler

ailelerin okul yönetimiyle ilişkilerini kadın öğretmenlere göre daha yetersiz görmekteydiler.

4.3.1.2. Ailelerin Öğretmenlerle İletişimine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Arasındaki Farklar

Ailelerin öğretmenlerle iletişimine yönelik öğretmen görüşleri arasındaki farklar Tablo 13'te gösterilmiştir. P değeri 0.05'ten küçük olan değerler yorumlanmıştır.

Tablo 13. Ailelerin Öğretmenlerle İletişimine Yönelik Cinsiyet Değişkenine İlişkin t- Testi Analizine İlişkin Bulgular

Maddeler	Cinsiyet	N	X	SS		t	sd	P
1.Öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenmesinde öğretmene yardımcı olurlar.	Erkek	253	2,96	1,07	Varyans eşit	-1,082	510	0,279
	Kadın	259	3,05	1,12	Varyans eşit değil	-1,083		
2.Öğretmenlerin ev ziyaretlerine sıcak bakarlar.	Erkek	253	2,94	1,13	Varyans eşit	-3,315	510	0,001*
	Kadın	259	3,27	1,11	Varyans eşit değil	-3,314		
3.Öğrenci hakkında öğretmenle rahat bir biçimde konuşurlar.	Erkek	253	3,72	0,93	Varyans eşit	-2,595	510	0,010*
	Kadın	259	3,93	0,94	Varyans eşit değil	-2,595		
4.Öğretmenin öğrenci hakkında uyarılarını dikkate alırlar.	Erkek	253	3,36	0,98	Varyans eşit	-0,891	510	0,374
	Kadın	259	3,44	0,95	Varyans eşit değil	-0890		
5.Evde çocuklarının dersleriyle nasıl ilgilenecekleri hakkında öğretmenlerden yardım alırlar.	Erkek	253	3,11	1,00	Varyans eşit	-1,381	510	0,168
	Kadın	259	3,23	1,04	Varyans eşit değil	-1,381		
6.Öğretmenlerin kendilerinden neler beklediğini bilirler.	Erkek	253	2,94	1,00	Varyans eşit	-1,031	510	0,303
	Kadın	259	3,04	1,05	Varyans eşit değil	-1,032		
7.Öğretmenlerden öğrenci sorunları hakkında bilgi alırlar.	Erkek	253	3,10	0,98	Varyans eşit	-2,441	510	0,015*
	Kadın	259	3,32	0,99	Varyans eşit değil	-2,441		
8.Çocuğunun ruhsal ve fiziksel durumundaki değişmeler hakkında öğretmeni bilgilendirirler.	Erkek	253	2,73	1,07	Varyans eşit	-4,057	510	0,000*
	Kadın	259	3,12	1,11	Varyans eşit değil	-4,059		

P<0.05

*Anlamlı fark vardır.

Tablo 13'te görüldüğü gibi “Öğretmenlerin ev ziyaretlerine sıcak bakarlar. Öğrenci hakkında öğretmenle rahat bir biçimde konuşurlar. Öğretmenen öğrenci sorunları hakkında bilgi alırlar. Çocuğunun ruhsal ve fiziksel durumundaki değişmeler hakkında öğretmeni bilgilendirirler.” maddelerinde $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark göstermiştir. Çoğunlukla ev ziyaretlerini bayan öğretmenler yapmaktadır. Ailelerin, öğretmenle iletişim kurmaları konusunda bayan öğretmenlerle daha rahat iletişim kurduğu düşünülebilir. Bunun nedeni babanın genelde çalışmasından dolayı annenin öğretmenle görüşmesi, annenin de bayan öğretmenle daha rahat iletişim kurması düşünülebilir. Ayrıca, kadın eğitimcilerin öğrenci ve aile bireyleriyle daha yakından ilgilendikleri ve okul aile işbirliğini daha iyi kavradıkları söylenebilir.

4.3.1.3. Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlamasına Yönelik Öğretmen

Görüşleri Arasındaki Farklar

Ailelerin öğrencilere yardım ve destek sağlanmasına yönelik öğretmen görüşleri arasındaki farklar Tablo 14'te gösterilmiştir. P değeri 0.05'ten küçük olan değerler yorumlanmıştır.

Tablo 14. Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlamasına Yönelik Cinsiyet

Değişkenine İlişkin t-Testi Analizine İlişkin Bulgular

Maddeler	Cinsiyet	N	X	SS		t	sd	P
1.Çocuklarının yeteneklerini tanıyarak geliştirmelerine olanak sağlarlar.	Erkek	253	2,65	1,0028	Varyans eşit	-2,219	510	0,027*
	Kadın	259	2,85	1,0850	Varyans eşit değil	-2,221		
2.Çocuklarına verimli çalışabilecekleri bir ortam hazırlarlar.	Erkek	253	2,79	1,0194	Varyans eşit	-1,685	510	0,093
	Kadın	259	2,94	1,0156	Varyans eşit değil	-1,685		
3. Çocuklarını okuldaki sosyal etkinliklere katılmaları konusunda teşvik ederler.	Erkek	253	2,92	1,0249	Varyans eşit	-1,661	510	0,097
	Kadın	259	3,08	1,0479	Varyans eşit değil	-1,662		
4.Çocuklarının temizlik ve bakımına özen gösterirler.	Erkek	253	3,37	0,9982	Varyans eşit	-1,122	510	0,263
	Kadın	259	3,47	1,0087	Varyans eşit değil	-1,122		
5.Çocuklarının başarılarını ödüllendirirler.	Erkek	253	3,12	1,0181	Varyans eşit	-1,091	510	0,276
	Kadın	259	3,22	1,0047	Varyans eşit değil	-1,091		
6.Çocuklarının okuldaki eğitimi konusunda bilgi sahibidirler.	Erkek	253	3,01	0,9900	Varyans eşit	-1,943	510	0,053
	Kadın	259	3,18	1,0289	Varyans eşit değil	-1,944		

Tablo 14’ün devamı: Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlamasına Yönelik

Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-Testi Analizine İlişkin Bulgular

Maddeler	Cinsiyet	N	X	SS		t	sd	P
7.Çocuklarının boş zamanlarını yararlı geçirmelerine çalışırlar.	Erkek	253	2,65	1,0061	Varyans eşit	-1,622	510	0,105
	Kadın	259	2,80	1,0435	Varyans eşit değil	-1,622		
8.Çocuklarında sorumluluk duygusunun gelişmesine yardım ederler.	Erkek	253	2,71	1,0599	Varyans eşit	-1,516	510	0,130
	Kadın	259	2,85	0,9956	Varyans eşit değil	-1,515		
9.Öğrenci başarısının artırılması için alınacak tedbirler konusunda okulun kendilerinden neler beklediğini bilirler.	Erkek	253	2,79	1,0261	Varyans eşit	-1,266	510	0,206
	Kadın	259	2,90	0,9918	Varyans eşit değil	-1,265		
10.Çocuklarının okula devami konusunda titizlik gösterirler.	Erkek	253	3,45	1,0249	Varyans eşit	-1,076	510	0,282
	Kadın	259	3,55	1,0269	Varyans eşit değil	-1,076		
11.Çocuklarının araç gereçlerini zamanında temin ederler.	Erkek	253	3,16	1,0086	Varyans eşit	-1,483	510	0,139
	Kadın	259	3,29	0,9955	Varyans eşit değil	-1,483		
12.Çocuklarının yaptığı el işi,resim vb. sergilerin hazırlanmasında destek oturlar	Erkek	253	2,95	1,0417	Varyans eşit	-1,717	510	0,087
	Kadın	259	3,11	1,1076	Varyans eşit değil	-1,718		

P<0.05

*Anlamlı fark vardır.

Tablo 14’te görüldüğü gibi “Çocuklarının yeteneklerini tanıyarak geliştirmelerine olanak sağlarlar.” maddesinde p<0.05 düzeyinde anlamlı fark göstermiştir. Bayan öğretmenler çocukları daha iyi tanıyarak, ailelerinde çocuklarının yeteneklerini geliştirme konusunda etkili olduklarını düşündükleri söylenebilir. Diğer sorularda bayan ve erkek öğretmenler hemfikirdirler. Ailelerin çoğunlukla çocuklarına yardım ve destek sağladığını düşündükleri söylenebilir.

4.3.2. Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin Bulgular

Ailelerin okul yönetimi ile ilişkileri, öğretmenlerle iletişimi ve öğrencilere yardım ve destek sağlamasına yönelik görüşleri arasında hizmet süresi değişkenine göre fark olup olmadığı Tablo 15, Tablo 16 ve Tablo 17’de gösterilmiştir.

4.3.2.1. Ailelerin Okul Yönetimiyle İlişkilerine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Arasındaki Farklar

Ailelerin okul yönetimiyle ilişkilerine yönelik öğretmen görüşleri arasındaki farklar Tablo 15’te gösterilmiştir. P değeri 0.05’ten küçük olan değerler yorumlanmıştır.

Tablo 15. Ailelerin Okul Yönetimiyle İlişkilerine Yönelik Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi Analizine İlişkin Bulgular

Maddeler	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	P	Anlamlı Farklar Tukey b	
1.Belirli aralıklarla okulu ziyaret ederler.	Grup içi	10,194	5	2,03	1,745	0,123	
	Gruplar arası	591,28	506	1,16			
2.Öğrenci disiplin kuralları konusunda okulla uyuma içerisindedirler	Grup içi	20,16	5	4,03	3,547	0,004*	2,3 -5,6
	Gruplar arası	575,26	506	1,13			
3.Okul yöneticilerine ve öğretmenlerine gereken saygıyı gösterirler.	Grup içi	12,41	5	2,48	2,432	0,034*	2,3 -5-6
	Gruplar arası	516,69	506	1,02			
4.Okul aile birliğinde görev almaya isteklidirler.	Grup içi	21,22	5	4,24	3,536	0,004*	2,3 -4-5-6
	Gruplar arası	607,51	506	1,20			
5.Okul ve okulun işleyişi hakkında bilgi almaya isteklidirler.	Grup içi	19,74	5	3,94	3,257	0,007*	2,3 -4,5
	Gruplar arası	613,50	506	1,21			
6.Okul ihtiyaçlarını belirlerken karara katılırlar.	Grup içi	12,30	5	2,46	2,052	0,070	
	Gruplar arası	606,91	506	1,19			
7.Okulun sosyal ve kültürel faaliyetlerini saptama konusunda etkilidirler.	Grup içi	17,56	5	3,51	2,802	0,017*	1,3- 4,5
	Gruplar arası	634,20	506	1,25			
8.Etkili eğitimin gerçekleşmesi açısından okulu sürekli gözlerler.	Grup içi	17,81	5	3,56	2,711	0,020*	1,3- 4,5
	Gruplar arası	665,05	506	1,31			
9.Okulda düzenlenen toplantılara katılırlar.	Grup içi	12,00	5	2,40	2,182	0,055	
	Gruplar arası	556,86	506	1,10			
10.Okul yönetimiyle birlikte okul sorunlarını çözmeye aktif rol alırlar.	Grup içi	21,66	5	4,33	3,945	0,002*	1,3- 3-6-5
	Gruplar arası	555,83	506	1,09			
11.Okulun etkinliklerine destek verip katılırlar.	Grup içi	21,75	5	4,35	2,547	0,027*	2,3- 4,6
	Gruplar arası	864,44	506	1,70			
12.Okul yönetimince hazırlanan eğitim faaliyetlerinden haberdardırlar.	Grup içi	12,14	5	2,42	2,088	0,066	
	Gruplar arası	588,75	506	1,16			
13.Okul yönetiminden eğitim öğretim konusunda bilgi almaya isteklidirler.	Grup içi	14,24	5	2,84	2,763	0,0180	2,3- 4,5-2,6
	Gruplar arası	521,78	506	1,03			
14.Okulda düzenlenen aile eğitim seminerlerine katılırlar.	Grup içi	15,21	5	3,04	3,090	0,009*	3-4- 5-6
	Gruplar arası	498,21	506	0,98			
15.Okulun duyuru ve yayınlarını takip ederler.	Grup içi	10,24	5	2,04	1,910	0,091	
	Gruplar arası	542,69	506	1,07			

P< 0.05

*Anlamli fark vardır.

Hizmet süresi değişkenine göre tek yönlü varyans analizi yapılmış ve varyans analizi sonucunda F değeri gruplar arasında $p < 0.05$ düzeyinde fark olduğunu göstermiştir. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu test etmek amacıyla da Tukey b Testi yapılmıştır. Tukey Testi sonuçları ailelerin okul yönetimiyle ilişkileri boyutuna ilişkin “Belirli aralıklarla okulu ziyaret ederler. Okul ihtiyaçlarını belirlerken karara katılırlar. Okul yönetimince hazırlanan eğitim faaliyetlerinden haberdardır. Okulun duyuru ve yayınlarını takip ederler.” maddeleri dışındaki maddeler arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya çıkarmıştır.

“Öğrenci disiplin kuralları konusunda okulla uyuma içerisindedirler” maddesinde, 11-15 yıl, 6-10 yıl, 21-25 yıl ve 26 ve daha fazla görev yapan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir fark görülmektedir.

“Okul yöneticilerine ve öğretmenlerine gereken saygıyı gösterirler” maddesinde, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 21-25 yıl ve 26 ve daha fazla görev yapan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı fark görülmektedir.

“Okul aile birliğinde görev almaya isteklidirler” maddesinde 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl, 21-25 yıl görev yapan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır.

“Okul ve okulun işleyişi hakkında bilgi almaya isteklidirler” maddesinde 6-10 yıl, 11-15 yıl, 21-25 yıl ve 16-20 yıl görev yapan öğretmenler arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır.

“Okulun sosyal ve kültürel faaliyetlerini saptama konusunda etkilidirler” maddesinde 1-5 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21-25 yıl görev yapan öğretmenler arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır.

“Etkili eğitimin gerçekleşmesi açısından okulu sürekli gözlerler” maddesinde 1-5 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21-25 yıl arasında görev yapan öğretmenler arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır.

“Okul yönetimiyle birlikte okul sorunlarını çözmeye aktif rol alırlar” maddesinde 1-5 yıl, 11-15 yıl, 21-25 yıl ve 26 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenler arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır.

“Okulun etkinliklerine destek verip katılırlar” maddesinde 6-10 yıl, 11-15 yıl, 26 ve daha fazla ve 16-20 yıl görev yapmış öğretmenler arasında anlamlı fark görülmektedir.

“Okul yönetiminden eğitim öğretim konusunda bilgi almaya isteklidirler” maddesinde 11-15 yıl, 6-10 yıl, 16-20 yıl, 21-25 yıl, 26 ve daha fazla yıl görev yapmış öğretmenler arasında anlamlı fark görülmektedir.

“Okulda düzenlenen aile eğitim seminerlerine katılırlar” maddesinde 11-15 yıl, 6-10 yıl, 21-25 yıl ve 16-20 yıl görev yapmış öğretmenler arasında anlamlı fark görülmektedir.

Ailelerin okul yönetimiyle ilişkilerine yönelik hizmet süresi değişkeninin toplamına genel olarak bakıldığında 11- 15 yıl ile 21- 25 yıl arasında görev yapan öğretmenlerin beklentilerinin farkının çok olduğu görülmektedir. 11-15 yıl arasında görev yapanların görüşlerinin ortalaması düşük, 21-25 yıl arasında görev yapanların görüşlerinin ortalamasının yüksek olmasının nedeni 21-25 yıl arasında görev yapanların mesleğinde tecrübeli ve birçok sorunla karşılaşmış, yaşı ilerlemiştir. Bu tecrübelerinden dolayı ailelerin okul yönetimiyle ilişkilerinin yeterli olduğunu düşünmüş olabilirler. 11-15 yıl arasında görev yapanlar öğretmenliklerinde tam verimli olmaya başladıkları yıllarda oldukları için ailelerden daha fazla beklentileri olmuş olabilir.

4.3.2.2. Ailelerin Öğretmenlerle İletişimine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Arasındaki Farklar

Ailelerin öğretmenlerle iletişimine yönelik öğretmen görüşleri arasındaki farklar Tablo 16’da gösterilmiştir. P değeri 0.05’ten küçük olan değerler yorumlanmıştır.

Tablo 16. Ailelerin Öğretmenle İletişimine Yönelik Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi Analizine İlişkin Bulgular

Maddeler	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	P	Anlamlı Farklar Tukey b	
1.Öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenmesinde öğretmene yardımcı olurlar.	Grup içi	14,68	5	2,93	2,451	0,033*	1,3- 4,5,6
	Gruplar arası	606,31	506	1,19			
2.Öğretmenlerin ev ziyaretlerine sıcak bakarlar.	Grup içi	12,75	5	2,55	1,998	0,078	
	Gruplar arası	645,90	506	1,27			

Tablo 16'nın devamı: Ailelerin Öğretmenle İletişimine Yönelik Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi Analizine İlişkin Bulgular

Maddeler	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	P	Anlamlı Farklar Tukey b
3.Öğrenci hakkında öğretmenle rahat bir biçimde konuşurlar.	Grup içi	5,54	5	1,10	1,252	0,284
	Gruplar arası	448,01	506	0,88		
4.Öğretmenin öğrenci hakkında uyarılarını dikkate alırlar.	Grup içi	14,70	5	2,94	3,187	0,008*
	Gruplar arası	466,79	506	0,92		
5.Evde çocuklarının dersleriyle nasıl ilgilenecekleri hakkında öğretmenlerden yardım alırlar.	Grup içi	7,47	5	1,49	1,434	0,210
	Gruplar arası	527,35	506	1,04		
6.Öğretmenlerin kendilerinden neler beklediğini bilirler.	Grup içi	16,03	5	3,20	3,086	0,009*
	Gruplar arası	525,95	506	1,03		
7.Öğretmen öğrenci sorunları hakkında bilgi alırlar.	Grup içi	5,89	5	1,17	1,191	0,312
	Gruplar arası	500,47	506	0,98		
8.Çocuğunun ruhsal ve fiziksel durumundaki değişimler hakkında öğretmeni bilgilendirirler.	Grup içi	5,65	5	1,13	0,918	0,469
	Gruplar arası	624,08	506	1,23		

P< 0.05

*Anlamlı fark vardır.

Ailelerin öğretmenle iletişimine yönelik hizmet süresi değişkenine göre “Öğretmenlerin ev ziyaretlerine sıcak bakarlar. Öğrenci hakkında öğretmenle rahat bir biçimde konuşurlar. Evde çocuklarının dersleriyle nasıl ilgilenecekleri hakkında öğretmenlerden yardım alırlar. Öğretmen öğrenci sorunları hakkında bilgi alırlar. Çocuğunun ruhsal ve fiziksel durumundaki değişimler hakkında öğretmeni bilgilendirirler.” maddelerinde anlamlı fark görülmemektedir. Bu maddeler dışındaki maddeler arasında anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır.

“Öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenmesinde öğretmene yardımcı olurlar” maddesinde 1-5 yıl, 11-15 yıl, 21-25 yıl, 16-20 yıl ve 26 ve daha fazla görev yapan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir fark görülmektedir.

“Öğretmenin öğrenci hakkında uyarılarını dikkate alırlar” maddesinde 11-15 yıl, 16-20 yıl, 1-5 yıl ve 21-25 yıl görev yapan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir fark görülmektedir.

“Öğretmenlerin kendilerinden neler beklediğini bilirler” maddesinde 11-15 yıl ve 16-20 yıl görev yapan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir fark görülmektedir.

Ailelerin öğretmenle iletişimine yönelik hizmet süresi değişkeninin toplamına genel olarak bakıldığında 11- 15 yıl ile 16- 20 yıl arasında görev yapan öğretmenlerin beklentilerinin farkının çok olduğu görülmektedir. 11-15 yıl arasında görev yapanların görüşlerinin ortalaması düşük, 16-20 yıl arasında görev yapanların görüşlerinin ortalamasının yüksek olmasının nedeni 16-20 yıl arasında görev yapanların mesleki tecrübe kazanmış olmaları, bu tecrübelerini ailelerle iletişim konusunda daha etkili olarak kullanmaları gösterilebilir.

4.3.2.3. Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlamasına Yönelik Öğretmen

Görüşleri Arasındaki Farklar

Ailelerin öğrencilere yardım ve destek sağlanmasına yönelik öğretmen görüşleri arasındaki farklar Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17. Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlamasına Yönelik Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi Analizine İlişkin Bulgular

Maddeler	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	P	Anlamlı Farklar Tukey b	
1.Çocuklarının yeteneklerini tanıyarak geliştirmelerine olanak sağlarlar.	Grup içi	26,15	5	5,23	4,935	0,000*	2,3- 4-5
	Gruplar arası	536,32	506	1,06			
2.Çocuklarına verimli çalışabilecekleri bir ortam hazırlarlar.	Grup içi	29,19	5	5,83	5,887	0,000*	2,3-4 ,5,6
	Gruplar arası	501,77	506	0,99			
3. Çocuklarını okuldaki sosyal etkinliklere katılmaları konusunda teşvik ederler.	Grup içi	28,27	5	5,65	5,473	0,000*	2,3- 4-5-6
	Gruplar arası	522,71	506	1,03			
4.Çocuklarının temizlik ve bakımına özen gösterirler.	Grup içi	23,89	5	4,77	4,925	0,000*	3-4,6-5
	Gruplar arası	490,98	506	0,97			
5.Çocuklarının başarılarını ödüllendirirler.	Grup içi	27,48	5	5,49	5,614	0,000*	3-5,6- 4
	Gruplar arası	495,39	506	0,97			
6.Çocuklarının okuldaki eğitimi konusunda bilgi sahibidirler.	Grup içi	18,72	5	3,74	3,751	0,002*	2,3- 4,5
	Gruplar arası	505,19	506	0,99			

Tablo 17'nin devamı: Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlamasına Yönelik Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi Analizine İlişkin Bulgular

Maddeler		Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	P	Anlamlı Farklar Tukey b
7.Çocuklarının boş zamanlarını yararlı geçirmelerine çalışırlar.	Grup içi	14,20	5	2,84	2,741	0,019*	2,3- 4,5
	Gruplar arası	524,59	506	1,03			
8.Çocuklarında sorumluluk duygusunun gelişmesine yardım ederler.	Grup içi	20,47	5	4,09	3,980	0,002*	2,3- 4,5,6
	Gruplar arası	520,74	506	1,02			
9.Öğrenci başarısının artırılması için alınacak tedbirler konusunda okulun kendilerinden neler beklediğini bilirler.	Grup içi	27,93	5	5,58	5,736	0,000*	2,3- 4- 5
	Gruplar arası	492,78	506	0,97			
10.Çocuklarının okula devamı konusunda titizlik gösterirler.	Grup içi	15,40	5	3,08	2,984	0,011*	1,2,3- 4,5,6
	Gruplar arası	522,58	506	1,03			
11.Çocuklarının araç gereçlerini zamanında temin ederler.	Grup içi	21,77	5	4,35	4,475	0,001*	1,2,3- 4,5
	Gruplar arası	492,48	506	0,97			
12.Çocuklarının yaptığı el işi, resim vb. sergilerin hazırlanmasında destek olurlar	Grup içi	20,63	5	4,12	3,646	0,003*	2,3 – 4,3
	Gruplar arası	572,73	506	1,13			

P< 0.05

*Anlamlı fark vardır.

“Çocuklarının yeteneklerini tanıyarak geliştirmelerine olanak sağlarlar” maddesinde 6-10 yıl, 11-15 yıl, 21-25 yıl ve 16-20 yıl görev yapan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir fark görülmektedir.

“Çocuklarına verimli çalışabilecekleri bir ortam hazırlarlar” maddesinde 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl, 21-25 yıl ve 26 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir fark görülmektedir.

“Çocuklarını okuldaki sosyal etkinliklere katılmaları konusunda teşvik ederler” maddesinde 6-10 yıl, 11-15 yıl, 21-25 yıl, 26 ve daha fazla ve 16-20 yıl görev yapan öğretmenler arasında anlamlı fark görülmektedir.

“Çocuklarının temizlik ve bakımına özen gösterirler” maddesinde 11-15 yıl, 21-25 yıl, 26 ve daha fazla ve 16-20 yıl görev yapan öğretmenler arasında anlamlı fark vardır.

“Çocuklarının başarılarını ödüllendirirler” maddesinde 11-15 yıl, 16,20 yıl, 21-25 yıl ve 26 ve daha fazla görev yapan öğretmenler arasında anlamlı fark vardır.

“Çocuklarının okuldaki eğitimi konusunda bilgi sahibidirler” maddesinde 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21-25 yıl görev yapan öğretmenler arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır.

“Çocuklarının boş zamanlarını yararlı geçirmelerine çalışırlar” maddesinde 11-15 yıl, 6-10 yıl, 16-20 yıl ve 21-25 yıl görev yapan öğretmenler arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır.

“Çocuklarında sorumluluk duygusunun gelişmesine yardım ederler” maddesinde 11-15 yıl, 6-10 yıl, 26 ve daha fazla, 16-20 yıl ve 21-25 yıl görev yapan öğretmenler arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır.

“Öğrenci başarısının artırılması için alınacak tedbirler konusunda okulun kendilerinden neler beklediğini bilirler” maddesinde 11-15 yıl, 6-10 yıl, 16-20 yıl ve 21-25 yıl görev yapan öğretmenler arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır.

“Çocuklarının okula devamı konusunda titizlik gösterirler” maddesinde 1-5 yıl, 11-15 yıl, 6-10 yıl, 26 ve daha fazla, 16, 20 yıl ve 21-25 yıl görev yapan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır.

“Çocuklarının araç gereçlerini zamanında temin ederler” maddesinde 6-10 yıl, 1-5 yıl, 11-15 yıl, 21-25 yıl ve 16-20 yıl görev yapan görevlerin görüşleri arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır.

“Çocuklarının yaptığı el işi, resim vb. sergilerin hazırlanmasında destek olurlar” maddesinde 11-15 yıl, 6-10 yıl ve 16-20 yıl görev yapan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır.

Ailelerin öğrencilere destek ve yardım sağlamasına yönelik hizmet süresi değişkenin toplamına genel olarak bakıldığında 11- 15 yıl ile 16- 20 yıl arasında görev yapan öğretmenlerin beklentilerinin farkının çok olduğu görülmektedir. 11-15 yıl arasında görev yapanların görüşlerinin ortalaması düşük, 16-20 yıl arasında görev yapanların görüşlerinin ortalamasının yüksek olmasının nedeni 16-20 yıl arasında görev yapanların çoğunluğu ailelerin öğrencilere destek ve yardım sağladığını düşündükleri söylenebilir.

4.3.3. Medeni Durum Değişkenine İlişkin Bulgular

Ailelerin okul yönetimi ile ilişkileri, öğretmenlerle iletişimi ve öğrencilere yardım ve destek sağlamasına yönelik görüşleri arasında medeni durum değişkenine göre fark olup olmadığı Tablo 18, Tablo 19 ve Tablo 20’de gösterilmiştir.

4.3.3.1. Ailelerin Okul Yönetimiyle İlişkilerine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Arasındaki Farklar

Ailelerin okul yönetimiyle ilişkilerine yönelik öğretmen görüşleri arasındaki farklar Tablo 18’de gösterilmiştir. P değeri 0.05’ten küçük olan değerler yorumlanmıştır.

Tablo 18. Ailelerin Okul Yönetimiyle İlişkilerine Yönelik Medeni Durum Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi Analizine İlişkin Bulgular

Maddeler	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	P	
1.Belirli aralıklarla okulu ziyaret ederler.	Grup içi	1,62	2	0,81	0,687	0,503
	Gruplar arası	599,86	509	1,17		
2.Öğrenci disiplin kuralları konusunda okulla uyuma içerisindedirler	Grup içi	0,57	2	0,28	0,247	0,781
	Gruplar arası	594,85	509	1,16		
3.Okul yöneticilerine ve öğretmenlerine gereken saygıyı gösterirler.	Grup içi	6,19	2	3,09	3,016	0,050
	Gruplar arası	522,91	509	1,02		
4.Okul aile birliğinde görev almaya isteklidirler.	Grup içi	0,41	2	0,20	0,167	0,846
	Gruplar arası	628,33	509	1,23		
5.Okul ve okulun işleyişi hakkında bilgi almaya isteklidirler.	Grup içi	3,10	2	1,55	1,252	0,287
	Gruplar arası	630,14	509	1,23		
	Gruplar arası	617,53	509	1,21		
6.Okul ihtiyaçlarını belirlerken karara katılırlar.	Grup içi	1,68	2	0,84	0,693	0,501
	Gruplar arası	617,53	509	1,21		
7.Okulun sosyal ve kültürel faaliyetlerini saptama konusunda etkilidirler.	Grup içi	4,38	2	2,19	1,725	0,179
	Gruplar arası	647,37	509	1,27		
8.Etkili eğitimin gerçekleşmesi açısından okulu sürekli gözlerler.	Grup içi	0,92	2	0,46	0,346	0,707
	Gruplar arası	681,94	509	1,34		
9.Okulda düzenlenen toplantılara katılırlar.	Grup içi	0,51	2	0,25	0,231	0,794
	Gruplar arası	568,35	509	1,11		
10.Okul yönetimiyle birlikte okul sorunlarını çözmeye aktif rol alırlar.	Grup içi	2,36	2	1,18	1,047	0,352
	Gruplar arası	575,13	509	1,13		
11.Okulun etkinliklerine destek verip katılırlar.	Grup içi	3,66	2	1,83	1,057	0,348
	Gruplar arası	882,53	509	1,73		

Tablo 18'in devamı: Ailelerin Okul Yönetimiyle İlişkilerine Yönelik Medeni Durum Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi Analizine İlişkin Bulgular

Maddeler		Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	P
12.Okul yönetimince hazırlanan eğitim faaliyetlerinden haberdardırlar.	Grup içi	2,36	2	1,18	1,004	0,367
	Gruplar arası	598,54	509	1,17		
13.Okul yönetiminden eğitim öğretim konusunda bilgi almaya isteklidirler.	Grup içi	2,77	2	1,38	1,325	0,267
	Gruplar arası	533,25	509	1,04		
14.Okulda düzenlenen aile eğitim seminerlerine katılırlar.	Grup içi	2,79	2	1,39	1,393	0,249
	Gruplar arası	510,63	509	1,003		
15.Okulun duyuru ve yayınlarını takip ederler.	Grup içi	0,89	2	0,446	0,411	0,663
	Gruplar arası	552,04	509	1,08		

$P < 0.05$

*Anlamlı fark vardır.

Ailelerin okul yönetimiyle ilişkileri boyutunda herhangi bir ifadeye ilişkin anlamlı bir fark yoktur.

4.3.3.2. Ailelerin Öğretmenlerle İletişimine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Arasındaki Farklar

Ailelerin öğretmenlerle iletişimine yönelik öğretmen görüşleri arasındaki farklar Tablo 19'da gösterilmiştir. P değeri 0.05'ten küçük olan değerler yorumlanmıştır.

Tablo 19. Ailelerin Öğretmenlerle İletişimine Yönelik Medeni Durum Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi

Maddeler		Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	P
1.Öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenmesinde öğretmene yardımcı olurlar.	Grup içi	1,98	2	0,99	0,818	0,442
	Gruplar arası	619,00	509	1,21		
2.Öğretmenlerin ev ziyaretlerine sıcak bakarlar.	Grup içi	8,01	2	4,00	0,031	0,970
	Gruplar arası	658,57	509	1,29		
3.Öğrenci hakkında öğretmenle rahat bir biçimde konuşurlar.	Grup içi	0,49	2	0,24	0,277	0,758
	Gruplar arası	453,06	509	0,89		
4.Öğretmenin öğrenci hakkında uyarılarını dikkate alırlar.	Grup içi	1,69	2	0,84	0,898	0,408
	Gruplar arası	479,80	509	0,94		
5.Evde çocuklarının dersleriyle nasıl ilgilecekleri hakkında öğretmenlerden yardım alırlar.	Grup içi	0,61	2	0,30	0,294	0,745
	Gruplar arası	534,20	509	1,05		
6.Öğretmenlerin kendilerinden neler beklediğini bilirler.	Grup içi	0,28	2	0,14	0,133	0,875
	Gruplar arası	541,70	509	1,06		

Tablo 19'un devamı: Ailelerin Öğretmenlerle İletişimine Yönelik Medeni Durum Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi

Maddeler		Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	P
7.Öğretmenlerden öğrenci sorunları hakkında bilgi alırlar.	Grup içi	0,54	2	0,27	0,276	0,759
	Gruplar arası	505,81	509	0,99		
8.Çocuğunun ruhsal ve fiziksel durumundaki değişimler hakkında öğretmeni bilgilendirirler.	Grup içi	0,30	2	0,15	0,124	0,883
	Gruplar arası	629,43	509	1,23		

P < 0.05

*Anlamlı fark vardır.

Ailelerin öğretmenlerle iletişimi boyutunda herhangi bir ifadeye ilişkin anlamlı bir fark yoktur.

4.3.3.3. Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlamasına Yönelik Öğretmen

Görüşleri Arasındaki Farklar

Ailelerin öğrencilere yardım ve destek sağlamasına yönelik öğretmen görüşleri arasındaki farklar Tablo 20'de gösterilmiştir. P değeri 0.05'ten küçük olan değerler yorumlanmıştır.

Tablo 20. Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlamasına Yönelik Medeni Durum Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi Analizine İlişkin Bulgular

Maddeler		Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	P
1.Çocuklarının yeteneklerini tanıyarak geliştirmelerine olanak sağlarlar.	Grup içi	0,59	2	0,29	0,269	0,764
	Gruplar arası	561,88	509	1,10		
2.Çocuklarına verimli çalışabilecekleri bir ortam hazırlarlar.	Grup içi	0,91	2	0,45	0,437	0,646
	Gruplar arası	530,05	509	1,04		
3. Çocuklarını okuldaki sosyal etkinliklere katılmaları konusunda teşvik ederler.	Grup içi	2,00	2	1,00	0,931	0,395
	Gruplar arası	548,97	509	1,07		
4.Çocuklarının temizlik ve bakımına özen gösterirler.	Grup içi	1,37	2	0,68	0,683	0,505
	Gruplar arası	513,49	509	1,00		
5.Çocuklarının başarılarını ödüllendirirler.	Grup içi	0,557	2	0,27	0,271	0,763
	Gruplar arası	522,31	509	1,02		
6.Çocuklarının okuldaki eğitimi konusunda bilgi sahibidirler.	Grup içi	6,51	2	3,25	0,032	0,969
	Gruplar arası	523,85	509	1,02		
7.Çocuklarının boş zamanlarını yararlı geçirmelerine çalışırlar.	Grup içi	0,31	2	0,15	0,147	0,863
	Gruplar arası	538,49	509	1,05		

Tablo 20'nin devamı: Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlamasına Yönelik Medeni Durum Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi Analizine İlişkin Bulgular

Maddeler		Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	P
8.Çocuklarında sorumluluk duygusunun gelişmesine yardım ederler.	Grup içi	0,85	2	0,42	0,404	0,668
	Gruplar arası	540,36	509	1,06		
9.Öğrenci başarısının artırılması için alınacak tedbirler konusunda okulun kendilerinden neler beklediğini bilirler.	Grup içi	0,46	2	0,23	0,226	0,798
	Gruplar arası	520,25	509	1,02		
10.Çocuklarının okula devamı konusunda titizlik gösterirler.	Grup içi	0,85	2	0,42	0,405	0,667
	Gruplar arası	537,13	509	1,05		
11.Çocuklarının araç gereçlerini zamanında temin ederler.	Grup içi	0,27	2	0,13	0,136	0,873
	Gruplar arası	513,98	509	1,01		
12.Çocuklarının yaptığı el işi,resim vb. sergilerin hazırlanmasında destek olurlar	Grup içi	2,24	2	0,12	0,967	0,381
	Gruplar arası	591,12	509	1,16		

P< 0.05

*Anlamlı fark vardır

Ailelerin öğrencilere yardım ve destek sağlaması boyutunda herhangi bir ifadeye ilişkin anlamlı bir fark yoktur.

Medeni durum değişkenine göre genel olarak boyutlar incelendiğinde herhangi bir ifadeye ilişkin anlamlı bir fark bulunamamıştır. Medeni durumun okulda etkililiğin sağlanmasında öğretmenlerin aile ile ilişkilerini etkilemediği söylenebilir.

4.3.4. Branş Değişkenine İlişkin Bulgular

Ailelerin okul yönetimi ile ilişkileri, öğretmenlerle iletişimi ve öğrencilere yardım ve destek sağlamasına yönelik görüşleri arasında branş değişkenine göre fark olup olmadığı Tablo 21, Tablo 22 ve Tablo 23'te gösterilmiştir.

4.3.4.1. Ailelerin Okul Yönetimiyle İlişkilerine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Arasındaki Farklar

Ailelerin okul yönetimiyle ilişkilerine yönelik öğretmen görüşleri arasındaki farklar Tablo 21'de gösterilmiştir. P değeri 0.05'ten küçük olan değerler yorumlanmıştır.

Tablo 21. Ailelerin Okul Yönetimiyle İlişkilerine Yönelik Branş Değişkenine İlişkin Yönlü Varyans Analizi ve Tukey b Testi Analizine İlişkin Bulgular

Maddeler		Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	P	Anlamlı Farklar Tukey b
1.Belirli aralıklarla okulu ziyaret ederler.	Grup içi	31,22	6	5,20	4,608	0,000*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	570,26	505	1,12			
2.Öğrenci disiplin kuralları konusunda okulla uyuma içerisindedirler	Grup içi	30,19	6	5,03	4,496	0,000*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	565,23	505	1,11			
3.Okul yöneticilerine ve öğretmenlerine gereken saygıyı gösterirler.	Grup içi	25,33	6	4,22	4,233	0,000*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	503,76	505	0,99			
4.Okul aile birliğinde görev almaya isteklidirler.	Grup içi	22,82	6	3,80	3,170	0,005*	6,4 - 1,2,3,5,7
	Gruplar arası	605,92	505	1,20			
5.Okul ve okulun işleyişi hakkında bilgi almaya isteklidirler.	Grup içi	24,85	6	4,14	3,438	0,002*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	608,39	505	1,20			
6.Okul ihtiyaçlarını belirlerken karara katılırlar.	Grup içi	17,04	6	2,84	2,382	0,028*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	602,17	505	1,19			
7.Okulun sosyal ve kültürel faaliyetlerini saptama konusunda etkilidirler.	Grup içi	26,34	6	4,39	3,545	0,002*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	625,42	505	1,23			
8.Etkili eğitimin gerçekleşmesi açısından okulu sürekli gözlerler.	Grup içi	29,59	6	4,93	3,813	0,001*	6,2-1,3,4,5,7
	Gruplar arası	653,28	505	1,29			
9.Okulda düzenlenen toplantılara katılırlar.	Grup içi	12,10	6	2,01	1,830	0,091	
	Gruplar arası	556,77	505	1,10			
10.Okul yönetimiyle birlikte okul sorunlarını çözmeye aktif rol alırlar.	Grup içi	20,90	6	3,48	3,162	0,005*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	556,59	505	1,10			
11.Okulun etkinliklerine destek verip katılırlar.	Grup içi	25,83	6	4,30	2,527	0,020*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	860,36	505	1,70			
12.Okul yönetimince hazırlanan eğitim faaliyetlerinden haberdardırlar.	Grup içi	33,72	6	5,62	5,004	0,000*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	567,18	505	1,12			
13.Okul yönetiminden eğitim öğretim konusunda bilgi almaya isteklidirler.	Grup içi	27,45	6	4,57	4,544	0,000*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	508,57	505	1,00			

Tablo 21'in devamı: Ailelerin Okul Yönetimiyle İlişkilerine Yönelik Branş Değişkenine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Tukey b Testi Analizine İlişkin Bulgular

Maddeler		Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	P	Anlamlı Farklar Tukey b
14.Okulda düzenlenen aile eğitim seminerlerine katılırlar.	Grup içi	22,69	6	3,78	3,893	0,001*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	490,73	505	0,97			
15.Okulun duyuru ve yayınlarını takip ederler.	Grup içi	25,42	6	4,23	4,056	0,001*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	527,51	505	1,04			

P < 0.05

*Anlamlı fark vardır.

Branş değişkenine göre tek yönlü varyans analizi yapılmış ve analiz sonucunda F değeri gruplar arasında fark olduğunu göstermiştir. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu test etmek amacıyla da Tukey b Testi yapılmıştır. Tukey b Testi sonuçları ailelerin okul yönetimiyle ilişkileri boyutuna ilişkin “okulda düzenlenen toplantılara katılırlar” maddesi dışındaki maddeler arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur. Bu fark okul öncesi öğretmenliği ile diğer bütün branşlar arasında görülmektedir. Okul Öncesi Öğretmenleri ile Türkçe Öğretmenlerinin “Etkili eğitimin gerçekleşmesi açısından okulu sürekli gözlerler” maddesine ilişkin görüşlerinin diğer branşlara göre daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Bu sonuca göre ailelerin özellikle Türkçe dersine olan ilgileri, bu dersin bütün öğrenciler için önemli olması Türkçe Öğretmenlerinin bu maddeye yüksek değerde cevaplar vermesine sebep olduğu söylenebilir.

4.3.4.2. Ailelerin Öğretmenlerle İletişimine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Arasındaki Farklar

Ailelerin öğretmenlerle iletişimine yönelik öğretmen görüşleri arasındaki farklar Tablo 22'de gösterilmiştir. P değeri 0.05'ten küçük olan değerler yorumlanmıştır.

Tablo 22. Ailelerin Öğretmenlerle İletişimine Yönelik Branş Değişkenin İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi Analizine İlişkin Bulgular

Maddeler		Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	P	Anlamlı Farklar Tukey b
1.Öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenmesinde öğretmene yardımcı olurlar.	Grup içi	49,21	6	8,20	7,245	0,000*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	571,78	505	1,13			
2.Öğretmenlerin ev ziyaretlerine sıcak bakarlar.	Grup içi	53,95	6	8,99	7,510	0,000*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	604,69	505	1,19			
3.Öğrenci hakkında öğretmenle rahat bir biçimde konuşurlar.	Grup içi	19,46	6	3,24	3,773	0,001*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	434,09	505	0,86			
4.Öğretmenin öğrenci hakkında uyarılarını dikkate alırlar.	Grup içi	20,69	6	3,44	3,779	0,001*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	460,80	505	0,91			
5.Evde çocuklarının dersleriyle nasıl ilgilenecekleri hakkında öğretmenlerden yardım alırlar.	Grup içi	30,90	6	5,15	5,161	0,000*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	503,92	505	0,99			
6.Öğretmenlerin kendilerinden neler beklediğini bilirler.	Grup içi	37,60	6	6,26	6,275	0,000*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	504,38	505	0,99			
7.Öğretmen öğrenci sorunları hakkında bilgi alırlar.	Grup içi	29,42	6	4,90	5,193	0,000*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	476,94	505	0,94			
8.Çocuğunun ruhsal ve fiziksel durumundaki değişmeler hakkında öğretmeni bilgilendirirler.	Grup içi	45,68	6	7,61	6,584	0,000*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	584,05	505	1,15			

P< 0.05

*Anlamlı fark vardır.

Ailelerin öğretmenlerle iletişimi boyutuna ilişkin bütün maddelerde anlamlı fark olduğu ortaya çıkmıştır. Bu farkın Okul Öncesi Öğretmenliği ile diğer bütün branşlar arasında ortaya çıktığı belirlenmiştir.

4.3.4.3. Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlamasına Yönelik Öğretmen

Görüşleri Arasındaki Farklar

Ailelerin okul yönetimiyle ilişkilerine yönelik öğretmen görüşleri arasındaki farklar Tablo 23’te gösterilmiştir. P değeri 0.05’ten küçük olan değerler yorumlanmıştır.

Tablo 23. Ailelerin Öğrencilere Yardım ve Destek Sağlamasına Yönelik Branş Değişkenine İlişkin Varyans Analizi ve Tukey b Testi Analizine İlişkin Bulgular

Maddeler		Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	P	Anlamlı Farklar Tukey b
1.Çocuklarının yeteneklerini tanıyarak geliştirmelerine olanak sağlarlar.	Grup içi	24,66	6	4,11	3,860	0,001*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	537,81	505	1,06			
2.Çocuklarına verimli çalışabilecekleri bir ortam hazırlarlar.	Grup içi	13,26	6	2,21	2,156	0,046*	6-3,4
	Gruplar arası	517,70	505	1,02			
3. Çocuklarını okuldaki sosyal etkinliklere katılmaları konusunda teşvik ederler.	Grup içi	29,93	6	4,98	4,836	0,000*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	521,04	505	1,03			
4.Çocuklarının temizlik ve bakımına özen gösterirler.	Grup içi	28,67	6	4,77	4,964	0,000*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	486,20	505	0,96			
5.Çocuklarının başarılarını ödüllendirirler.	Grup içi	21,09	6	3,51	3,538	0,002*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	501,78	505	0,99			
6.Çocuklarının okuldaki eğitimi konusunda bilgi sahibidirler.	Grup içi	30,61	6	5,10	5,223	0,000*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	493,30	505	0,97			
7.Çocuklarının boş zamanlarını yararlı geçirmelerine çalışırlar.	Grup içi	23,81	6	3,96	3,892	0,001*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	514,99	505	1,02			
8.Çocuklarında sorumluluk duygusunun gelişmesine yardım ederler.	Grup içi	21,07	6	3,51	3,410	0,003*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	520,14	505	1,03			
9.Öğrenci başarısının artırılması için alınacak tedbirler konusunda okulun kendilerinden neler beklediğini bilirler.	Grup içi	21,35	6	3,56	3,600	0,002*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	499,36	505	0,98			
10.Çocuklarının okula devamı konusunda titizlik gösterirler.	Grup içi	21,95	6	3,65	3,581	0,002*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	516,03	505	1,02			
11.Çocuklarının araç gereçlerini zamanında temin ederler.	Grup içi	13,93	6	2,32	2,345	0,030*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	500,32	505	0,99			
12.Çocuklarının yaptığı el işi,resim vb. sergilerin hazırlanmasında destek olurlar	Grup içi	24,34	6	4,05	3,602	0,002*	6-1,2,3,4,5,7
	Gruplar arası	569,01	505	1,12			

P< 0.05

*Anlamlı fark vardır.

Ailelerin öğrencilere yardım ve destek sağlama boyutuna ilişkin tüm maddeler arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Bu farkın okul öncesi öğretmenliği ile diğer bütün branşlar arasında olduğu belirlenmiştir. Sadece “Çocuklarına verimli çalışabilecekleri

bir ortam hazırlarlar" maddesine ilişkin Okul Öncesi Öğretmenliği ile Fen ve Teknoloji Öğretmenliği'nin görüşlerinin yüksek değerde olduğu Sosyal Bilgiler Öğretmenliği'nin görüşlerinin düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Bu duruma göre son yıllarda fen ve teknoloji alanındaki gelişmelerin çocukların verimli çalışmalarında etkili olduğu düşünülebilir.

Boyutlar branş değişkenine göre düşünüldüğünde, genel olarak okul öncesi öğretmenlerinin maddelere yüksek düzeyde katıldıkları söylenebilir. Bu durumunun okul öncesine, ailelerin çocuklarını isteyerek yollamaları, çocuklarını devamlı takip etmeleri, çocuklarıyla her konuda ilgilenmeleri, öğretmenlerle devamlı iletişim içerisinde bulunmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Okul öncesi öğretmenlerinin okullarında etkililiği gerçekleştirebildikleri, ailelerle işbirliği kurabildikleri söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak elde edilen sonuçlar verilerek, sonuçlara dayalı sunulabilecek önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

1. Ailelerin okul yönetimi ile ilişkileri boyutunda;

Öğretmenlerin önemli bir kısmı, ailelerin okul ziyaretlerini ve okulda düzenlenen toplantılara katılımlarını kısmen ve çoğu zaman yeterli bulmaktadır.

Öğretmenlerin önemli bir kısmı, aile ve okulun disiplin, eğitim faaliyetleri ve okulda düzenlenen aile eğitim seminerlerine katılım konusunda kısmen ve çok az uyum içinde olduklarını düşünmektedir.

Öğretmenlerin önemli bir kısmı, ailelerin okul aile birliğinde görev alma, okulun işleyişi, okul ihtiyaçlarını belirleme, okulun sosyal ve kültürel faaliyetlerini saptama, okul sorunlarını çözme, okul etkinliklerine destek vererek, okulun duyuru ve yayınlarını takip etme konularında çok az ve kısmen yeterli olduklarını düşünmektedir.

Öğretmenlerin önemli bir kısmının görüşüne göre, aileler okul yöneticilerine ve öğretmenlerine gereken saygıyı çoğu zaman ve kısmen göstermektedirler.

2. Ailelerin öğretmenle iletişimi boyutunda;

Öğretmenlerin önemli bir kısmı, çocuklarının yeteneklerini tanıma - eğitimi, çocuğun ruhsal ve fiziksel durumundaki değişimler hakkında öğretmeni bilgilendirme konularında aileleri kısmen ve çok az yeterli bulmaktadır.

Öğretmenlerin önemli bir kısmı, ev ziyaretlerine sıcak bakma, öğrencilerin başarılarını ödüllendirme ve öğrenci sorunları hakkında bilgi alma konularında aileleri kısmen ve çoğu zaman yeterli bulmaktadır.

Öğretmenlerin önemli bir kısmı, ailelerin öğrenci hakkında öğretmenle çoğu zaman rahat bir biçimde konuştuklarını ve öğretmenin uyarılarını dikkate aldığını düşünmektedirler.

3. Ailelerin öğrencilere yardım ve destek sağlaması boyutunda;

Öğretmenlerin önemli bir kısmı, çocuklarının yeteneklerini tanıma ve boş zamanlarını yararlı geçirme konularında aileleri çok az ve kısmen yeterli bulmaktadır.

Öğretmenlerin önemli bir kısmı, ailelerin çocuklarına verimli çalışabilecekleri ortam hazırlama, çocukların okuldaki sosyal etkinliklere katılmaları, sorumluluk duygusu geliştirme, öğrenci başarısının artırılması konularında kısmen ve çok az yeterli bulmaktadır.

Öğretmenlerin önemli bir kısmı, çocukların başarılarını ödüllendirme, eğitimleri konusunda bilgi sahibi olma, araç gereçlerini zamanında temin etme ve sergilerin hazırlanmasında destek olma konularında aileleri kısmen ve çoğu zaman yeterli bulmaktadır.

Öğretmenlerin önemli bir kısmı, ailelerin çocuklarının temizlik ve bakımına özen gösterdiklerini ve okula devam konusunda titiz olduklarını düşünmektedirler.

4. Cinsiyet değişkenine göre okulun etkililiğinin sağlanmasına yönelik tüm boyutlarda erkek öğretmenlerin görüşleri bayan öğretmenlere göre daha düşüktür.

5. Okullarda etkililik sağlanabilmesine ilişkin öğretmen görüşleri hizmet süresi değişkenine göre tüm boyutlarda anlamlı fark göstermiştir.

a) Ailelerin okul yönetimiyle ilişkileri boyutunda 11-15 yıl arasında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması düşük, 21-25 yıl arasında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması ise yüksek oranı göstermektedir.

b) Ailelerin öğretmenlerle iletişimi boyutunda 11-15 yıl arasında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması düşük, 16-20 yıl arasında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması ise yüksek oranı göstermektedir.

c) Ailelerin öğrencilere yardım ve destek sağlaması boyutunda 11-15 yıl arasında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması düşük, 16-20 yıl arasında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması ise yüksek oranı göstermektedir.

11-15 yıl görev yapan öğretmenler etkililiğin sağlanamadığını düşünürken en yüksek etkililik sağlandığını düşünenler 16-20 yıl ve 21-25 yıl arasında görev yapan öğretmenlerdir.

6. Medeni durum okulda etkililiğin sağlanmasında öğretmenlerin ailelerden beklentileri açısından belirleyici bir etmen değildir.

7. Okullarda etkililik sağlanabilmesine ilişkin öğretmen görüşleri branş değişkenine göre tüm boyutlarda anlamlı fark göstermiştir.

a) Ailelerin okul yönetimiyle ilişkileri boyutunda, Okul Öncesi ile Türkçe branşındaki öğretmenlerin görüşleri diğer branş öğretmenlerine göre daha yüksek düzeydedir.

b) Ailelerin öğretmenlerle iletişimi boyutunda, Okul Öncesi branşındaki öğretmenlerin görüşlerinin diğer branş öğretmenlerine göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

c) Ailelerin öğrencilere yardım ve destek sağlaması boyutunda, bir madde dışında bütün maddelerde Okul öncesi branşındaki öğretmenlerin görüşlerinin diğer branş öğretmenlerine göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Öneriler

1. Aileler ile okul yöneticileri ve öğretmenler arasında iki yönlü iletişim kurulmalıdır. Okul, personeli tutum ve davranışlarıyla olduğu kadar, olanaklarıyla da aileleri okula çekebilmelidir.

Aile-öğretmen ilişkisinin daha etkili kılınması için okul-aile işbirliğini düzenleyen hükümler gözden geçirilmelidir.

2. Ailelere daha iyi yardım, rehberlik ve işbirliği için öğretmenler hizmet içi eğitime alınmalıdır.

Öğretmenler yılda bir veya iki kez veli toplantısı yapmak yerine, ailelerle daha fonksiyonel işbirliğine gitmelidir. Okulun amaçları doğrultusunda veli toplantıları yapılmalıdır. Böylece ailelerin daha sık okula gelmeleri sağlanmalıdır.

3. Özellikle sosyo-ekonomik açıdan yetersiz durumda olan ailelerin çocuklarıyla daha etkili şekilde ilgilenebilmeleri için, bilgi ve beceri kazanmaları sağlanmalıdır. Bunun için sık sık aile ziyaretleri yapıp, seminerler düzenlenmelidir.
4. Benzer bir araştırma, okulun etkililiğini ölçmede ailelerin görüş ve önerileri de alınarak yapılabilir.

KAYNAKÇA

- AÇIKALIN, Aytaç, “Okul Yöneticiliği”, Pegem Yayıncılık, Ankara, 1998.
- AKKÖK ve Diğerleri, “İlköğretimde Aile Katılımı”, Eğitim 97-98, Ted Ankara Koleji, Cilt:1, Sayı: 1, Ankara, 1998.
- ALDEMİR, Ceyhan, “Örgütsel Etkinlik”, MPM Verimlilik Dergisi, Cilt 1. Sayı 4.
- ALICIGÜZEL, İzzettin, “Çağdaş Okulda Eğitim ve Öğretim”, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1998.
- ALTINKÖPRÜ, Tuncel, “Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2000.
- ALTUNIŞIK, Remzi ve Diğerleri, “Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri”, Sakarya Kitabevi, 2002.
- AYDIN, Ayhan, “Sınıf Yönetimi”, Alfa Yayınları, İstanbul, 2000.
- AYHAN, Halis, “Eğitim Bilimine Giriş”, Şule Yayınları, İstanbul, 1997.
- BALCI, Ali, “Etkili Okul Kuram Uygulama ve Araştırma”, Erek Ofset Matbaası, Ankara, 1993.
- BALCI, Ali, “Etkili Okul ve Türkiye’de Uygulanabilirliği”, Yeni Türkiye Dergisi, Özel Sayı, 1996.
- BALCI, Ali, “Etkili Okul ve Okul Geliştirme”, Pegem Yayınları, Ankara, 2001.
- BAŞARAN, İbrahim Ethem, “Eğitim Yönetimi”, Yargıcı Matbaası, Ankara, 1996.
- BAŞARAN, İbrahim Ethem, “Yönetimde İnsan İlişkileri: Yönetimsel Davranış, Gül Yayınevi, Ankara, 1998.
- BAŞTEPE, İsmail, “Etkili Okul ve Nitelikleri”, Çağdaş Eğitim Dergisi, sayı:315, 2004

- BİLGİN, Nihat, “Öğretmenin Mesleki ve İnsani Nitelikleri”, Çağdaş Eğitim Dergisi, sayı:132, 1988.
- BİLGİN, Mualla, “Ortaokullarda Okul ile Ailenin İşbirliği ve Sorunları”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara, 1990.
- BLOOM, Benjamin, “İnsan Nitelikleri ve Öğrenme”, Çeviren: D.Ali Özçelik, MEB. Yayınları, Ankara, 1979.
- BURSALIOĞLU, Ziya, “Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama”, Pegem Yayınları, Ankara, 1997.
- BURSALIOĞLU, Ziya, “Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranışlar”, Pegem Yayınları, Ankara, 2000.
- CAFOĞLU, Zuhâl, “Toplam Kalite Yönetimi”, Ümit Vakfı Yayınları, İstanbul,1996.
- CUTLER, Bruce.S., “The Relationship of Father Involvement to the Academic Achievement of School Age Children”, Dissertation Abstracts International, Vol 50, No 5, s 900 – 901, 1989.
- ÇAĞLAYAN, Ahmet, “İlköğretimlerde Eğitimde Yönetim Yönetimde Kalite”, Bilge Yayınları, İstanbul, 2002.
- ÇELİK, Vehbi, “Okul Kültürü ve Yönetimi”, Pegem Yayınları, Ankara, 2000.
- ÇELİK, Vehbi, “Eğitimsel Liderlik”, Pegem Yayınları, Ankara, 2003.
- D’ANGELO, Davies ve ADLER, Ruben, “A Catalyst for Improving Parent Involvement”, Phi Delta Kappan, Vol 72, No 5, s 350 – 354, Jan, 1991.
- DAVIES, Dawn, “Schools Reaching Out: Family, School and Community Partnership. For Student Success”, Phi Delta Kappan, Vol 72, No 5, s 376 – 382, Jan, 1991

- DEMİREL, Özcan, “Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı, Pegem Yayınları, Ankara, 1999.
- DOĞAN, Tahsin, “Öğretmen ve Eğitim Yöneticilerine Rehber”, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003.
- DRUCKER, Peter, “Yönetimin Görevleri, Sorumluluklar Uygulamalar”, Çeviren: Fatoş Dilber, ODTÜ Yayınları, Ankara, 1994.
- DUIĞNAN, Patrick and REGİNALD, J.S. Macperson, “Educative Leadership : A Practical Theory”, Educational Administration Quarterly, Vol. 29, No. 1, Feb. s.8-33., 1993.
- FINDIKÇI, İlhami, “Yaşadıkça Eğitim”, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2004.
- FİDAN Nurettin, ERDEN Münire, “Eğitime Giriş”, Alkım Yayınevi, Ankara, 1998.
- FRANK, John,R., “Income, Family Stressory and Parent Education As Correlates of School Dropout”, Dissertation Abstracts International, Vol 49, No 3, s.622, September, 1988.
- GİRMEN, Pınar, “Ortaöğretim Kurumlarının Etkili Okul Özelliklerini Karşılama Düzeyleri”, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2001.
- GÜMÜŞELİ, Ali İlker, “Çağdaş Okul Müdürlerinin Liderlik Alanları”, Eğitim Yönetimi, Yıl:7, Sayı:28.
- HUBER, Stephan Gerhard, “Dovetailing Scholl Effectiveness and Scholl İmprovement”
<http://www.uni-bamberg.de> İndiriliş Tarihi:28.08.2005
- ILLICH, İvan, “Okulsuz Toplum”, Çeviren: T. Bedirhan Üstün, Birey ve Toplum Yayınları, Ankara, 1985.

- KARSLI, Mehmet Durdu, “Öğretmenlik Mesleğine Giriş”, Pegem Yayıncılık, 2003.
- KARSLI, Mehmet Durdu, “Yönetmelik Etkililik”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Yayınları, Bolu, 1998.
- KOÇAK, Yasemin, “Okul Aile İletişiminin Engelleri”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1988.
- LONGFORD, David P., “Eğitimde Kalite Yönetimi”, Çeviren: Meltem Süngür, KalDer Yayınları, İstanbul, 1999.
- MARTİNEZ, Baudilio, “Okulda Başarısız Çocuğun Eğitimi”, Çeviren: Pelin Özeren, Gendaş A.Ş. , İstanbul, 2001.
- MEB (2002), “Okul-Veli İşbirliği”, MEB. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Genelge 27
[http:// orgm.meb.gov.tr/mevzuat/genelgeler](http://orgm.meb.gov.tr/mevzuat/genelgeler) İndiriliş Tarihi:22.09.2005
- MEB (2005), “MEB, Okul Aile Birliği Yönetmeliği”, Tebliğler Dergisi, Sayı. 2573
- MEB (1999), “Milli Eğitim İle İlgili Mevzuat”, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı, I. ve II. Cilt, Milli Eğitim Basımevi, Ankara
- NURAL, Eşref, “Velilerin Okul Yönetiminden Beklediği Davranışlar”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1987.
- ÖZDEMİR, Servet, “Eğitimde Örgütsel Yenileşme”, Pegem Yayınları, Ankara, 2001.
- ÖZMEN, Fatma ve KOLAY, Yakup, “Öğrenci Ailelerinin Okuldaki Çocuklarının Eğitimiyle İlgilenme Durumları”, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, XII. Eğitim Bilimleri Kongresi, Cilt II, Ankara, 2004.
- ÖZTÜRK, Hüseyin, “Eğitim Sosyolojisi”, Hatiboğlu Yayınları, Ankara, 1993.

- PURKEY, Stewart, C. and SMITH, Marshall S., "Effective Schools-A Review",
Elementary School Journal, March 1983 s. 427-452, 1983.
- SÖĞÜT, Güven, "Özel ve Resmi İlköğretim Kurumlarının Etkili Okulun Veliler
Boyutundaki Özelliklerine Sahip Olma Düzeyleri, Uludağ Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2003.
- ŞIŞMAN, Mehmet, "Eğitimde Mükemmellik Arayışı", Pegem Yayınları, Ankara, 2002
- ŞIŞMAN, Mehmet, "Etkili Okul Yönetimi", Yayınlanmamış Araştırma Raporu,
Eskişehir, 1996.
- TAYMAZ, Haydar, "Uygulamalı Okul Yönetimi", Pegem Yayıncılık, Ankara, 2003.
- TİTREK, Osman, "İlköğretim Okullarının Çevre ile İlişkileri", Ankara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1999.
- TÜRKMEN, Şükrü, "Okullarda Yönetim Etkinlikleri", Alp Yayınları, Ankara, 2003.
- VARIŞ, Fatma, "Eğitim Bilimine Giriş", Alkım Yayınları, İstanbul, 1988.
- VARIŞ, Fatma, "Eğitimde Program Geliştirme", Sevinç Matbaası, Ankara, 1991.
- VURAL, Birol, "Aile Okul Birlikteliği", Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2004.
- YILMAZ, Hasan, "21. Yüzyılın Eşiğinde Ülkemizde Aile – Okul İşbirliği", Marmara
Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 6, 1994.

EKLER

EK-1

AÇIKLAMA

Değerli Meslektaşım,

Bu anket, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okullarında etkililik sağlanması için ailelerden beklentilerini belirlemek amacıyla planlanmış bir araştırmada kullanılmak üzere hazırlanmıştır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler bulunmaktadır. İkinci bölümde öğretmenlerin okullarında etkililik sağlanması için ailelerden neler beklendiğine ilişkin yargı cümleleri yer almaktadır. Her bölümü başındaki açıklamaya göre doldurmanız beklenmektedir.

Anket ile toplanacak bilgiler sadece bilimsel amaçlarla bu araştırma için kullanılacak, başka bir kişi ya da kuruluşa verilmeyecektir. Anketin sonuçlarının okullarımızın geliştirilme ve iyileştirilme çabalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Dilerseniz araştırmanın kısa bir özeti, daha sonra size postalanacaktır.

Araştırmanın sağlıklı sonuçlara ulaşması sizlerin ankette yer alan soruları içtenlikle cevaplamınıza bağlıdır. Anketi doldurmak için ayıracağınız zaman ve katkılarınız için şimdiden çok teşekkür ederim. Saygılarımla.

Ayfer YILMAZ

Sakarya Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü

Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM

KİŞİSEL BİLGİLER

Aşağıda yer alan sorularla ilgili seçeneklerden durumunuza uygun olanını (x) işareti ile belirtiniz.

Her soru için bir tane işaretleyiniz.

I. Cinsiyetinizi belirtiniz.

- a. () Erkek b. () Kadın

II. Öğretmenlikle geçirdiğiniz hizmet sürenizi belirtiniz.

- a. () 1 – 5 yıl
b. () 6 – 10 yıl
c. () 11 – 15 yıl
d. () 16 – 20 yıl
e. () 21 – 25 yıl
f. () 26 – ve daha fazla

III. Medeni durumunuzu belirtiniz.

- a. () Evli b. () Bekar c. () Dul

IV. Branşınızı belirtiniz.

- a. () Sınıf,
b. () Türkçe,
c. () Fen ve Teknoloji (Fen, Matematik, Bilgisayar),
d. () Sosyal Bilgiler,
e. () Yabancı Dil,
f. () Okul Öncesi,
g. () Diğer (Beden Eğ, Din Kül. ve Ah. Bil, Müzik, İş Eğitimi, Resim, Rehber)

II. BÖLÜM

Aşağıda bazı yargı cümleleri karşlarındaki beş seçenle birlikte sıralanmıştır. Sızden beklenen her cümlede ifade edilen yargıya, kendi okulunuzdaki durumu düşünerek, ne ölçüde katıldığınızı belirtmenizdir. Cümlelerdeki yargılara katılma düzeyinizi, parantez (x) içine çarpı işareti koyarak belirtiniz. Her ifade için bir seçenek işaretlemeyi unutmayınız. Lütfen her yargı cümlesini okurken cümlenin başına “bu okulda aileler”, ibaresini getiriniz ve cevapsız soru bırakmayınız.

Bu okulda aileler;

SIRA NO	MADDELER	HİÇ KATILMIYORUM	ÇOK AZ KATILYORUM	KISMEN KATILYORUM	ÇOĞU ZAMAN KATILYORUM	HER ZAMAN KATILYORUM
1	Belirli aralıklarla okulu ziyaret ederler.	()	()	()	()	()
2	Öğrenci disiplin kuralları konusunda okulla uyuşma içerisindedirler.	()	()	()	()	()
3	Okul yöneticilerine ve öğretmenlerine gereken saygıyı gösterirler.	()	()	()	()	()
4	Okul Aile Birliği'nde görev almaya isteklidirler.	()	()	()	()	()
5	Okul ve okulun işleyişi hakkında bilgi almaya isteklidirler.	()	()	()	()	()
6	Okul ihtiyaçlarını belirlerken karara katılırlar.	()	()	()	()	()
7	Okulun sosyal ve kültürel faaliyetlerini saptama konusunda etkilidirler.	()	()	()	()	()
8	Etkili eğitimin gerçekleşmesi açısından okulu sürekli gözlerler.	()	()	()	()	()
9	Okulda düzenlenen toplantılara katılırlar.	()	()	()	()	()
10	Okul yönetimiyle birlikte okul sorunlarını çözümede aktif rol alırlar.	()	()	()	()	()
11	Okulun etkinliklerine destek verip katılırlar.	()	()	()	()	()
12	Okul yönetimince hazırlanan eğitim faaliyetlerinden haberdardırlar.	()	()	()	()	()
13	Okul yönetiminden eğitim öğretim konusunda bilgi almaya isteklidirler.	()	()	()	()	()
14	Okulda düzenlenen aile eğitim seminerlerine katılırlar.	()	()	()	()	()
15	Okulun duyuru ve yayımlarını takip ederler.	()	()	()	()	()

SIRA NO	MADDELER	HİÇ KATILMIYORUM	ÇOK AZ KATILYORUM	KISMEN KATILYORUM	ÇOĞU ZAMAN KATILYORUM	HER ZAMAN KATILYORUM
16	Öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenmesinde öğretmene yardımcı olurlar.	()	()	()	()	()
17	Öğretmenlerin ev ziyaretlerine sıcak bakarlar.	()	()	()	()	()
18	Öğrenci hakkında öğretmenle rahat bir biçimde konuşurlar.	()	()	()	()	()
19	Öğretmenin öğrenci hakkında uyarılarını dikkate alırlar.	()	()	()	()	()
20	Evde çocuklarının dersleriyle nasıl ilgilenecekleri hakkında öğretmenlerden yardım alırlar.	()	()	()	()	()
21	Öğretmenlerin kendilerinden neler beklediğini bilirler.	()	()	()	()	()
22	Öğretmenlerden öğrenci sorunları hakkında bilgi alırlar.	()	()	()	()	()
23	Çocuğunun ruhsal ve fiziksel durumundaki değişimler hakkında öğretmeni bilgilendirirler.	()	()	()	()	()
24	Çocuklarının yeteneklerini tanıyarak, geliştirmelerine olanak sağlarlar.	()	()	()	()	()
25	Çocuklarına verimli çalışabilecekleri bir ortam hazırlarlar.	()	()	()	()	()
26	Çocuklarını, okuldaki sosyal etkinliklere katılmaları konusunda teşvik ederler.	()	()	()	()	()
27	Çocuklarının temizlik ve bakımına özen gösterirler.	()	()	()	()	()
28	Çocuklarının başarılarını ödüllendirirler.	()	()	()	()	()
29	Çocuklarının okuldaki eğitimi konusunda bilgi sahibidirler.	()	()	()	()	()
30	Çocuklarının boş zamanlarını yararlı geçirmelerine çalışırlar.	()	()	()	()	()
31	Çocuklarında sorumluluk duygusunun gelişmesine yardım ederler.	()	()	()	()	()
32	Öğrenci başarısının artırılması için alınacak tedbirler konusunda, okulun kendilerinden neler beklediğini bilirler.	()	()	()	()	()
33	Çocuklarının okula devamı konusunda titizlik gösterirler.	()	()	()	()	()
34	Çocuklarının araç gereçlerini zamanında temin ederler.	()	()	()	()	()
35	Çocuklarının yaptığı el işi, resim vb. sergilerin hazırlanmasında destek olurlar.	()	()	()	()	()

Teşekkür ederim.
Ayfer YILMAZ
Sakarya Üniversitesi

EK-2

Valilik Onayı

ÖZGEÇMİŞ

Ayfer Yılmaz 13.08.1978 yılında Artvin ilinde doğdu. İlk, orta, lise eğitimini Sakarya'da tamamladı. 1997 yılında Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünü kazandı. 2001 yılında mezun oldu.

Aynı yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi programında yüksek lisans öğrenimine başladı. 2002 yılında Muş-Sungu Vakıfbank Pansiyonlu İlköğretim Okuluna sınıf öğretmeni olarak atandı.

2002-2003 yılında Sakarya-Hendek Yenimahalle İlköğretim Okulunda görev yapmaya başladı. Halen bu görevine devam etmektedir.